

**Wε taani dɔɔ
LUKI
na pɔpɔni tɔn**

**Wε taani dɔɔ Luki na
pɔpɔni tɔn na bri dɔɔbam
kɔɔɔ tɔn mɔ tuntu**

Luki yɔ wɔɔɔ dɛɛn na tɔɔɔ dɔ Pooli o tɔɔɔ Wε tɔtɔɔ tɔn mɔ (Filimɔn 24). O dɛɛn yɔ dɔɔɔta tu mɔ. Wɔntɔ mɔ daa ta pɔpɔni Tɔtɔɔ Tɔnɔ kɔm dɔ. O daɔ Zwifu. O nan tiini o kwaani o pɔpɔni Zezi wɔɔɔ maama lanyɔranɔ mɔ o ma bri dwi-gɛ tiinɔ dɔ, sɔ ba lwarɔ tɔ kuri cɔga cɔga (Luki 1:1-4).

Luki bri dɔɔbam nɔ Zezi yɔ Zwifɔ tiinɔ dɔ lɔɔɔ baɔa dwi maama tiinɔ vɔrɔɔ mɔ. O yɔ wɔɔɔ na jɔɔ yinigɔ tiinɔ dɔ yawɔna dɔ nɔɔna na culi balɔ tɔn nwanɔ zanzan. O bri nɔ Zezi tɔɔɔ dɔ Wε Joro dam mɔ, yɔ o ta bri nɔ Wε kwɔr-ywɔɔɔ kam jɔɔ wɔpɔlo zanzan (Luki 2:10 dɔ 24:52).

Luki dɔ pɔpɔni Zezi nwanɔ kam na dɛ te tɔn, nɔ Matiyu dɔ Mariki dɔ na pɔpɔni te tɔn. O bri Zezi na puli o tɔtɔɔ yam te, dɔ o na zaasi nɔɔna yɔ o pa ba na yazurɔ te tɔn, dɔ o na ve Zeruzalem yɔ ba ja-o ba pa tɔɔn-dagara baɔa nɔ ba gɔ yɔ o joori o bi te tɔn. Luki ta bri Zezi na diini Wε sɔɔɔ te tɔn.

Luki tɔnɔ kɔm jɔɔ wɔɔnu zanzan tɔ na wɔ pɔpɔni twaanɔ tɔdonnɔ tɔm wɔnɔ. O tagɔ Wε na tɔɔɔ maleka yɔ ka ba ka nɔɔnɔ dɔ Mari Zezi lɔra kam wɔɔɔ te tɔn, dɔ Zan wɔɔɔ na miisi nɔɔna na wɔnɔ tɔn dɔ lɔra kam wɔɔɔ (pɔɔrɔm 1). Luki ta

brɪ Zezi lɔra kam na dɛ te tɪn, dɪ maɛsɪ na brɪ nayɪra yɪ ba vu ba zul-o te tɪn. O ta brɪ ba na kwe Zezi ba pa Wɛ yɪ Simeyon dɪ Annɪ ɲɔɔnɪ o wɔɲo te tɪn, dɪ Zezi na kɪ te o bɪna fugə-yale maɲa nɪ Wɛ-di-kamunu kɔm wɔnɪ tɪn (pɔɔrɪm 2). O ta tagɪ Zezi na maɲɪ mɪmaɲa o brɪ Samari tu na soonɪ nɔɔnɔ te tɪn (Luki 10:30-35), dɪ bu wɔɔɔ na nuɲɪ o yaɲɪ o ko sɔɲɔ yɪ o joori o ba tɪn (Luki 15:11-32).

¹⁻³ A cilonɲ Teofili, a bɔɲɪ sɪ kɔ lana sɪ a pɔpɔnɪ tɔnɔ kɔntɔ a pa nmɔ, sɪ n wantɪ n lwarɪ kɔɔɔ na yɪ cɪga tɪn. Nmɔ maɲɪ n ye wo-kamunnu tɪɔ na kɪ dɪbam tee nɪ tɪn ni nɪ. Nɔɔna badonnə dɛɛn mɔ wɔra wo-kamunnu tɪntɔ pulim nɪ. Ba nɛ kɔɔɔ maama na kɪ tɪn, yɪ ba brɪ Wɛ kwərə kam. Ba ma daari ba pa dɪbam lwarɪ kɔɔɔ na kɪ tɪn. Nɔɔna zanzan ma kwaanɪ sɪ ba pɔpɔnɪ wəɲnu tɪntɔ ba tiɲɪ. Mɔ kɔ kuri a bɔɲɪ sɪ kɔɔ ta lamma sɪ a dɪ pɔpɔnɪ-tɪ lanyɪranɪ a pa nmɔ. A kwaanɪ a zaasɪ wəɲnu tɪm tɪ pulim nɪ mɔ, yɪ a lwarɪ tɪ kuri cɪga cɪga. ⁴ Kɔntɔ tɪn, aá wantɪ a pɔpɔnɪ wəɲnu tɪntɔ na kɪ te tɪn, sɪ n wantɪ n lwarɪ lanyɪranɪ nɪ, wəɲnu tɪɔ ba na tagɪ ba brɪ nmɔ tɪn sɪnɪ tɪ yɪ cɪga.

Zakari bu Zan lɔra kam taanɪ

⁵ Maɲa kam Erɔdɪ dɛɛn na yɪ Zude pɛ tɪn, nɔɔnɔ wɔɔɔn mɔ wɔra, o yɪrɪ mɔ Zakari. Wɔntɔ mɔ yɪ Wɛ kaanɪm tu. O nuɲɪ Abɪa dwi tiinə wɔnɪ mɔ. O kaanɪ yɪrɪ mɔ Elizabetɪ. Wɔntɔ dɪ dɛɛn nuɲɪ kaanɪm tu Aarɔn dwi dɪm wɔnɪ mɔ. ⁶ Bantɔ maama kɪ lanyɪranɪ Wɛ yigə nɪ, yɪ ba sɛ Wɛ niə yam dɪ Dɪ cullu tɪm maama. ⁷ Elizabetɪ dɛɛn yɪ

ka-dugɔ mu yi o ba jigi bu. Ba maama deen kwin mu. ⁸ Maɲa ma ba yi si Abia dwi tiinɛ bam zu We-di-kamunu kum ba taa tunɛ ba pa We. Zakari maa togi o wɔra o tunɛ.

⁹ We kaanum tiinɛ bam yɛni ba ta joro mu si ba nii, ba wɔni wɔɔ mu wɔ zu We-di-laa kum wɔni o zwe wɛɛnu tɔlɔ lwɛm na ywɛmmɛ tin o pa We. Ba ma ta joro yi Zakari di. ¹⁰ O ma sunu o zu si o zwe wɛɛnu tim o pa We. Maɲa kam o na wɔ digɛ kam wɔni tin, non-kɔgo zanzan deen ma wɔ kunkɔlɔ kum ni ba zigi ba warɛ We.

¹¹ Baɲa-We maleka laan ma da ka ba o te, ka zigi wɛɛnu zweem bimbim dum jazim ni. ¹² Zakari na ne-ka tin, o maa yi yɛu yi fɔni zu-o lanyiranɛ. ¹³ Maleka kam ma ta did-o ka wɔ: «Zakari, yi ta n kwarɛ fɔni, si We ni nmu na loori-DI kulɔ tin. Nmu kaanɛ wum laan wɔ ja pugɛ o lu bu o pa-m, si n pa o yiri ni Zan. ¹⁴ O lɔra kam wɔ pa n na wɔpolo zanzan. Nonna zanzan di wɔ tiini ba taa jigi wɔpolo di o lɔra kam. ¹⁵ Oɔ ta yi non-kamunu Baɲa-We tee ni. O nan yi zanɛ o nyo sana naa wono kulɔ na kɔkari yiɛ tin. We Joro kum wɔ ta wɔ o tee ni maɲa maama, ku na wɔ sunɛ o lɔra kam maɲa ni tin. ¹⁶ O nan wɔ pa Yisrayelɛ dwi tiinɛ zanzan wɔbɔɲa joori ya taa togi ba Yuutu Baɲa-We. ¹⁷ Oɔ togi di Yuutu wum yigɛ, yi We Joro kum dam wɔ ta wɔ o tee ni, ninɛni We nijonnu Eli deen na yi te tin. Oɔ pa kwɛ joori ba taa soe ba biɛ, yi o kwari o pa vɔnvɔna joori ba taa jigi non-ɲɔna wɔbɔɲa, si o fɔgi o kwe di Yuutu wum nonna bam yigɛ o pa-o.»

18 Zakari laan ma bwe maleka kam o wɪ: «A yɪ nankwɪan mɔ, yɪ a kaanɪ dɪ kwɪn. Bɛɛ mɔ wɔ pa a lwarɪ nɪ nmɔ taanɪ dɪm yɪ cɪga?»

19 Maleka kam ma lɛr-o ka wɪ: «Amɔ nan yɪ Gabriyelɪ mɔ, wɔlɔ na zɪgɪ Wɛ tee nɪ tɪn. Dɪ tɔŋɪ-nɪ sɪ a ba a ŋɔɔnɪ dɪ nmɔ, sɪ a ta ta-ŋɔm dɪm a brɪ-m. 20 Nmɔ nan na wɔ sɛ a taanɪ dɪm tɪn, Wɛ wɔ pa n ni mæri. Maŋa kam na yɪə, wænu tɪlɔ a na tagɪ a brɪ-m tɪn wɔ sɪnɪ tɪ kɪ. Nan ta n ye sɪ nmɔ bá wanɪ n ŋɔɔnɪ, sɪ kɔ taa ve maŋa kam wænu tɪm na wɔ kɪ tɪn.»

21 Kuntɔ maama na wɔra kɔ kɪ tɪn, non-kɔgɔ kɔm maa zɪgɪ ba cɛgɪ Zakari sɪ o nuŋɪ Wɛ-di-laa kɔm wɔnɪ. Ba ma cɛg-o taan ba ga. Kɔ ma kɪ-ba yæu dɪ o na daanɪ te tɪn. 22 O laan ma ba nuŋɪ, yɪ o warɪ o ŋɔɔnɪ dɪ ba. O ni na mæri tɪn, o maa mai o jɪa o maŋɪ o brɪ-ba. Ba ma maanɪ sɪ o nɛ wo-kɪnkagɪlɪ mɔ Wɛ-di-laa kɔm wɔnɪ.

23 Da yalɔ o na maŋɪ sɪ o taa tɔŋɪ Wɛ-di-kamunu kɔm wɔnɪ tɪn ma ba ya tɪ. O ma joorɪ o vu sɔŋɔ. 24 Da yantɔ na kɛ tɪn, o kaanɪ wɔm laan ma ja pugə. O maa wɔ sɔŋɔ nɪ taan, canɪ sɪnu. 25 O na wɔra kuntɔ tɪn, o maa wɪ: «Mɔ wɔŋo kɔlɔ Yuutu Baŋa-Wɛ na kɪ Dɪ pa-nɪ tɪn. Dɪ lɪ wɔŋo kɔlɔ ya na yɪ a cavɪra nɔɔna tɪtarɪ nɪ tɪn.»

*Zezi lɔra kam taanɪ
(Matiyu 1:18-25)*

26-27 Bɪsankana kadoŋ dɛɛn mɔ wɔra, o yɪrɪ mɔ Mari. O ta yəri baarɔ. O sɔŋɔ tiinə wɔbɔŋa dɛɛn ya yɪ sɪ o zɔ nɔɔnɔ wɔdɔŋ mɔ, yɪ o daa ta wɔ zɔ-o. Nɔɔnɔ wɔm yɪrɪ mɔ Zɔzɛfɔ. O yɪ faŋa faŋa Pɛ Davidi dwi tu mɔ. Mari dɛɛn zɔvɪ Galile tɪv

kuɔɔŋ nɪ mʊ, kʊ yɪrɪ mʊ Nazaretɪ. Maŋa kam Zakari kaanɪ Elizabetɪ pugə kam na yɪ nɪnɛɛnɪ canɪ sɪrɔv tɪn, Baŋa-Wɛ daa ma tɔŋɪ maleka Gabrɪyɛlɪ sɪ ka vu Mari te. ²⁸ Ka ma zʊ o te ka jɔɔn-o yɪ ka wɪ: «Kɪ wɔpɔlɔ, n Yuutu Baŋa-Wɛ wʊ nmʊ tee nɪ sɪ Dɪ zəni-m lanyɪranɪ.»

²⁹ Mari na ni ka na tagɪ kʊlʊ tɪn, o bɪcarɪ ma dɪ. O ma bɔŋɪ o wɪ: «Taani dɪntʊ kuri mʊ bɛɛ?» ³⁰ Maleka kam laan ma ta ka wɪ: «Mari, yɪ ta n kwarɪ fʊbɔnɪ, sɪ Baŋa-Wɛ kɪ nmʊ yu-yoŋɔ. ³¹ Nmʊ wʊ ba n ja pugə n lʊ bəkərə, sɪ n pa o yɪrɪ nɪ Zezi. ³² Wʊntʊ wʊ ta yɪ nɔn-kamunu. Baá ta bə-o ba wɪ, Baŋa-Wɛ Bu. Dɪ Yuutu Wɛ wʊ pa o dɪ paari nɪ o ko-nakwɪ Davidi dɛɛn na dɪ paari faŋa faŋa te tɪn. ³³ O ma wʊ ta yɪ Zakɔbɪ dwi tiinə bam pɛ maŋa maama. O paari dɪm daa bá ti maŋa dɪ maŋa.»

³⁴ Mari ma ləri maleka kam o wɪ: «Kʊntʊ wʊ kɪ tɪta mʊ kʊ kɪ, yɪ a ta wʊ zʊ barʊ?»

³⁵ Maleka kam ma ləri ka wɪ: «Kʊ na wʊ kɪ te tɪn, Wɛ Joro kʊm wʊ ba nmʊ te, yɪ Baŋa-Wɛ tɪtɪ dam-fɔrɔ kʊm wʊ ba kʊ kwəli nmʊ. Kʊntʊ ŋwaani bu wʊlʊ n na wʊ lʊ tɪn wʊ ta yɪ Wɛ tɪtɪ nyɪm, yɪ ba taa bə-o nɪ Baŋa-Wɛ Bu. ³⁶ Maani n nii nmʊ cʊrʊ Elizabetɪ na yɪ te. Wʊntʊ jaani pugə mʊ sɪ o lʊ bu, yɪ o maŋɪ o kwɪn. Nɔɔna ya bɔŋɪ sɪ o yɪ ka-dʊgʊ mʊ, yɪ o laan jɪgɪ pugə ka yɪ nɪnɛɛnɪ canɪ sɪrɔv. ³⁷ Kʊlʊkʊlʊ tərə Baŋa-Wɛ na bá wanɪ Dɪ kɪ.»

³⁸ Mari ma ta o wɪ: «Amʊ yɪ dɪ Yuutu Wɛ tɪntʊŋ-kana mʊ. Wɛ nan pa kʊ kɪ nɪ n na tagɪ te dɪ amʊ tɪn.» Maleka kam laan ma viiri.

Mari na zaŋɪ o vu o na Elizabetɪ te tɪn

³⁹ Da yam kóntu ni ní Mari ma zaɲɪ o kí lɪla o maa diini Zude tɪv kudoŋ na wɔ pweeru tɪtari ni. ⁴⁰ O ma vu o yi Zakari sɔŋɔ. O ma zu o na o kaani Elizabeti. O ma kí o pwəgə. ⁴¹ Maɲa kam Elizabeti na ní Mari na jɔɔn-o tɪn, o bu wɔm na tigi o wɔni tɪn ma pipiri. Wɛ Joro kɔm ma ba Elizabeti te, ⁴² yi o ŋɔɔni baɲa baɲa dɪ kwər-dɪa o wɪ: «Wɛ tiini DI kí nmɔ yu-yoŋo DI dwəni kaana maama. Kɔ na yi bu wɔlɔ na wɔ n wɔni tɪn, Wɛ kí-o yu-yoŋo lanyɪrani. ⁴³ Amɔ yi wɔɔ mɔ sɪ a Yuutu nu ba amɔ te? ⁴⁴ N jɔɔnim dɪm na tu dɪ tɔ a zwɛ ní tɪn, bu wɔm na wɔ a wɔni tɪn tigi o pipiri mɔ, o na jɪgɪ wɔpolo tɪn ŋwaani. ⁴⁵ Nmɔ na sɛ ní Baɲa-Wɛ jɪgɪ cɪga tɪn, nmɔ yi yu-yoŋo tu. Kɔlɔ maama Wɛ na tagɪ DI bri-m tɪn wɔ sɪni kɔ kí.»

Mari na tee Baɲa-Wɛ te tɪn

⁴⁶ Mari laan ma ta o wɪ:
«Aá pa a Yuutu Baɲa-Wɛ zulə dɪ a bɪcari maama.
⁴⁷ Wɔntu na yi a Vɪrnɔ tɪn mɔ pɛ a na wɔpolo dɪ a wɔ maama.
⁴⁸ Bɛɲwaani amɔ yi Wɛ tɪntɔŋ-kana balaja mɔ, yi DI nii amɔ baɲa ni.
Kɔ na zɪgɪ zɪm kɔ ta maa ve, nɔɔna maama wɔ ta wɪ, a yi yu-yoŋo tu,
⁴⁹ dɪdaani Dam-fɔrɔ Tu Baɲa-Wɛ na kí kɔlɔ DI pa-ni tɪn ŋwaani.
Dɪntu mɔ yi wɔ-poŋo tu cɪga.
⁵⁰ Balɔ maama na kwari-DI tɪn, DI jɪgɪ ba ŋwaɲa lanyɪrani maɲa maama.
⁵¹ Wɛ kwe DI jɪɲa mɔ DI ma kí wo-kɪnkagɪla. DI ma pa banɪ-nyɪna jagɪ da-yigə ní dɪ ba wɔbɔŋ-yɔɔrɔ tɪm.

⁵² DI jonji balu na yi pwa tun paari,
yi DI pai balu na yi nabwəne tun na zule.

⁵³ DI maa pai balu yinigə na jigi-ba tun wo-laaru
zanzan,

yi DI daari DI pa nadunə viiri di ji-kuri.

⁵⁴ Yisrayeli dwi tiinə yi DI titi noonə mu.

DI guli ba gulə, DI duri ba nwanja yi DI zəni-ba,

⁵⁵ ni DI na goni ni didaani dibam kwə-nakwa
tin,

didaani Abraham di o dwi tiinə bam maama,

si ku taa ve manja kalu na ba ti tin.»

⁵⁶ Mari deen ma manji Elizabeti tee ni nuneenu
cani sito. O laan ma joori sojo.

Zan lura kam na de te tin

⁵⁷ Manja kam deen ma yi si Elizabeti lu. O ma
suni o lu bəkərə. ⁵⁸ O tu kum tiinə di o curru di
ma ni, Banja-We na tiini DI duri o nwanja yi DI
ki kulə DI pa-o tin. Ba maama di ma jigi wupolo
zanzan.

⁵⁹ Bu wum da na yi nana tin, ba ma pa ba go-o,
ni Moyisi cullu tum na bri si ba taa goni ba bəkəri
te tin. Ba ma lagi si ba pa o yiri ni Zakari, ni o
ko yiri na yi te tin. ⁶⁰ O nu wum ma wu se yi o
wi: «Awo, á pa o yiri ni Zan.»

⁶¹ Ba ma lər-o ba wi: «Benwaan mu yi n ta
kuntu? Noonu manji o təri á sojo ni o yiri na yi
Zan.»

⁶² Ba ma daari ba ma ba jia ba manji ba bri o
ko wum si ba nii, o na lagi si ba pa o bu wum
yiri te tin. ⁶³ O ma pa ba kwe tɔnɔ ba pa-o, si o
pupuni o bri-ba. O ma pupuni tɔnɔ kum wuni o
wi, o yiri mu Zan. Ku ma su-ba di o na pupuni
te tin. ⁶⁴ O na pupuni kuntu tin, o ni ma puri

bıdwtı baŋa nı, yı o dındəlimi joori dı pipiri. O maa ŋoɔnı o zuli Wε.

⁶⁵ Fɔɔnı dɛɛn ma ja ba tıv kum nɔɔna bam maama. Balv maama dɛɛn na zıvı Zude pweeru tım je sım nı tın dı dɛɛn ma ni wənu tılv na kı tın, yı ba jıgı tı taanı ba ŋoɔna. ⁶⁶ Ba maa jıgı kulv ba na ni tın ba wırv nı, yı ba tɛ ba wı: «Bu wɔntv nan lagı o ji wɔɔ mu?» Bɛŋwaanı Baŋa-Wε dam dɛɛn wɔ bu wɔm tee nı.

Zakari na brı Wε kwərə te tın

⁶⁷ Wε Joro kum dɛɛn ma ba bu wɔm ko Zakari te, yı kv pa o ŋoɔnı Wε yiyıu-ŋwε o wı:

⁶⁸ «Pa-na dı zuli Baŋa-Wε dılv na te Yısrayelı tiinə tın,

bɛŋwaanı Dı tu Dı nɔɔna bam te,
sı Dı vrı-ba lwarım wɔnı Dı yagı.

⁶⁹ Dı ma pa wılv na yı faŋa faŋa Wε tıntıŋv
Davidı dwı tu tın zanı dı wɔnı,
sı o ba o ji dıbam vırv.

⁷⁰ Kv ma sıvı kv kı nı Baŋa-Wε na pɛ Dı nijɔŋə
bam maŋı ba ta kulv faŋa faŋa tın.

⁷¹ Ba dɛɛn tagı ba wı,

Wε wɔ vrı dıbam dı dɔna jıa nı,
dı balv maama na culı dıbam tın jıa nı.

⁷² Dı daa ta duri dıbam kwə-nakwa yıbwənə,

⁷³ yı Dı guli Dı ni-ŋum dılv Dı dɛɛn na goni dı
dıbam ko-nakwı Abraham tın wɔŋo.

⁷⁴ Wε dɛɛn wı, Dı wɔ jɔŋı dıbam dı dɔna jıa nı
Dı yagı,

yı dı daa bá kwarı fɔɔnı,
sı dı taá tıŋa nı Dı wɔbıŋa na lagı te tın.

⁷⁵ Dı maa wı, dı wɔ ta tɔgı-Dı dı wɔ-pono,

sɪ dí taá kɪ lanyiranɪ Dɪ yigə nɪ dɪbam ŋwɪa
maama wɔnɪ.

⁷⁶ A bu, kɔ na yɪ nmɔ, baá bəŋi nmɔ nɪ Baŋa-Wɛ
nijonnu,

bɛŋwaanɪ nmɔ wó da dí Yuutu wɔm yigə,

sɪ n fɔgi n kwɛ o cwəŋə kam,

o na lagɪ o ba o da da tɪn.

⁷⁷ Nmɔ ta wó pa Wɛ nɔɔna bam lwarɪ sɪ Dɪ wó
vrɪ-ba,

dɪ Dɪ na wó yagɪ ba lwarɪm Dɪ ma ɛ-ba tɪn.

⁷⁸ Wɛ maa jigɪ dɪbam ŋwəŋa lanyiranɪ.

Dɪ ma wó pa pooni nunɪ weyuu dɪ ba dɪbam te
dɪ nyɪna,

nɪ wɪa na puli tɪtɪtɪ te tɪn,

⁷⁹ sɪ dɪ pa nɔɔna balɔ na wɔ lim wɔnɪ tɪn dɪ balɔ
na kwarɪ tɔɔnɪ tɪn na pooni,

sɪ dɪ pa dí da yazurə cwəŋə.»

⁸⁰ Zakari bu Zan dɛɛn ma kɪ nɔɔnɔ yɪ o
wɔbɔŋa bɪ lanyiranɪ. O dɛɛn ma zɔɔrɪ kagɔa
nɪ taan, sɪ kɔ vu kɔ yɪ dɛ dɪm o na wó nunɪ
Yisrayɛlɪ tiinə bam tɪtarɪ nɪ o brɪ-ba Wɛ kwərə
kam tɪn.

2

Zezi lɔra kam na dɛ te tɪn (Matiyu 1:18-25)

¹ Maŋa kam kɔntɔ nɪ lɔgɔ kɔm pa-farɔ wɔlɔ
yɪrɪ na yɪ Ogusi tɪn dɛɛn ma pa ni, sɪ ba ga o
tɪɔ kɔm maama nɔn-biə bam sɪ o lwarɪ ba ni.

² Garɪm dɪntɔ maa yɪ pulim garɪm, yɪ dɪ kɪ maŋa
kalɔ Kwirini dɪ dɛɛn na yɪ Siiri tɪnɪ dɪm yuutu
tɪn. ³ Garɪm dɪm maŋa na yɪ tɪn, nɔɔnɔ maama
ma vu o tɪtɪ tɪɔ sɪ ba ga-o.

⁴ Zuzefu di deen ma zanɔ o nunɔi Nazareti ku na yi Galile tiɔ tin. O ma vu Zude tiɔ kɔɔɔɔ, ku yiri mu Betelhem, ba na luɔi faɔa faɔa Pe Davidi me tin. O deen ve daani, o na yi Davidi dwi tu tin nɔaani mu. ⁵ Mari wɔlu ba na se si o taa yi Zuzefu kaani tin di ma toɔi did-o o vu si ba gaba. O deen jigi pugə mu. ⁶ Ba na wɔ Betelhem ni kuntu tin, ku ma yi si o lu bu wɔm. ⁷ O ma lu bəkərə. Mu o dayigə bu. O ma kwe bu wɔm o ma gwaaru o kukwər-o o tini vara wɔdiu dim jəgə ni. Ba deen tigi vara digə ni mu, beɔwaani vərə mu su tiɔ kum maama, yi ba wɔ ne digə si ba zu.

Nayira na ni Zezi lɔra kam taani te tin

⁸ Nayira di deen mu wɔ je sim kuntu ni, gaa kum wɔni, ba yiri ba vara titi ni. ⁹ Baɔa-We maleka ma nunɔi ba yigə ni, yi We zəɔi Di paari-zulə yam pooni ba baɔa ni, yi di nyuni di gilimiba. Fɔɔni ma tiini di zu-ba zanzan. ¹⁰ Maleka kam laan ma ta di ba ka wi: «Á yi taá kwari fɔɔni. Ku yi wɔpolo taani mu a tu si a ta a bri abam, yi di lagɔ di pa nɔɔna maama wɔ mu poli zanzan. ¹¹ Beɔwaani zim de dim ni ba luɔi abam Vɔru wɔm Davidi tiɔ Betelhem ni. Wuntu yi Kriɔi wɔm We na tɔni tin mu. Wɔm mu yi abam Yuutu. ¹² Á na ve á nii, á wɔ na bu-sɔsɔɔa ba na kukwəri di gwaaru ba tini vara wɔdiu dim jəgə ni. Mu kulɔ na wɔ bri abam ni ku yi cɔga mu a taga.»

¹³ Maleka kam na tagɔ kuntu tin, We malesi kɔgɔ zanzan ma da si nunɔi si wəli di ka. Si maama ma tee We si wi:

¹⁴ «We manɔ di zulə weyuu ni.

Ku daari tuga banja ni,
balu na tigi We bicari ni tin wó ta zúuru
lanyiranu di wo-zuru.»

¹⁵ Malesi sun laan ma joori We-sɔŋɔ. Si na ke
tin, nayira bam ma ta daani ba wi: «Ba-na dí vu
Betelhem dí nii kulɔ na ki da yi We pa dí lwaru
tin.»

Nayira na ve si ba na Zezi te tin

¹⁶ Ba ma zari lila ba ke tuɔ kum wo. Ba ma vu
ba na Mari didaani Zuzefu. Ba ma na bu wum na
tigi vara wodi dim jɔgɔ ni. ¹⁷ Ba na ne-o kuntu
tin, ba laan ma ta maleka kam na manɔ ka ta bu
wum taani te tin. ¹⁸ Balu maama na ni nayira
bam na tagi kulɔ tin, ku ma su-ba. ¹⁹ Mari di na
ni wænu tɔɔ na ki tin, o maa bɔŋi-ti o wo ni.

²⁰ Nayira bam ma joori ba viiri yi ba zuli We,
yi ba tee-DI di kulɔ ba na ni yi ba ta kwæri ba na
tin. Ku deen suni ku ki nɔnɛni maleka kam na
tagi ka bri-ba te tin.

Ba na pe bu wum yiri te tin

²¹ Bu wum na yi da nana tin, ba ma pa si ba
go-o, ni Moyisi cullu tim na bri si ba taa goni ba
bækæri te tin. Ba ma pa o yiri ba wi Zezi. Mu
yiri dilɔ maleka kam na manɔ ka pa-o, yi ba ta
wo jaani o pugɔ tin.

Ba na pe Zezi We te tin

²² Manja kam laan ma yi si Mari zari o digiru
tim si o kwe o titi di We, si ku tɔgi We cullu tɔɔ
DI na ki Moyisi jɔŋa ni na bri te tin. Zuzefu di
Mari ma zari ba ja bu wum ba vu Zeruzalem,
si ba vu ba zu We-di-kamunu kum wo, si ba pa-
o ba Yuutu Banja-We. ²³ Ba ki kuntu, beŋwaani

Wε ni dım na brı te tın mıt kıntıt: «Bəkərə kalıt maama na yıt o nu dayigə bu tın maıt sı o taa yıt Baıtı-Wε nyıt mıt.»²⁴ Ba ma vu sı ba kaanı Baıtı-Wε, nıt Dı nıt dım na brı te tın. Ba maıt sı ba kwe kunkwənə bale mıt ba ma kaanı-Dı, naa kunkwən-pulıt sıle ba ma kaanı-Dı.

²⁵ Nəonıt wıdonıt dεen maa zıbrıt Zeruzalem tıt kım wıtıt, o yıtıt mıt Simeyon. O yıt nən-ıtım mıt, yıt o kwarı Wε lanyıranıt. O maa yıortı o cəgıt dε dım Wε na wıt ba Dı jonıt Yıstrayelıt dwı tıınə bam tın. Wε Joro kım maa wıt o tee nıt. ²⁶ Kıt dεen ya pε o lwarıt sı o bıt tıt, yıt o o na Krı sı wıt dı Yıutu Baıtı-Wε na lagıt Dı tıtıt tın.

²⁷ Wε Joro kım dεen ma pa Simeyon zaıt o vu o zıt Wε-di-kamunu kım wıt. O na wıra kıntıt tın, Zezıt nu dıt o ko ma ja-o ba vu ba zıt, sı ba kıt kılıt Wε nıt dım na brı sı ba kıt o ıtwaanı tın. ²⁸ Ba na jaanı bu wıt ba vu ba zıt kıntıt tın, Simeyon ma vu o kwe-o o zıt, yıt o daarı o zılı Wε o wıt:

²⁹ «A Yıutu Baıtı-Wε,

lele kıntıt a nε kılıt nıt dεen na tagıt nıt aıt na tın.

A laan ıtıt wıt-zuru.

Kıntıt ıtwaanı nıt laan wıt nıt paıt amıt na yıt nıt tıntıtıt tın na cwəıt,

sıt a yagıt lıtıt baıt sı a ba nıt te.

³⁰ Amıt yıt nε Vırtıt wıt nıt na tıtıt sı o vıt nıt na lwarıt wıtıt tın.

³¹ Nabıınə maama lıtıt baıt nıt wıt lwarıt nıt vıtıt dım na yıt te tın.

³² Kıt ta nıt nıt wıt pıonıt mıt te,

sıt kıt pa dwı maama lwarıt nıt cwəıt kam.

Kubú pa nmú títí nɔɔna Yisurayeli dwi dím na zula.»

³³ Simeyon na tagi bu wóm taani kuntu tin, o nu di o ko maa yi yəəu di o taani dím.

³⁴ Simeyon daa ta ma ta di ba o wí, Wé wó kí-ba lanyirani. O ma daari o ta di bu wóm nu Mari o wí: «Nii, Wé sɔni DÍ tɔɔi bu wóm si o ba o pa Yisurayeli tiinə zanzan mu tɔ tɔga ni, ba na tusi tin ŋwaani. O nan daa ta wó pa ba zanzan zani wɛɛni. Wé wó pa o bri nɔɔna cɔga, yi ba zanzan ta wó vi-o. ³⁵ Mu kú kuri nɔɔna zanzan wobɔɔa ya na səgi tin wó ba ya lwarɔ jaja. Kú daari, kú na yi nmú títí, n wó wó di ni su-zɔɔ na zɔgi nɔɔnu biɔɔɔ ni te tin.»

³⁶⁻³⁷ Kaani wɔdon di dɛɛn mu wɔra, o yiri mu Anni. O ko yiri mu Fanuyeli, o yi Aseeri dwi tu mu. Anni dɛɛn ya zɔ baru. Ba maa wɔra daani bina yarpe, yi o baru wóm ti o daar-o. O daa ma wó zɔ baru. O kwɔn zanzan yi o jigi bina funɔɔɔ-yana (84). O ma yi Wé nijonnu. O maa zɔɔri Wé-di-kamunu kum wɔni maɔa maama. Wɔa di títí maama o ma zuli Wé di ni-vɔɔm di Wé-loro. ³⁸ Maɔa kam kuntu ni nɔɔ, mu o ve o yi bu wóm na wó mɛ tin. O ma kí Wé le, yi o wɔra o ŋɔɔni bu wóm wɔɔo o bri balɔ maama na wɔra yi ba cəgi maɔa kalɔ Wé na wó ba DÍ vri Yisurayeli tiinə bam lwarim wɔni DÍ yagi tin.

³⁹ Zezi nu di o ko dɛɛn ma kí kulɔ maama Baɔa-Wé cullu tim na bri si ba kí tin. Ba na kí ba ti tin, ba ma joori ba vu Nazareti na yi ba títí tɔ yi kú wó Galile ni tin. ⁴⁰ Ba na joori ba vu ba wɔra tin, bu wóm ma kí nɔɔnu di ya-dɛɛra. O yiə ma pɔɔri, Wé na kí-o yu-yonɔ tin ŋwaani.

Zezi na kɪ te o bɪna fugə-yale maŋa nɪ Wɛ-di-kamunu kɔm wɔnɪ tɪn

⁴¹ Zwifə bam candiə kalɔ yɪrɪ na yɪ Pakɪ tɪn ma yɪ. Bɪnɪ maama wuu, Zezi nu dɪ o ko dɛɛn yəni ba vu Zeruzalɛm mɔ, sɪ ba di candiə kam kɔntɔ.

⁴² Zezi dɛɛn na yɪ bɪna fugə-yale tɪn, o ma da dɪ ba o vu candiə kam, nɪnɛɛnɪ ba na yəni ba ve ba di-ka te tɪn. ⁴³ Ba na di candiə kam ba ti tɪn, ba ma zanɪ ba maa joori sɔŋɔ. Zezi ma maŋɪ Zeruzalɛm nɪ, yɪ o nu dɪ o ko yəri kɔ ni nɪ. ⁴⁴ Ba ma vu taan dɛ dɪdwɪ, yɪ ba bɔŋɪ sɪ oó ta wɔ ba kɔgɔ kɔm wɔnɪ mɔ. Ba na wɔ nɛ-o ba tee nɪ tɪn, ba laan ma puli sɪ ba beeri o je ba nu-biə bam dɪ ba badonnə bam tee nɪ. ⁴⁵ Ba ma wɔ nɛ-o. Ba ma joori ba vu Zeruzalɛm tɪv kɔm wɔ sɪ ba beer-o.

⁴⁶ Ba ma beer-o taan da yatɔ, yɪ ba laan vu ba na-o Wɛ-di-kamunu kɔm wɔnɪ, o je karanyɪna tiinə bam tɪtarɪ nɪ. O na je da kɔntɔ tɪn, o maa cəgi ba na brɪ te tɪn, yɪ o bwe-ba wəənu zanzan.

⁴⁷ Balɔ maama na je ba cəgi o taanɪ dɪm tɪn maa yɪ yəəu, dɪ o na jɪgɪ yəno dɪ taanɪ dɪm lərim te tɪn. ⁴⁸ Zezi nu dɪ o ko na nɛ-o kɔntɔ tɪn, kɔ ma sɔɔrɪ-ba. O nu wɔm ma ta dɪd-o o wɪ: «A bu, bɛɛ mɔ yɪ n kɪ kɔntɔ dɪdaanɪ dɪbam? Ta n nii, amɔ dɪ nmɔ ko na tiini dɪ beeri nmɔ taan, yɪ liə dɪ wɔ-cɔgɔ jɪgɪ dɪbam.»

⁴⁹ Zezi ma ləri-ba o wɪ: «Bɛɛ mɔ yɪ abam karɪ á beeri amɔ je? Amɔ maŋɪ sɪ a taa wɔ a Ko sɔŋɔ kɔm nɪ mɔ. Abam yəri kɔntɔ na?» ⁵⁰ O na tagɪ kɔntɔ tɪn, ba ma wɔ ni o taanɪ dɪm kuri.

⁵¹ Zezi dɛɛn ma tɔgɪ dɪ ba o joori Nazaretɪ, yɪ o sɛ ba ni. O nu wɔm maa jɪgɪ wəənu tɪm kɔntɔ maama o wɔ nɪ. ⁵² Zezi dɛɛn bɪra o yɪra wɔnɪ, yɪ

o yəno dɪ bɪra kʊ wəli da, yɪ Baŋa-We dɪ nabiinə dɛɛn so-o.

3

Zakari bu Zan na tɔɔli We kwərə te tɪn
(*Matiyu 3:1-12, Mariki 1:1-8, Zan 1:19-28*)

¹⁻² Kʊ dɛɛn na ke yɪ Tibɛɛri yɪ lɔgʊ kʊm pa-farʊ kʊ maŋɪ dɪ bɪna fugə-yanu tɪn, mʊ We kwərə dɛɛn tu Zakari bu Zan te. Kantʊ maŋa kam nɪ Pɔnsɪ Pilatɪ mʊ yɪ Zude tɪnɪ dɪm gʊvɪrma tu. Erɔdɪ maa yɪ Galile tɪv kʊm yuutu, yɪ o zɪmbaarʊ Filipi dɪ yɪ Yituri dɪ Tɪrakoni tɪnɪ dɪm yuutu. Lizanɪa dɪ maa yɪ Abilenɪ tɪv yuutu. Kʊ daari Annɪ dɪ Kayifu dɛɛn maa yɪ We kaanɪm yigə tiinə. Maŋa kam We kwərə kam na tu Zan te kʊntʊ tɪn, o wʊ kagʊa wɔnɪ mʊ. ³ O ma zanɪ o tɔli Zɪrdɛn bugə nɪ tɪnɪ dɪm maama nɪ, yɪ o tɔɔli We kwərə kam o brɪ nɔɔna o wɪ, ba maŋɪ sɪ ba ləni ba wʊrʊ ba yagɪ kəm-balwaarʊ, sɪ ba daari ba pa o miisi-ba na wɔnɪ, sɪ We laan wʊ yagɪ ba lwarɪm Dɪ ma cɛ-ba. ⁴ Zan na tɔɔli We kwərə kam kʊntʊ tɪn, kʊ sunɪ kʊ kɪ nɪnɛɛnɪ We nijonɔnu Ezayi dɛɛn na pɔpɔnɪ o tɔnɔ kʊm nɪ o ta te tɪn. Faŋa faŋa tɪn, o dɛɛn tagɪ o wɪ:

«Nɔɔnʊ mʊ wʊ kagʊa wɔnɪ o tɔɔli kwərə o wɪ:
<Zanɪ-na á fɔgɪ á kwɛ dɪ Yuutu wʊm cwəŋə kam,
o na lagɪ o ba o tɔgɪ da tɪn.

Pa-na cwe silʊ o na lagɪ o da tɪn fɔgɪ sɪ yɔɔri lanyɪranɪ.

⁵ Je silʊ maama na jigɪ gwəənu tɪn maŋɪ sɪ tɪ suuri mʊ,
dɪ je silʊ maama na jigɪ zwəənu dɪ pweeru tɪn
maŋɪ sɪ tɪ guri mʊ tɪ daari cwəŋə kam.

Cwe sɪɫ maama na gugwæli tɪn maŋɪ sɪ sɪ fɔɡɪ sɪ ɣɔɔɪ mʊ.

Cwe sɪɫ maama na ba lana tɪn maŋɪ sɪ sɪ fɔɡɪ sɪ kwe mʊ.

⁶ Nabiinə maama laan wó na Wɛ na wó vrɪ nɔɔna lwarɪm wɔnɪ te tɪn.> »

Mʊ Ezayi na ŋɔɔnɪ Zan taanɪ faŋa faŋa te tɪn.

⁷ Nɔɔna zanzan deen ma zanɪ ba vu Zan te ba pa o miisi-ba na wɔnɪ Wɛ ŋwaanɪ. Ba na tu o te kɔntʊ tɪn, o ma ta dɪ ba o wɪ: «Abam nyɪ dɪ bɪsankwɪ-dwə. Wɔɔ mʊ brɪ abam sɪ á kwaanɪ á lu cam dɪɫ Wɛ na lagɪ Dɪ pa nabiinə na tɪn wɔnɪ? ⁸ Abam nan maŋɪ sɪ á kɪ kənə yalʊ na wó brɪ nɪ á ləni á wɔrʊ á yagɪ kəm-balwaarʊ tɪn mʊ. Abam nan ɣɪ garɪ á bɔŋɪ á pa á tɪtɪ nɪ, abam na ɣɪ Abraham dwi tiinə tɪn, á daa wɔ maŋɪ sɪ á ləni á wɔrʊ. Wɛ na laga, Dɪ wó wanɪ Dɪ pa kandwa yantʊ ləni ya ji Abraham dwi tiinə. ⁹ Nɔɔnʊ nan maŋɪ o jɪɡɪ dooru o jɪŋa nɪ, sɪ o ta maa goni tweeru tɪm o dɪ tɪɡa nɪ. Tɪu kulʊ maama na ba ləri bu-ŋɔna tɪn, o maŋɪ sɪ o go-kʊ mʊ o dɪ mini nɪ sɪ kʊ di. Mʊ Wɛ dɪ na lagɪ Dɪ kɪ nɔn-balwaarʊ te tɪn.»

¹⁰ Zan na tagɪ kɔntʊ tɪn, nɔn-kɔɡɔ kʊm ma bwe-o ba wɪ: «Dí nan wó kɪ bɛɛ mʊ?»

¹¹ O ma ləri-ba o wɪ: «Abam balʊ na jɪɡɪ gwaarʊ tile tile tɪn, á maŋɪ sɪ á kwe dɪdɔa mʊ á pa balʊ na ba jɪɡɪ kulʊkulʊ tɪn. Kʊ daari, abam balʊ na jɪɡɪ wɔdiiru tɪn, á dɪ maŋɪ sɪ á kwe-tɪ á maŋɪ á pa nɔɔna balʊ na ba jɪɡɪ ba di tɪn.»

¹² Lampo-joŋnə dɪ deen ma ba sɪ Zan miisi-ba na wɔnɪ. Ba ma bwe-o ba wɪ: «Karanyɪna, bɛɛ mʊ dɪbam nan wó kɪ?»

13 O ma læri-ba o wɪ: «Á wɔ maŋɪ sɪ á la nɔɔnɔ yuu, sɪ kɔ dwəni á na wó jɔŋ-o te tɪn.»

14 Pamaŋna dɪ daa ma ba ba bwe-o ba wɪ: «Dɪbam nan wó kɪ bɛɛ mu?»

O ma læri-ba o wɪ: «Abam wɔ maŋɪ sɪ á vrɪ nɔɔn-nɔɔnɔ səbu dɪ dam naa á ganɪ-ba á jɔŋɪ. Kɔ daari, á taá jɪgɪ wɔpɔlo dɪ á ŋwɪurɔ tɪm na maŋɪ tɪ yɪ te dɪ.»

15 Nɔɔna dɛɛn maa jɪgɪ tɪna dɪ Wɛ lanyɪranɪ, yɪ ba maama ma bwe ba wɔnɪ sɪ ba lwarɪ Zan na yɪ wɔlɔ tɪn. Ba maa wɪ: «Wɔntɔ mu wó ta yɪ Kriɪ wɔm Wɛ na lagɪ Dɪ tɪŋ-o sɪ o ba tɪn na?»

16 Ba maama na buŋɪ kɔntɔ tɪn, Zan ma ta dɪ ba o wɪ: «Kɔ na yɪ amɔ, a miisi abam na wɔnɪ mu. Kɔ daari wɔlɔ na tiini o dwe amɔ tɪn lagɪ o saŋɪ amɔ kwaga o ba. A wɔ maŋɪ sɪ a bwəli o nɛ natra a pa-o. Wɔntɔ nan wó miisi abam Wɛ Joro dɪ mini wɔnɪ. 17 Wɔntɔ nan ze zɔŋ-kɔgɔ mu sɪ o ma caari o mɪna o pɛ o kɪ o tulə nɪ, sɪ o daari mɪn-swaanɔ tɪm o zwe dɪ mini dɪlɔ na ba dɪ dɪ dwe tɪn. Mu o na lagɪ o pɔɔrɪ nɔɔna daanɪ o kɪ-ba te tɪn.»

18 Mu tɪntɔ wəənu tɪm dɪ wəənu dwi təri təri mu Zan dɛɛn ma o brɪ nɔn-kɔgɔ kum Wɛ kwər-ywəŋə kam. 19 O dɛɛn ma ta dɪ Erɔdɪ wɔlɔ na yɪ Galile yuutu tɪn, nɪ o kɪ kɔlɔ na wɔ maŋɪ tɪn dɪ o zɪmbaarɔ kaanɪ Erɔdɪadɪ. O daa ta ma kaan-o dɪ wo-balwaarɔ tɪlɔ maama o na maŋɪ o kɪ tɪn. 20 Erɔdɪ ma ja Zan o kɪ pɪna digə nɪ. Kɔntɔ tɪn, o daa ta kɪ wo-balɔrɔ mu o wəli da.

*Zan na miisi Zezi na wɔnɪ te tɪn
(Matiyu 3:13-17, Mariki 1:9-11)*

21 Nɔn-kɔgɔ kɔm dɛɛn na tu Zan te sɪ o miisi-ba na wɔnɪ tɪn, Zezi dɪ dɛɛn ma ba o te, sɪ o pa Zan miis-o dɪ. Zezi na miisi na kɔntɔ tɪn, o maa wɔra o warɪ Wɛ. 22 Wɛyuu laan ma puri, yɪ Wɛ Joro kɔm tɔgɪ da kɔ tu o baɲa, yɪ kɔ nyɪ dɪ kunkwɛŋə te. Kwərə laan ma ɲɔɔnɪ wɛyuu nɪ ka wɪ: «Nmɔ mɔ yɪ amɔ bu-dɔa a na soe dɪ a wɔ maama. Amɔ tiini a jɪgɪ wɔpɔlo dɪ nmɔ.»

*Zezi dwi dɪm na toɲi te tɪn
(Matiyu 1:1-17)*

23 Maɲa kam Zezi na puli sɪ o brɪ nɔɔna Wɛ cwɛŋə kam tɪn, o dɛɛn yɪ nɪnɛɛnɪ bɪna fiintɔ mɔ te. Nɔɔna dɛɛn buɲɪ ba wɪ, o yɪ Zɔzɛfɔ bu mɔ. Zɔzɛfɔ ko dɛɛn mɔ yɪ Eli.

24 Eli ko dɛɛn mɔ yɪ Matatɪ.
Matatɪ ko dɛɛn maa yɪ Leevi.
Leevi ko dɛɛn maa yɪ Meliki.
Meliki ko dɛɛn maa yɪ Zanayi.
Zanayi ko dɛɛn maa yɪ Zɔzɛfɔ.

25 Zɔzɛfɔ ko dɛɛn maa yɪ Matatɪa.
Matatɪa ko dɛɛn maa yɪ Amɔsɪ.
Amɔsɪ ko dɛɛn maa yɪ Nawum.
Nawum ko dɛɛn maa yɪ Esili.
Esili ko dɛɛn maa yɪ Nagayi.

26 Nagayi ko dɛɛn maa yɪ Maatɪ.
Maatɪ ko dɛɛn maa yɪ Matatɪa.
Matatɪa ko dɛɛn maa yɪ Semeyi.
Semeyi ko dɛɛn maa yɪ Zozeki.
Zozeki ko dɛɛn maa yɪ Zoda.

27 Zoda ko dɛɛn maa yɪ Zɔnanan.
Zɔnanan ko dɛɛn maa yɪ Risa.

Risa ko dɛɛn maa yɪ Zorobabelɪ.
Zorobabelɪ ko dɛɛn maa yɪ Salatɪyɛɪɪ.

Salatɪyɛɪɪ ko dɛɛn maa yɪ Neri.

²⁸ Neri ko dɛɛn maa yɪ Meliki.

Meliki ko dɛɛn maa yɪ Adi.

Adi ko dɛɛn maa yɪ Kosam.

Kosam ko dɛɛn maa yɪ Elimadam.

Elimadam ko dɛɛn maa yɪ Eri.

²⁹ Eri ko dɛɛn maa yɪ Zozwe.

Zozwe ko dɛɛn maa yɪ Elizeɛɪɪ.

Elizeɛɪɪ ko dɛɛn maa yɪ Zorim.

Zorim ko dɛɛn maa yɪ Matatɪ.

Matatɪ ko dɛɛn maa yɪ Leevi.

³⁰ Leevi ko dɛɛn maa yɪ Simeyon.

Simeyon ko dɛɛn maa yɪ Zuda.

Zuda ko dɛɛn maa yɪ Zuzɛfɪ.

Zuzɛfɪ ko dɛɛn maa yɪ Zɔnam.

Zɔnam ko dɛɛn maa yɪ Eliyakɪm.

³¹ Eliyakɪm ko dɛɛn maa yɪ Mɪɪɪa.

Mɪɪɪa ko dɛɛn maa yɪ Mɪɪɪna.

Mɪɪɪna ko dɛɛn maa yɪ Matata.

Matata ko dɛɛn maa yɪ Natan.

Natan ko dɛɛn maa yɪ Davidi.

³² Davidi ko dɛɛn maa yɪ Zese.

Zese ko dɛɛn maa yɪ Zɔbedɪ.

Zɔbedɪ ko dɛɛn maa yɪ Bɔazɪ.

Bɔazɪ ko dɛɛn maa yɪ Sala.

Sala ko dɛɛn maa yɪ Naason.

³³ Naason ko dɛɛn maa yɪ Amɪnadabɪ.

Amɪnadabɪ ko dɛɛn maa yɪ Adɪmɪnɪ.

Adɪmɪnɪ ko dɛɛn maa yɪ Arnɪ.

Arnɪ ko dɛɛn maa yɪ Esrɔm.

Esrɔm ko dɛɛn maa yɪ Faresɪ.

Fareṣṭi ko dɛɛn maa yɪ Zuda.
³⁴ Zuda ko dɛɛn maa yɪ Zakɔbi.
 Zakɔbi ko dɛɛn maa yɪ Yizaki.
 Yizaki ko dɛɛn maa yɪ Abraham.
 Abraham ko dɛɛn maa yɪ Tara.
 Tara ko dɛɛn maa yɪ Nakɔɔri.
³⁵ Nakɔɔri ko dɛɛn maa yɪ Seruki.
 Seruki ko dɛɛn maa yɪ Rago.
 Rago ko dɛɛn maa yɪ Falɛki.
 Falɛki ko dɛɛn maa yɪ Ebɛɛri.
 Ebɛɛri ko dɛɛn maa yɪ Sala.
³⁶ Sala ko dɛɛn maa yɪ Kayɪnam.
 Kayɪnam ko dɛɛn maa yɪ Arɪfasadı.
 Arɪfasadı ko dɛɛn maa yɪ Sɛm.
 Sɛm ko dɛɛn maa yɪ Nowe.
 Nowe ko dɛɛn maa yɪ Lamɛki.
³⁷ Lamɛki ko dɛɛn maa yɪ Matusala.
 Matusala ko dɛɛn maa yɪ Enɔki.
 Enɔki ko dɛɛn maa yɪ Zaredi.
 Zaredi ko dɛɛn maa yɪ Malɪiyeli.
 Malɪiyeli ko dɛɛn maa yɪ Kayɪnan.
³⁸ Kayɪnan ko dɛɛn maa yɪ Enɔsi.
 Enɔsi ko dɛɛn maa yɪ Seti.
 Seti ko dɛɛn maa yɪ Adam.
 Adam maa yɪ wɔɔɔ Wɛ na mɔɔni tɪn.

4

Svtaani na manɪ Zezi te tɪn
(Matiyu 4:1-11, Mariki 1:12-13)

¹ Zezi dɛɛn ma nunɪ Zɔrdɛn bugə kam ni ni o
 maa kea. Wɛ Joro kɔm maa tɔg-o di dam. Kɔ
 ma ja-o kɔ vu kagɔa wɔni. ² O maa wɔra taan

da finna. O na wɔra tɪn mɔ sɔtaani tu o te, sɪ dɪ sɔg-o sɪ o ya kɪ o cɔgɪ. Maɲa kam kuntu nɪ o ya ba di kulɔkulɔ. Da finna yam na ke tɪn, kana maa jɪg-o lanyɪrani. ³ Sɔtaani laan ma ba di ta dɪd-o di wɪ: «Nmɔ na sɪni n yɪ Baɲa-Wɛ Bu, sɪ n ta di kandwɛ dɪntɔ sɪ di ji wɔdiu sɪ n di.»

⁴ Zezi ma lɛri-di o wɪ: «Kɔ nan pɔpɔni Wɛ tɔnɔ kum wɔni kɔ wɪ:

‹Kɔ dai wɔdiu yɪrani mɔ paɪ nabiinu ŋwɪ.› »

⁵ Sɔtaani daa ma ja-o di ja vu di di piu kulɔ na dwara tɪn yuu. Di laan ma brɪ-o lɔgɔ baɲa tɪni dɪm maama yibɔgɪsa wɔni. ⁶ Di daa ma ta di wɪ: «Wo-laaru tɪntɔ maama yɪ amɔ nyɪm mɔ. A nan wɔ wani a kwe-tɪ a pa wɔlɔ maama a na lagɪ tɪn. Amɔ wɔ pa n di dam tɪ maama baɲa nɪ, sɪ n ta n te zulɔ nɔɔna maama tee nɪ. ⁷ Nmɔ na sɛ n kuni doonɔ n zuli-nɪ, wɔɛnu tɪntɔ maama wɔ ta yɪ nmɔ nyɪm.»

⁸ Zezi ma lɛri-di o wɪ: «Kɔ pɔpɔni Wɛ tɔnɔ kum wɔni kɔ wɪ:

‹Kɔ yɪ n Yuutu Baɲa-Wɛ yɪrani mɔ n maɲɪ sɪ n kuni doonɔ n zuli, sɪ n kɪ DI wɔbɔɲa na lagɪ te tɪn.› »

⁹ Sɔtaani daa ma kwe-o di ja vu Zeruzalem. Di ma ja-o di ja vu di di Wɛ-di-kamunu kum yuu mɛ na dwara tɪn di zɪg-o da, yɪ di wɪ: «Nmɔ na yɪ Baɲa-Wɛ Bu, sɪ n faɲɪ n cu tɪga nɪ sɪ dɪ nii, ¹⁰ sɪ kɔ pɔpɔni Wɛ tɔnɔ kum wɔni kɔ wɪ:

‹Wɛ wɔ ta DI malesɪ, sɪ sɪ taa nii nmɔ baɲa nɪ.

¹¹ DI wɔ pa sɪ ba sɪ ma sɪ ja sɪ lwɛri-m, sɪ n yɪ tɔ tɪga nɪ n magɪ n naga di kandwɛ.› »

¹² Zezi laan ma læri o wɪ: «Kɔ ta pɔpɔni Wɛ tɔnɔ kɔm wɔni kɔ wɪ:

<Yɪ zanɪ n maɪɪ n Yuutu Baɲa-Wɛ n nii.> »

¹³ Sɔtaanɪ laan na maɪɪ Zezi wəənu maama wɔni dɪ ga tɪn, dɪ ma yag-o sɪ dɪ daa beeri maɲa kadoɲ.

*Zezi na sɪɲɪ o tɪtɔɲa Galile ni te tɪn
(Matiyu 4:12-17, Mariki 1:14-15)*

¹⁴ Zezi laan ma joori o vu Galile, yɪ Wɛ Joro kɔm dam wɔ o tee ni. Nɔɔna balɔ maama na zɔɔri je sɪm kɔntɔ ni tɪn ma ni o ŋwa. ¹⁵ O maa yəni o zɔ Zwifə bam Wɛ-di sɪm o brɪ-ba Wɛ taanɪ. Nɔɔna maama ma zul-o lanyɪranɪ.

*Zezi tɪtɪ tɪw kɔm tiinə na vi-o te tɪn
(Matiyu 13:53-58, Mariki 6:1-6)*

¹⁶ Zezi dɛɛn ma vu o yi Nazareti, mɔ tɪw kɔlɔ o na ki nɔɔnɔ da tɪn. Zwifə bam siun dɛ maama, o dɛɛn maa zɔɔri ba Wɛ-digə kam. Ba siun dɛ dɪdɔba na yi tɪn, o ma vu da. O na zɔ da tɪn, o ma zanɪ wɛɛni sɪ o karɪmɪ Wɛ tɔnɔ o brɪ-ba. ¹⁷ Ba ma kwe tɔnɔ kɔlɔ Wɛ niɲoɲnu Ezayi na pɔpɔni faɲa faɲa tɪn ba pa-o. O ma puri-kɔ o karɪma, yɪ o na mɛ seeni kɔ na pɔpɔni kɔ wɪ:

¹⁸ «Yuutu Baɲa-Wɛ Joro kɔm wɔ amɔ tee ni.

Dɪ ma kuri-nɪ yɪ Dɪ pa-nɪ dam,

sɪ a tɔɔli Dɪ kwər-ywəŋə kam a brɪ yinigə tiinə.

[Dɪ tɔɲɪ amɔ sɪ a ganɪ nɔɔna balɔ wɔrɔ na cɔɲɪ tɪn.]

Sɪ a tɔɔli Dɪ kwərə kam dɪ balɔ na wɔ gambɛɛm wɔni tɪn, sɪ ba na vrɪm,

sɪ a daari a brɪ lilwə ni ba yiə wó ba ya puri.

Dİ daa ta ma tʉŋi-ni si a vri nɔɔna balɔ ba na
bɛɛsi tɪn, si ba na siun,

¹⁹ si a daari a pa nɔɔna lwarɪ si maŋa kam yiə,
si Baŋa-We laan ba Dİ vri Dİ nɔɔna bam lwarɪm
wɔni.»

²⁰ Zezi na karɪmɪ o ti tɪn, o laan ma pu tɔnɔ
kɪm, yɪ o kwe o pa ba We-digə kam tɪntʉŋɪv. O
ma jəni si o bri-ba. Nɔɔna bam maama ma lo yiə
o baŋa ni yɪ ba cəg-o. ²¹ O ma ta o wɪ: «Zɪm dɛ
dɪm ni abam na ni We tɔnɔ kɪm na bri kɪlɔ tɪn
kɪ á yibiyə ni.»

²² Ba maama ma zul-o yɪ ba wɪ: «O taanɪ dɪm
lamma.» O kwərə kam na ywəmmə tɪn, kɪ kɪ-ba
yəəu. Ba daa ta ma wɪ: «Kɪ dai Zɔzefɔ bu mɔ
tɪntɔ na?»

²³ O ma ta dɪ ba o wɪ: «A nan maŋɪ a ye ni
abam wɔ ɲɔɔni sɪsɪna dɪ amɔ nɪnɛɛni: <Nmɔ
wɔlɔ na pɛ nɔɔna na yazurə tɪn, si n zəni n tɪtɪ!>
Abam daa ta wɔ ta á wɪ: <Dí ni wəənu tɪlɔ nmɔ
na kɪ Kapernawum ni tɪn ɲwa. Nan daa n kɪ
kɪntɔ doŋ n tɪtɪ tɪv kɪm ni.> »

²⁴ O daa ta ma ta o wɪ: «A lagɪ a ta cɪga mɔ
dɪ abam si, Baŋa-We nijonɲu bá na zulə o tɪtɪ
tɪv ni. ²⁵ Kɪ sɪni kɪ yɪ cɪga mɔ, si maŋa kalɔ
We nijonɲu Eli dɛɛn na wɔra tɪn, dɪa dɛɛn tu
ka zɪgɪ ka wɔ nɪgɪ taan bɪna yatɔ dɪ canɪ sɪrdɔ
mɔ. Kɪntɔ ɲwaanɪ kana dɛɛn maa jɪgɪ lɔgɔ kɪm
maama. Kadənə maa daga zanzan Yisɪrayɛli
tiinə bam wɔni, ²⁶ yɪ We nan wɔ tʉŋɪ Eli si o vu
ba wɔlɔwɔlɔ te. We dɛɛn tʉŋ-o kadəm wɔdoŋ
tee ni mɔ, o na zɔvri Sarepɪta tɪv wɔni, kɪ na
yɪ Sidon tɪv ni. ²⁷ Woŋo kɪlɔ ta na wəli da tɪn,
maŋa kalɔ We nijonɲu Elize dɛɛn na wɔra tɪn,

nanywaanv zanzan dɛɛn wv Yisurayɛlt tɩv kɩm nɩ. Ba wvɔwvɔv dɩ dɛɛn nan wv nɛ yazurə ba wvɔv. Elize dɛɛn pɛ Naaman yɩranɩ mɩ na yazurə, yɩ wvɔtv nɩŋɩ Siiri tɩv mɩ.»

²⁸ Nɔɔna balv maama na wv Wɛ-digə kam nɩ tɩn na ni Zezi na tagɩ-ba te tɩn, ba bana ma zanɩ zanzan. ²⁹ Ba ma zanɩ ba zəl-o ba pa o nɩŋɩ tɩv kɩm wvɔv. Tɩv kɩm wv piu yuu nɩ mɩ. Ba ma ja-o ba vu jəgə kalv na luunə dɩ tɩga tɩn, sɩ ba yig-o ba dɩ tɩga nɩ ba gv. ³⁰ Ba maa warɩ. Zezi ma pipiri o vu o toɣɩ ba tɩtarɩ o nɩŋɩ o maa kɛa.

*Zezi na zəli cicirə nɔɔnv yɩra nɩ te tɩn
(Marɩkɩ 1:21-28)*

³¹ Zezi dɛɛn ma vu Galile tɩv kɩdoŋ, kv yɩrɩ mɩ Kapɛrnawum. Zwifə bam siun dɛ ma yɩ. O ma vu o zv ba Wɛ-digə kam sɩ o brɩ nɔɔna bam Wɛ taanɩ da. ³² O na brɩ-ba tɩn, ba maa tiini ba yɩ yəu dɩ o zaasɩm dɩm, o ni-taanɩ dɩm na jɣɩ dam tɩn ŋwaanɩ. ³³ Nɔɔnv wvdoŋ dɛɛn maa wv ba Wɛ-digə kam wvɔv yɩ cicirə jɣ-o. ³⁴ O ma kaasɩ dɩ kwər-dɩa yɩ o wɩ: «Aa, Zezi, Nazaretɩ tu, bɛɛ mɩ n lagɩ dɩbam tee nɩ? Nmɩ tu sɩ n cɔɣɩ dɩbam dwi mɩ na? A ye nmɩ na yɩ wvɔv. Nmɩ yɩ Wv-povɔo Tu wvɔv Wɛ na tɩŋɩ tɩn mɩ.»

³⁵ Zezi ma kaanɩ cicirə kam o wɩ: «Cəɣɩ sɔɔ, sɩ n nɩŋɩ n daarɩ baarv wvɩm.» Cicirə kam na ni kɩntv tɩn, ka ma yigi nɔɔnv wvɩm ka dɩ tɩga nɩ. Ka laan ma yag-o yɩ ka wv kɩ-o kɩvɔkɩvɔ. Kɩntv kɩ nɔɔna bam maama yɩə nɩ mɩ. ³⁶ Kv ma sv-ba lanyɩranɩ. Ba maama ma ŋɔɔnɩ daanɩ ba wɩ: «Bɩtara kantv yɩ bɩtarɩ dwi dɔɔ mɩ? Nii o na maɩ o dam o tɛ dɩ ciciri sɩm, yɩ sɩ sɛ o ni yɩ sɩ viirə.»

³⁷ Nɔɔna balɔ maama na zɔɔrɩ je sum kɔntɔ nɩ tɩn laan ma ni Zezi ŋwa.

*Zezi na pɛ yawɩna zanzan na yazurɛ te tɩn
(Matiyu 8:14-17, Mariki 1:29-34)*

³⁸ Zezi dɛɛn ma nunji Wɛ-digɛ kam wɔnɩ. O ma vu Simɔn-ba sɔŋɔ. O na yi da tɩn dɩ paa magɩ Simɔn tɩnkaanɩ kɔ cana. Ba ma loori Zezi sɩ o zɛni kaanɩ wɔm sɩ o na yazurɛ. ³⁹ O ma vu o tiiri kaanɩ wɔm baŋa nɩ. O ma ta dɩ paa kam o wɩ, ka yag-o. Ka ma sɩnɩ ka yag-o. O laan ma zanɩ lɩla, yɩ o kɩ wɔdiu o pa-ba.

⁴⁰ Kɔ na tu kɔ yi wa-zɔɔrɩ maŋa nɩ tɩn, ba ma ja nɔɔna dɩ ba yawɩrɔ dwi tɛri tɛri ba ba Zezi te, sɩ o pa ba na yazurɛ. O ma danɩ o jɩa ba dɩdɩba dɩdɩba baŋa nɩ o pa ba maama na yazurɛ.

⁴¹ Kɔlɔ na wɛli da tɩn, ciciri dɩ ma nunji sɩ yagɩ nɔɔna zanzan sɩ ya na jɩgɩ sɩ yaara tɩn yɩra. Sɩ maa yɛni sɩ kaasa sɩ wɩ: «Nmɔ yɩ Baŋa-Wɛ Bu mɔ.» Sɩ na ye nɩ o sɩnɩ o yɩ Krisi wɔm Wɛ na tɔŋɩ tɩn, o ma kaanɩ-sɩ, sɩ sɩ yɩ taa ŋɔɔnɩ o taanɩ.

*Zezi na tɔɔli Wɛ kwɛrɛ Zwifɛ Wɛ-di sɩm
maama wɔnɩ te tɩn
(Mariki 1:35-39)*

⁴² Tɩga na pɔɔrɩ titutu tɩn, Zezi daa ma nunji o vu je sɩlɔ nɔɔn-nɔɔnɔ na tɛrɛ tɩn. Tɩɔ kɔm nɔɔna bam ma zanɩ ba nunji sɩ ba beeri o je. Ba laan ma na-o yɩ ba vu o te. Ba ma kwaanɩ sɩ ba ja-o, sɩ o yɩ viiri o yagɩ-ba. ⁴³ O ma ta dɩ ba o wɩ: «A nan maŋɩ sɩ a vu a tɔli tɩnɩ dɩdɩm dɩm mɔ, a tɔɔli kwɛr-ywɛŋɛ kam a bri-ba Wɛ na lagɩ Dɩ di paari tɩte nɔɔna titari nɩ tɩn. Kɔ yɩ kɔntɔ ŋwaanɩ mɔ Wɛ tɔŋɩ-nɩ nabiinɛ tee nɩ.» ⁴⁴ O laan

ma tult Zwifə bam tuntu dım nı. O maa yəni o zu ba Wε-di sım sı o taa toolı Wε kwərə kam.

5

Zezi na bəŋi o dayigə karabiə bam sı ba taa tɔg-o te tın

(Matiyu 4:18-22, Marıki 1:16-20)

¹ Dε didwı mɔ Zezi dεen ve o zıgı nınuv kudonj ni nı, kɔ yırı mɔ Zenezareti. O na zıgı da kuntu tın, nɔɔna ma ba o te sı ba taa cəgi Wε kwərə kam. Ba ma yigi daanı sı ba twe Zezi. ² O ma na nabwəeru tile ti tigi nınuv kum ni nı, kaləŋ-jara na yaɣı-tı yı ba wura ba zarı ba burı. ³ Naboro didu kum yı Simɔn nyım mɔ. Zezi ma zu kɔ wonu. O ma ta didaanı Simɔn o wı: «Co boro kum n ja n vu yigə funfun n pa-nı.» O na cogə o ja o yi yigə tın, Zezi laan ma je naboro kum wonu o toolı Wε kwərə o brı non-kɔgɔ kum.

⁴ O na brı-ba o ti tın, o ma ta dı Simɔn o wı: «Co boro kum n ja n vu na-lunə kam je, sı abam dı á burı sım na bam kuri nı á ma ja kale.»

⁵ O ma lər-o o wı: «A Yuutu, dıbam manı dí dı burı sım taan dí pɔuru tıga, yı dí wɔ ne kulɔkulɔ. Nmɔ nan na wı, dí daa joori dí dı tın, dí wɔ dı-sı sı dí nii.»

⁶ Ba ma vu ba yi na bam titarı, yı ba dı burı sım da ba ja kale zanzan. Kale sım maa tiini sı daga zanzan, yı kɔ pa burı sım lagi sı kaarı.

⁷ Ba ma yıgıstı ja ba bəŋi ba donnə bam naboro kɔkum kum wonu, sı ba ba ba wəli-ba. Bantu dı ma ja ba boro kum ba vu ba zəni-ba. Bwəeru tum tile maama ma su dı kale. Tı ma ga funfun sı ti miisi na bam wonu. ⁸ Simɔn wɔlɔ yırı didonj

na yi Pɔyɛɛri tɪn na nɛ kulɔ na ki tɪn, o ma vu o kuni doonə Zezi yigə ni yi o wɪ: «A Yuutu, fɔɔri a tee ni, si a yi lwarɪm tu mu.» ⁹ Ba na jaani kale zanzan tɪn nɔwaaɪ mu fɔɔni zɔ Simɔn didaani nɔɔna balɔ na wɔ o tee ni tɪn. Kuntɔ mu te Simɔn tagi kuntɔ. ¹⁰ Fɔɔni dɪm di dɛɛn zɔ Zebede biə balɔ na tɔgi ba wɔra tɪn. Ba didɔa yiri mu Zaki, o nyaani yiri mu Zan. Bantu dɛɛn yəni ba tɔgi di Simɔn mu ba tɔja. Zezi daa ma ta di Simɔn o wɪ: «Yi ta n kwarɪ fɔɔni. Ku na zigi zim de dɪm ni si ku taa ve tɪn, nmɔ laan wɔ ta n beeri nɔɔna mu n pa-ni si ba da amɔ kwaga, ni nmɔ ya na yəni n jaani kale te tɪn.»

¹¹ Ba ma joori ba ja nabwəəru tum ba nuɔi ba tiɔi buburu kum ni ni. Ba na ki kuntɔ ba ti tɪn, ba yagi ba wəənu maama, yi ba laan daari ba tɔgi Zezi.

*Zezi na pɛ nanyɔɔɔ na yazurə te tɪn
(Matiyu 8:1-4, Mariki 1:40-45)*

¹² Dɛ didɔi mu Zezi ve tɪv kɔdon. Baaru wɔdon mu wɔra o na yi nanyɔɔɔ. O yawɔv kum dɛɛn zɔ o yira zanzan. O na nɛ Zezi tɪn, o ma vu o te o tɔ o yigə ni, yi o loor-o o wɪ: «Amɔ tu, nmɔ na laga, nmɔ wɔ wani n pa a na yazurə a ji lanyirani.»

¹³ Zezi ma sɛ. O ma twi o jɔja o dwe-o o wɪ: «ɛɛn, a laga. Zani di yazurə si n ji lanyirani.» O na tagi kuntɔ bidɔi banja ni tɪn, mu yawɔv kum je nɔɔnɔ wɔm yira ni. ¹⁴ Zezi ma kaan-o o wɪ: «Yi zani n ta kulɔ na ki tɪn n bri nɔɔn-nɔɔnɔ. Nan yɔɔri n vu kaanum tu wɔm te, si n pa o nii n yira yam, si n daari n kwe wəənu tɪv Moyisi

cullu tım na brı nı tı maŋı tın n pa-o, sı o ma kaanı Baŋa-We. Kuntu mu wó brı nɔɔna nı n yawıw kum sunı ku je.»

¹⁵ Nan dı ku dı, nɔɔna zanzan dɛen ni Zezi ŋwa je maama. Kuntu ŋwaanı mu nɔn-kɔgɔ zanzan maa ve o te sı ba taa cɛgi o ni-taanı dım, sı ba daarı ba na yazurə. ¹⁶ O dɛen yəni o ve me seeni nɔɔn-nɔɔnu na tərə tın mu o warı We.

*Zezi na pe kɔɔɔ zaŋı ku vu te tın
(Matiyu 9:1-8, Marıki 2:1-12)*

¹⁷ De dıdva mu Zezi dɛen wɔra o brı nɔɔna We taanı. Ba badaara yı Farızian tiinə mu dıdaanı We cullu karanyına tiinə. Ba dɛen nuŋı tınu dwi təri təri mu ba ba. Ku na yı Zeruzalem dı tınu dıw maama na wɔ Galile nı dı Zude nı tın. Ba jəni ba kaagi Zezi, yı o jıgi We dam o ma pa yawıuna na yazurə. ¹⁸ O na wɔra o brı-ba kuntu tın, nɔɔna badonnə ya zıŋı kɔɔɔ dı gungolo ba jıgi ba bına. Ba na yi da tın, mu ba kwaanı sı ba ja-o ba ja zıw digə kam wɔ ba zıwı ba tıŋı Zezi yigə nı. ¹⁹ Ba maa warı, kɔgɔ kum na daga tın ŋwaanı. Ba ma wɔ ne cwəŋə sı ba zı. Ba ma ja-o ba di nayuu. Ba ma puri bɔɔnı yı ba daarı ba pa gungolo kum tɔgi da ku tu digə kam wɔnı. Ku pəni nɔɔna bam tıtarı nı Zezi yigə nı. ²⁰ Zezi ma lwarı nı ba kı ba wɔ-dıdva dıd-o. O ma ta o wı: «A badonj, nmu lwarım dım ti.»

²¹ O na tagı kuntu tın, We cullu karanyına tiinə bam dı Farızian tiinə bam ma bwe ba wɔnı ba wı: «O brı o tıti nı o yı wɔɔ mu, yı o paı o dı We yı bıdwı? O ŋɔɔnı o twı We mu. Nɔɔn-nɔɔnu nan ba jıgi cwəŋə sı o yagi nɔɔna lwarım o ma cɛ-ba, ku na daı We Dı yıranı.»

²² Zezi ma lwarɪ ba na bwe te tɪn, yɪ o ta-ba o wɪ: «Bɛɲwaanɪ mʊ á bɔɲɪ kʊntʊ á wɔnɪ? ²³ Kɔɔ mʊ yɪ mwalɪ kʊ dwe, amʊ na tagɪ dɪ kɔɔ kʊm a wɪ: <Nmʊ lwarɪm dɪm ti> mʊ yɪ mwalɪ, naa a na tagɪ a wɪ: <Zaɲɪ n ta n veə> mʊ yɪ mwalɪ? ²⁴ Amʊ nan wó pa abam lwarɪ sɪ a na yɪ Nabiin-bu wʊm tɪn jɪgɪ dam lʊgʊ baɲa nɪ, sɪ a yagɪ nɔɔna lwarɪm a ma ɛ-ba.» O laan ma ta dɪ kɔɔ kʊm o wɪ: «A lagɪ a ta nmʊ, zaɲɪ weɛnɪ sɪ n kwe n gungolo kʊm n ja n vu sɔɲɔ.»

²⁵ Zezi na tagɪ kʊntʊ tɪn, bɪdwɪ baɲa nɪ mʊ nɔɔnʊ wʊm zaɲɪ ba maama yigə nɪ, yɪ o kwe o gungolo kʊm o ya na tigi kʊ baɲa nɪ tɪn o zɪɲɪ o maa ve sɔɲɔ, yɪ o zuli Wɛ.

²⁶ Nɔɔna bam maama na nɛ kʊlʊ na kɪ tɪn, mʊ kʊ kɪ-ba yəəu. Fʊbɔnɪ ma ja-ba. Ba ma zuli Wɛ, yɪ ba tɛ ba wɪ: «Dí zɪm nɛ wo-kɪnkagɪla!»

*Zezi na bəɲɪ Leevi sɪ o taa tɔg-o te tɪn
(Matiyu 9:9-13, Marɪkɪ 2:13-17)*

²⁷ Kʊntʊ maama na kɛ tɪn, Zezi ma zaɲɪ o nunɪ o maa kɛa. O na maa kɛ tɪn mʊ o nɛ lampo-joɲɲu wɔdɔɲ, o yɪrɪ mʊ Leevi. O dɛɛn je mɛ seeni o na yəni o jəni o joɲɪ lampoo tɪn. Zezi ma ta dɪd-o o wɪ: «Zaɲɪ n ta n tɔgɪ amʊ.» ²⁸ Leevi ma zaɲɪ o yagɪ o wɔɲɔ maama yɪ o tɔgɪ o kwaga. ²⁹ O ma vu sɔɲɔ o kɪ wɔdiiru zanzan o ma kɪ candiə o pa Zezi. Lampo-joɲɲə zanzan dɪ nɔɔna badonnə ma ba ba tɔgɪ ba dɪ.

³⁰ Farizɪan tiinə dɪ ba cullu karanyɪna tiinə bam na nɛ kʊntʊ tɪn, ba ma vu Zezi karabiə bam te ba ɲɔɔna yɪ ba pʊbna ba wɪ: «Bɛɛ mʊ kɪ

yɪ abam di wɔdiu dɪdaani lampo-jɔɲnə dɪ nɔn-cɪcɔgɪrɔ tɪm kɔntɔ?»

³¹ Zezi ma ləri-ba o wɪ: «Kɔ na yɪ balɔ na jɪgɪ yazurə tɪn, bantɔ wɔ maɲɪ sɪ ba vu dɔgɪta tu te sɪ o sooni-ba. Kɔ daari balɔ na ba jɪgɪ yazurə tɪn mu maɲɪ sɪ ba vu ba na soonim. ³² Amɔ na tu lɔgɔ baɲa tɪn, kɔ dai sɪ a bəɲɪ balɔ na maɲɪ ba yɪ nɔn-ɲɔna tɪn, a nan tu sɪ a bəɲɪ nɔn-balwaarɔ mu, sɪ ba ləni ba wɔrɔ ba yaɲɪ kəm-balwaarɔ.»

*Zezi zaasɪm dɪm na yɪ zaasɪm-dvɔrɪ te tɪn
(Matiyu 9:14-17, Marɪkɪ 2:18-22)*

³³ Ba daa ta ma ta dɪ Zezi ba wɪ: «Zan karabiə bam yəni ba vɔ ni mu maɲa zanzan yɪ ba daari ba warɪ Wɛ. Farizɪan karabiə bam dɪ yəni ba kɪ kɔntɔ dɔɲ mu. Bɛɛ mu yɪ nmɔ karabiə bam ba vɔ ni kɔntɔ?»

³⁴ O ma ləri-ba o wɪ: «Nɔɔnɔ na di kaani yɪ o kɪ candiə, yɪ o cillonə na wɔra sɪ ba tɔgɪ ba di, n sɛ n pa ba vɔ ni yɪ kan-barɔ wɔm ta wɔ ba tee ni na? ³⁵ Maɲa nan wɔ ba yɪ, yɪ ba ja kan-barɔ wɔm ba viiri. Maɲa kam kɔntɔ ni yɪ o daa na ba ta wɔ ba tee ni tɪn, mu ba laan wɔ vɔ ni.»

³⁶ Zezi daa ma maɲɪ mɪmaɲɪ dɪdɔɲ o brɪ-ba o wɪ: «Nɔɔn-nɔɔnɔ bá sɛ o kwe gwar-dɔɲɔ o kaari sɪ o ma fəri gwar-dɔɲɔ. O nan na kɪ kɔntɔ oó kaari gwar-dɔɲɔ kɔm o cɔgɪ mu, yɪ kɔ bá wantɔ kɔ maɲɪ dɪ gwar-dɔɲɔ kɔm. ³⁷ Nɔɔn-nɔɔnɔ dɪ nan bá sɛ o kwe sa-dɔɲa o lo o kɪ lɔ-dɔɲɔ wɔntɔ. O na kɪ kɔntɔ, yɪ sana kam na keeri, kaá pa lɔɔ kɔm baɲɪ mu. Kɔntɔ ɲwaani sana kam wɔ lo, yɪ lɔɔ kɔm dɪ cɔgɪ. ³⁸ Sa-dɔɲa nan maɲɪ sɪ n lo n kɪ lɔ-dɔɲɔ wɔntɔ mu. ³⁹ Nɔɔnɔ nan na nyɔgɪ

sa-donə o mi, o daa bá lagɪ sɪ o nyo sa-donja. Oó ta wɪ: «Sa-donə kam tiini ka lamma.»»

6

Zezi Krisi na brɪ nɪ o dwe siun dɛ cullu tɪm te tɪn

(Matiyu 12:1-14, Marɪkɪ 2:23—3:6)

¹ Zwifə bam siun dɛ dɪdonj daa ma yi. Zezi dɪ o karabiə bam dɛɛn ma toɔɔ daanɪ ba da karɪ wɔ ba maa kea. Ba na maa ke tɪn, o karabiə bam maa bwəri mɪna ba yu ba donna. ² Farizian tiinə badonnə na nɛ kɔntɔ tɪn, ba ma bwe ba wɪ: «Bɛɛ mɔ yɪ abam tɔɔɔ tɪtɔɔ dɪlɔ na cɔɔɔ dɪbam siun dɛ cullu tɪm tɪn?» ³ Zezi ma ləri-ba o wɪ: «Abam ta wɔ fɔɔɔ á karɪmɪ Wɛ tɔnɔ kɔm na brɪ Pɛ Davidi taanɪ te tɪn na? Kɔ brɪ sɪ kana dɛɛn jaan-o dɪ o nɔɔna bam. ⁴ O ma vu o zɔ Wɛ digə, yɪ o kwe culu dɪpɛ dɪlɔ na tigi da Wɛ nwaanɪ tɪn. Dɪpɛ dɪntɔ ya culə sɪ nɔn-gaa di-di, kɔ na dai Wɛ kaanɪm tiinə bam yɪranɪ. Yɪ Davidi dɛɛn di dɪpɛ dɪm, yɪ o daari o pa o nɔɔna bam dɪ toɔɔ ba di».

⁵ Zezi daa ta ma ta dɪ ba o wɪ: «Kɔntɔ tɪn, amɔ Nabiin-bu wɔm jɔɔɔ ni siun dɛ cullu tɪm banja nɪ.»

⁶ Kɔntɔ na ke tɪn, siun dɛ dɪdɪm daa ma yi. Zezi ma vu o zɔ Zwifə bam Wɛ-digə. O maa wɔra o brɪ-ba Wɛ taanɪ. Nɔɔnɔ wɔdonj maa toɔɔ o wɔra, o jazɪm jɪnja na tɪga. ⁷ Wɛ cullu karanyɪna tiinə dɪ Farizian tiinə dɪ maa wɔra. Bantɔ maa kwaanɪ ba lagɪ cwəŋə sɪ ba brɪ nɪ Zezi kɪ o tusi. Kɔntɔ nwaanɪ ba dɛɛn je ba yɪr-o sɪ ba nii, oó sɛ o pa nɔɔnɔ na yazurə siun dɛ dɪm nɪ naa o bá sɛ. ⁸ Zezi ma lwarɪ ba na bɔɔɔ te tɪn. O ma ta dɪ jɪ-tɪga kam tu o wɪ: «Zanɔ wɛɛnɪ n ba n zɪɔɔ

nɔɔna bam maama tɪtarɪ nɪ.» O ma zanɪ o nunɪ o zɪɪ da.

⁹ Zezi ma bwe-ba o wɪ: «Cullu brɪ sɪ bɛɛ mu? Kɔɔ mu maɪɪ dɪ culu kum, nɔɔnu na kɪ o donɪ lanyɪranɪ siun dɛ nɪ mu maɪɪ naa o na kɪ-o lwarɪm mu gara? Nɔɔnu na vrɪ o donɪ ɲwɪa siun dɛ nɪ mu maɪɪ naa o na ɠu-o mu gara?»

¹⁰ O na tagɪ kuntu tɪn, o ma nii ba maama, yɪ o daari o ɲɔɔnɪ dɪ jɪ-tɪga kam tu o wɪ: «Twi n jɪɲa kam!» O na twɪ o jɪɲa kam tɪn, ka ma joori ka jɪ lanyɪranɪ. ¹¹ Ba na nɛ kuntu tɪn, ba ma folɪ dɪdaanɪ Zezi, yɪ ba banɪ daanɪ sɪ ba nii ba na wó wanɪ ba kɪ-o te tɪn.

*Zezi na kuri o karabiə fugə-bale te tɪn
(Matiyu 10:1-4, Mariki 3:13-19)*

¹² Da yantɪ ni nɪ, Zezi ma vu o di piu kodonɪ yuu sɪ o warɪ Wɛ. Tɪtɪ dɪm kuntu maama o warɪ Wɛ taan, sɪ kɪ yɪ tɪ-pɔra. ¹³ Tɪga na pɔrɪ ka ti tɪn, o ma bəɲɪ o karabiə bam sɪ ba ba o te. O laan ma lɪ nɔɔna fugə-bale ba wɔnɪ, sɪ ba taa yɪ nɔɔna balɔ o na wó tɔɲɪ tɪn. ¹⁴ Ba yɪra mu tɪntɔ:

Simɔn wɔlɔ Zezi na pɛ o yɪrɪ o wɪ Pɪyɛɛrɪ tɪn,

Andre wɔlɔ na yɪ Simɔn nyaanɪ tɪn,

Zakɪ, Zan, Filipi, Batelemi,

¹⁵ Matiyo, Toma,

Zakɪ wɔlɔ na yɪ Alɪfɪ bu tɪn,

Simɔn wɔlɔ na yɪ Zelɔtɪ nɔɔna bam wɔ nɔɔnu tɪn,

¹⁶ Zudasɪ wɔlɔ na yɪ Zakɪ bu tɪn,

dɪdaanɪ Zudasɪ Yiskarɪyo wɔlɔ na wó ba o yəɲɪ Zezi o pa nɔɔna tɪn.

¹⁷ Zezi de di ba o zigi piu kum yuu ni o tu pogo-tiga. O ma zigi da didaani o karabiə zanzan, di non-kogə zanzan manj ku gilimi ku su jəgə kam maama. Bantu deen nunji je dwi təri təri mu Zwifə bam tuni dum maama wuni. Badonnə nunji Zeruzalem. Badonnə di ma nunji Tiiri di Sidon je silu na wu nulu kum ni ni tin. ¹⁸ Ba deen tu Zezi te si ba cəgi o taani dum, si ba kwəri ba na yazurə di ba yawuru. Nəona badaara wura ciciri na jig-ba si yaara, yi ba na yazurə. ¹⁹ Nəona bam maama maa kwaan si ba dwe-o, bejwaan dam nunji o yira ni di pa ba na yazurə.

*Wupolo di leeru taani
(Matiyu 5:1-12)*

²⁰ Zezi ma kwəni o yiə o nii o karabiə bam seeni yi o wi:

«Yinigə na jig abam balu tin mu jig yu-yoŋo,
á na wó da á di We paari dum tin nwaan.

²¹ Kana na jig abam balu lele tin mu jig yu-yoŋo,

We na wó pa abam ku daga tin nwaan.

Abam balu wuru na cogi lele tin mu jig yu-yoŋo,

We na wó pa abam wupolo tin nwaan.

²² Nəona na culi abam, yi ba na vai abam, naa ba na twi abam, naa ba na jig abam ba goonə, á na togi amu na yi Nabiin-bu wum tin nwaan, á jig yu-yoŋo mu. ²³ Manja kalu ba na ki abam kuntu tin, taá fan-na á caka di wupolo, á njuru na yi zanzan We tee ni tin nwaan. Taá ye-na si ba kwə-nakwa di deen ki fanja fanja We nijonə bam kuntu mu.

²⁴ Ku daari abam balu na yi nadunə tin,
ku yi leeru di abam,

á na manɔ á na wo-laaruɔ tum yi á daa bá na-ti tɔn
ɲwaani.

²⁵ Abam balu na jigi wu-fwaaru á di lele tɔn,
ku yi leeruɔ di abam,

á na wó ba á yaari di kana tɔn ɲwaani.

Abam balu na jigi wɔpolo lele tɔn,

ku yi leeruɔ di abam,

á na wó ba á keeri yi á yi-na lu tɔn ɲwaani.

²⁶ Nɔɔna maama na jigi abam ba zula, ku yi
leeruɔ di abam. A taá ye-na si ba kwə-nakwa di
deen zuli balu na pai ba yi We nijonə yi ba yagi
ba dai tɔn.»

Sono taani

(Matiyu 5:38-48, 7:12)

²⁷ Zezi daa ma ta o wɔ: «Abam balu na cəgi a
taani tɔn nan cəgi-na lanyirani. Taá soe á duna.

Taá ki balu na culi abam tɔn lanyirani. ²⁸ Ku na
yi balu na sooli si ku cəgi abam tɔn, si á loori-

na We si Di ki-ba lanyirani. Loori-na We á pa
balu na jigi abam ba beesɔ tɔn. ²⁹ Nɔɔnu na logu

n puɔɔɔ, si n guni kuɔɔɔ kum si o lo o wəli
da. Nɔɔnu na vri n gwar-bwəɔ, yi cu-o si o vri

n gwar-bu di. ³⁰ Nɔɔnu wulu maama na loori
woɔo nmu tee ni tɔn, si n pa-o. Nɔɔnu na kwe

nmu woɔo o ja viiri, yi bwe ku bwia si n joni.

³¹ Nan taá ki-na á donnə lanyirani, si ku manɔ
di abam na lagi si bantɔ taa ki abam te tɔn.

³² Abam nan na soe balu di na soe abam tɔn
yirani, á wó na pɛɛɛ na? Nɔɔna balu na ba toɔu

We tɔn di soe balu na soe-ba tɔn mu. ³³ Abam
na ki lanyirani di balu na ki abam lanyirani tɔn

yirani, á wó na pɛɛɛ na? Nɔɔna balu na ba toɔu
We tɔn di manɔ ba ki kuntuɔ donɔ mu. ³⁴ Abam na

juni balu abam na buɲi si baá wanɪ ba joori ba ɲwi abam tin yɪranɪ, á wú na pɛɛri na? Nɔɔna balu na ba tɔgi We tin di yɛni ba pai ba donnɔ juna, si ba joori ba jonɪ kɔ ni ni mu. ³⁵ Abam nan maɲi si á taá soe á dɔna si á taá kɪ-ba lanyɪranɪ. Pa-na juna, nan yi taá tɪna si á joori á jonɪ. Á na kɪ kɔntɔ donɲ, á wú na pɛɛri zanzan We tee ni, yi kɔbɔ bri si á yi Yuutu Baɲa-We biɔ mu, beɲwaanɪ We yɛni DI zɛni banɪ-nyɪna di nɔn-balwaarɔ di. ³⁶ Á taá jɪgi nɔɔna ɲwanɲa, ni á Ko We na jɪgi nɔɔna ɲwanɲa te tin.»

*Yi ɲɔɔni n donɲ wɛɛnu
(Matiyu 7:1-5)*

³⁷ «Abam yi taá ɲɔɔna á donnɔ wɛɛnu, si We yi ɲɔɔni abam di wɛɛnu. Yi taá lwe-na nɔɔna, si We yi zanɪ DI ba DI lwe abam di. Nan yagɪ-na á donnɔ lwarɪm á ma ɛɛ-ba, si We wú yagɪ abam lwarɪm DI ma ɛɛ abam di. ³⁸ Pa-na á donnɔ wonɔ kɔlɔ na maɲi si á pa-ba tin, si We di wú pa abam wonɔ kɔlɔ na maɲi si DI pa abam tin. We wú pa abam lanyɪranɪ nɪnɛɛni ba na kwe bwanɲ-kamunu ba maɲi ba vuuri ka ni yi kɔ siiri te tin. Bwanɲa kalɔ abam na ma á maɲi á pa nɔɔna tin, We di wú ma kantɔ mu DI maɲi DI pa abam di.»

³⁹ Zezi laan ma maɲi mumaɲa o bri-ba o wi: «Lilwe wú wanɪ o vanɪ o donɲ lilwe na? Ba na vanɪ daani, ba maama bá tɔ gonɔ wonɪ na? ⁴⁰ Karabu bá wanɪ o dwɛni o karanyɪna. Karabu nan na zaasi o ti maama, o di o karanyɪna kam mai daani mu.

⁴¹ Abam nyɪ di nɔɔnɔ na nii o donɲ yi ni o na gaa balanɲa da, yi o ba lagɪ si o lwarɪ ni o tɪti yi

jugi daa tin. Ku manı sı ku taa yi kuntu don na?
⁴² Nmı na wı ne daa na wı nmı yi ni tin, nmı wı ki ta n ta n don ni o ba sı n li gaa o yi ni? Nmı yi pipiri-nyım di nmı na ki n don te tin. Nmı nan manı sı n li n tıti yi daa kam mı, sı n laan wantı n nii lanyıranı sı n li n don yi gaa kam.»

*Nıınu kam mı pa ba lwarı o na yi te tin
 (Matiyu 7:16-20, 12:33-35)*

⁴³ «Tu-ıııı bı wantı ku lı bu-balwaarı. Tubalırı di nan bı wantı ku lı bu-ıııı. ⁴⁴ Abam na lagi sı á lwarı tiu maama na yi kulı tin, á wı ma ku bıı mı á lwarı. Nmı bı na mııla sabara yuu ni, asawe n na swan kaligoııo kuri ni n tııı. ⁴⁵ Nııı-ıııı ııııı wo-ıııııı tııı na wı o wıııııı ni tin mı. Nııı-balırı di ma ıııııı wo-balwaarı tııı na wı o wıııııı ni tin. Woııo kulı maama na wı nııııı wıııııı ni tin mı tııı o ni ku nıııı.»

*Dı na manı sı dı sı Wı taanı te tin
 (Matiyu 7:24-27)*

⁴⁶ «Bıııııı mı yi á bı amı sı <Yuutu, Yuutu>, yi á ba ki a na wı á ki te tin? ⁴⁷ Wııı maama na tu amı te o cıııı a taanı dım yi o ki a na wı te tin, amı wı bıı abam kuntu tu na nyı te tin. ⁴⁸ Wııııı nyı di nııııı wııııı na lagi o lı o sııııı yi o ku goııı o yi pulırı yi o laan cwi sııııı kım kuri pulırı kım bııııı ni tin mı. Du-na na daga yi ba magı sııııı kım, ba bı wantı ba coorıkı, o na lıııııı lanyıranı yi ku dana tin ııııııı. ⁴⁹ Ku daarı wııııı maama nan na cııııı amı taanı dım yi o ba ki a na wı te tin, kuntu tu nyı di

nɔɔnɔ wɔlɔ na loɔi o sɔŋɔ kasɔlɔ baŋa ni yi o wɔ kuɔi goŋo si o ma cwi-ku tin mu. Du-na na daga, baá magi sɔŋɔ kum ba guri yi ba coori ku maama.»

7

Zezi na pe pamaŋɔ tintɔŋɔ na yazurɔ te tin (Matiyu 8:5-13)

¹ Zezi deen na bri nɔn-kɔɔɔ kum o zaasum dim o ti tin, o ma vu Kapernawum. ² Pamaŋa yigɔ tu wudon deen mu wura, o na jigɔ tintɔŋɔ. O maa so-o lanyiranɔ. O tintɔŋɔ wum deen ba jigɔ yazurɔ, ku ge fun si o ti. ³ Pamaŋɔ wum ma ba o ni Zezi ŋwa. O ma tɔŋi Zwifɔ bam nakwa o tee ni si ba vu ba loor-o, si o ba o pa o tintɔŋɔ wum na yazurɔ. ⁴ Ba ma vu Zezi te ba tiini ba loor-o, si o ba o pa ba didɛɛɛ wum tintɔŋɔ wum na yazurɔ. Ba ma ta did-o ba wi: «O yi nɔn-ŋum. ⁵ O soe dibam balɔ na yi Zwifɔ tin zanzan, yi o lo We-digɔ o pa dibam. Kuntɔ ŋwaanɔ, kwaanɔ si n duri o yibwɛnɛ.» ⁶ Zezi ma sɛ. O ma toɔi didaanɔ ba o maa ve pamaŋɔ wum sɔŋɔ. O na ma twe sɔŋɔ kum tin, didaanɔ pamaŋɔ wum daa tɔŋi o cillonɔ o tee ni o wi: «Amɔ tu, yi yaari n titi n ba. A wɔ maŋi si n ba n zu amɔ sɔŋɔ. ⁷ Kuntɔ mu pe a bɔŋi si ku wɔ maŋi si a titi ba nmu te. Nan weeni n ta di n ni n a tintɔŋɔ wum zanɔ. N na tagi kuntɔ, oó na yazurɔ. ⁸ Benwaanɔ, amɔ di yi nɔɔnɔ wɔlɔ nɔɔna badonnɔ na jigɔ dam a baŋa ni tin, yi amɔ di ta jigɔ dam pamaŋa badaara baŋa ni. A na tagi a wi, nɔɔnɔ wɔlɔ ve, o maŋi si o vu mu. A nan daa na wi, nɔɔnɔ wɔlɔ ba, o

dí wó ba mb. Kú daa zí yí a tuntuḡḡ, a na wí o kí wọḡo, oó kí mb.»

⁹ Zezi na ní kuntu tìn, kú ma sù-o. O ma pipiri o nii kọḡo kùbù na tọḡ-o tìn, yí o ta o wí: «A lagí a ta abam sí, amù wù nẹ nọọn-nọọnù o na jìḡi wù-dídùba dí amù nínẹenì wuntu na jìḡi wù-dídùba te tìn, kú na maḡi kú yí Yisrayelì dwi tiinè bam wónì dí.»

¹⁰ Pamaḡḡù wòm cillonè bam o na tḡḡi tìn laan ma joori sọḡo. Ba na yí da tìn, ba nẹ dí o tuntuḡḡù wòm jìḡi yazurè.

Zezi na bi kadàm bu te tìn

¹¹ Kuntu na kẹ tìn, Zezi daa ma zaḡi o vu tìb kùdọḡ, kú yírì mb Nayim. O na maa ve tìn, o karabiè bam dídaanì kọ-fọḡo mb tọḡ-o ba veè.

¹² O na yí tìb kùm ní tìn, o ma jeeri nọọna na zḡḡi tìb dí gandwa ba ma nuḡè. Tù wòm nu yí kadàm mb. Mù o bu dídùba. Tìb kùm kọ-fọḡo dí maa tọḡi tìb wòm kwaga. ¹³ Dí Yuutu Zezi na nẹ kadàm wòm tìn, o ḡwanḡa ma zù-o. O ma ta díd-o o wí: «Yí ta n keerè.»

¹⁴ O ma vu o dwe gandwa yam. O na dwe-ya tìn, balù na zḡḡi tìb wòm tìn ma zḡḡi. Zezi ma ta dí tìb wòm o wí: «Bu-dḡḡù, a te dí nmu: Zaḡi wẹenì!» ¹⁵ O na taḡi kuntu tìn, tìb wòm ma sùnì o zaḡi yí o sḡḡi o ḡọọna. Zezi ma jọḡ-o o pa o nu wòm.

¹⁶ Nọọna bam maama na nẹ kuntu tìn, fùbùnì jaanì-ba lanyiranì. Ba ma tee Wẹ ba wí: «Wẹ nijọḡnu kamunu mb tu dúbam títarì nì. Wẹ tu sí DÌ zèni DÌ nọọna bam.»

¹⁷ Ba laan ma ní Zezi ḡwa Zude tìtùnì dìm maama wónì dí je sìm maama nì.

*Zan wulɔ na miisi nɔɔna na wɔnɔ tɪn mu tɔŋɪ
nɔɔna Zezi tee nɪ
(Matiyu 11:2-19)*

¹⁸ Zan dɪ dɛɛn ma ni Zezi ŋwa. O karabiə bam ma ta ba brɪ-o Zezi na kɪ kulɔ maama tɪn. O laan ma li o karabiə bam bale, ¹⁹ yɪ o tɔŋɪ-ba dɪ Yuutu Zezi tee nɪ, sɪ ba vu ba bwe-o ba nii, wɔntɔ mu yɪ wulɔ Wɛ na brɪ-ba sɪ oɔ ba tɪn naa ba ta wɔ ta cɛgi nɔɔnɔ wɔdon mu?

²⁰ Nɔɔna bam ma vu Zezi te ba ta did-o ba wɪ: «Zan wulɔ na miisi nɔɔna na wɔnɔ tɪn mu tɔŋɪ dɪbam nmɔ tee nɪ, sɪ dɪ ba dɪ bwe dɪ nii, nmɔ mu yɪ wulɔ Wɛ na brɪ dɪbam sɪ n ba tɪn naa dɪ ta wɔ ta cɛgi nɔɔnɔ wɔdon mu?»

²¹ Kantɔ maŋa kam nɪ nɔɔ, mu Zezi dɛɛn pɛ nɔɔna zanzan na yazurə dɪ ba yawɪrɔ dwi dwi. O ma zɛli ciciri sɪlɔ na yaari nɔɔna tɪn, yɪ o daari o pa lilwə zanzan yiə puri. ²² O laan ma ləri Zan karabiə bam o wɪ: «Ve-na á ta dɪ Zan kulɔ maama á na nɛ tɪn yɪ á kwəri á ni tɪn. Á ta á brɪ-o nɪ lilwə yiə puri, kwaarɔ dɪ wai ti veə, nanywaanɔ yɪra dɪ kwɛ lanyɪranɪ, zwa-kwarɔ dɪ zwa ni, twa dɪ joori ba bi. Kulɔ na wəli da tɪn, yinigə tiinə dɪ maa ni Wɛ kwər-ywəŋə kam. ²³ Wulɔ maama na ba joori amɔ kwaga nɪ tɪn mu yɪ yu-yoŋo tu.»

²⁴ Zan karabiə bam ma joori ba viiri. Zezi laan ma ta Zan taanɪ o brɪ nɔn-kɔgɔ kɔm o wɪ: «Abam dɛɛn na ve Zan te kagɔa kam wɔnɔ tɪn, á bɔŋɪ sɪ á wɔ na bɛɛ mu? Á ve sɪ á nii miu kulɔ vii na jɔgɪ kɔ zuuli tɪn mu na? Aye, kɔ dai kɔntɔ. ²⁵ Sɪ bɛɛ mu? Á ve sɪ á nii nɔɔnɔ wulɔ na zɔ gwar-ŋɔnɔnɔ tɪn mu na? Aye, kɔ dai kɔntɔ. Nɔɔna balɔ na

zɔ gwar-ɲɔnnɔ yɪ ba ɲwɪa ywəɲə tɪn zɔɔrɪ sɔ-
 ɲɔnnɔ wɔnɪ mɔ, sɪ kɔ daɪ kagɔa wɔnɪ. ²⁶ Bɛɛ
 nan mɔ á ve sɪ á nii? Á ve sɪ á na Wɛ nɪjɔɲɪ
 mɔ na? Ɛɛn, kɔ yɪ kɔntɔ mɔ. Á nan na nɛ wɔɔ
 tɪn tiini o dwe faɲa faɲa Wɛ nɪjɔɲɪ bam na yɪ
 te tɪn. ²⁷ Wɛ tɔɲɔ kɔm nan maɲɪ kɔ ta wɔntɔ
 taanɪ kɔ wɪ:

<Nii, amɔ Wɛ lagɪ a tɔɲɪ a tɪntɔɲɪ mɔ,
 sɪ o da nmɔ yigə o vu o kwe cwəɲə kalɔ nmɔ na
 wó ba n tɔɲɪ da tɪn.>

²⁸ A lagɪ a ta abam sɪ, nabiinə balɔ maama ba
 na maɲɪ ba lɔ tɪn wɔnɪ nɔɔn-nɔɔntɔ tərə o na
 dwe Zan na yɪ te tɪn. Kɔ daari lele kɔntɔ, nɔn-
 nabwəm wɔɔ maama na zɔ Baɲa-Wɛ paari dɪm
 wɔnɪ tɪn laan tu o dwe Zan.

²⁹ Nɔɔna bam maama dɪdaanɪ lampo-jɔɲɪ
 bam dɛɛn dɪ na ni Zan taanɪ tɪn, ba ma sɛ sɪ
 Wɛ jɪɲɪ cɪga dɪ ba na maɲɪ ba pa Zan miisi-ba na
 wɔnɪ tɪn ɲwaanɪ. ³⁰ Kɔ daari Farizɪan tiinə bam
 dɪ cullu karanyɪna tiinə bam dɛɛn wɔ sɛ sɪ Zan
 miisi-ba na wɔnɪ, yɪ ba vɪn Wɛ na bɔɲɪ kulɔ sɪ
 Dɪ kɪ Dɪ pa-ba tɪn.»

³¹ Zezi daa ma ta o wɪ: «Amɔ nan wó kɪ ta mɔ
 a maɲɪ zɪm nɔɔna bam kəm na yɪ te tɪn? Ba nyɪ
 dɪ bɛɛ mɔ? ³² Zɪm nɔɔna bam nyɪ nɪnɛɛnɪ biə na
 je yaga kaporo nɪ ba kwɛɛrɪ te tɪn mɔ. Ba maa
 tɛ daanɪ ba wɪ:

<Dí magɪ gullu mɔ sɪ á sa,
 yɪ á wɔ sagɪ.

Dí ma daari dí leeni luə le,
 yɪ á yigə wɔ nywanɪ.>

³³ Zɪm nɔɔna bam dɪ yɪ kɔntɔ mɔ. Bɛɲwaanɪ,
 Zan na tu tɪn, o dɛɛn pɪnɪ o kana mɔ yɪ o kwəri

o ba nyo sana. Abam na ne-o tin, á maa jig-o á yáala si ku yi cicirə mu tɔg-o. ³⁴ Ku daari, amu Nabiin-bu wum nan na tu tin, a wu vɔgi ni. Abam daa ta ma yáali amu di á wi, a yi non-kolo mu, yi a yi sa-nyoru di. Á daa ta maa wi, a yi lampo-jonɔnə di non-balwaarɔ cilonɔ mu. ³⁵ Balu maama nan na tɔgi We cwəɔnə tin mu lwarɔ nu We jigi ciga.»

Zezi na ki te Farizian tu Simɔn sɔɔɔ nu tin

³⁶ Farizian tu didɔa deen mu wɔra, o yiri mu Simɔn. O ma bəɔi Zezi si o ba o vu o sɔɔɔ o di wɔdiu. Zezi ma vu o zu o sɔɔɔ kum o jəni si o di. ³⁷ Ka-ciwaka deen mu wu tu kum kontu ni. O ma lwarɔ si Zezi wu Farizian tu wum sɔɔɔ nu o di wɔdiu. O ma kwe kunkwələ na su di trali nugə tin o ja vu Zezi te. ³⁸ O ma vu o zigi Zezi ne ni ni, yi o keerə. O yi-na maa lurə ba bugi Zezi ne. O ma tiiri o ma o yuuywe o guguni o yi-na bam Zezi ne ni, yi o kukwəri Zezi ne sim. O ma daari o pwəri trali nugə kam o ma turi o ne sim.

³⁹ Farizian tu wulu na bəɔi Zezi o sɔɔɔ nu tin na ne kontu tin, o laan ma buɔi o wɔni o wi: «Nɔɔnu wuntu ya na yi We nijonnu, o ya wu lwarɔ kaani wuntu kəm na yi te tin, yi o ya wu lwarɔ ni kaani wulu na dwe-o tin yi ka-ciwaka mu.»

⁴⁰ Zezi ma ta did-o o wi: «Simɔn a lagɔ a bwe nmu wɔɔ.» O maa wi: «Karanyina, nan bwe.»

⁴¹ Zezi laan ma maɔi mumaɔa o wi: «Nɔɔna bale mu jini səbu nɔɔnu tee ni, didɔa jini murr-finnu, wɔdon wum ma jini murr-tinu. ⁴² Ba maa warɔ ba ŋwi jini dum, yi o yagi o ma ce

ba maama. Kuntu tin, bantu wuntu wɔɔ mu wɔ ta so-o o dwe?»

⁴³ Simɔn ma lɛr-o o wi: «A bɔni si wɔlɔ jɔni na daga yi o yagi o ma cɛ-o tin mu wɔ taa so-o o dwe.»

Zezi maa wi: «N suni n ta cɔga.»

⁴⁴ O laan ma pipiri kaani wɔm seeni, yi o ta di Simɔn o wi: «Nmɔ nɛ kaani wuntu na ki te tin na? A na tu a zu n sɔɔ kɔm tin, nmɔ wɔ pɛ-ni na si a ma sin a nɛ. Kaani wuntu nan bugi a nɛ didaani o yi-na mu, yi o daari o guguni-si didaani o yuuywe. ⁴⁵ A na tu tin, nmɔ wɔ kukwɛri-ni si kɔ bri ni n jeeri-ni lanyurani. Kaani wuntu nan kukwɛri a nɛ mu taan, kɔ na puli di maɔa kam a na tu nmɔ sɔɔ tin. ⁴⁶ A na tu nmɔ te tin, nmɔ wɔ ki nugɔ a yuu ni si kɔ pa-ni zulɔ. Kaani wuntu nan kwe trali nugɔ mu o lo o ma turi a nɛ. ⁴⁷ Kuntu nɔwaani a lagi a ta nmɔ si, o sono kamunu kɔm mu bri ni Wɛ yagi o lwarma yam zanzan DI ma cɛ-o. Kɔ daari wɔlɔ Wɛ na yagi o lwarim finfin DI ma cɛ-o tin jigi sono finfin yirani mu.»

⁴⁸ Zezi laan ma daari o ta di kaani wɔm o wi: «N lwarim dim ti.»

⁴⁹ O na tagi kuntu tin, nɔɔna balɔ di na tɔgi ba wɔra tin ma nɔɔni daani ba wi: «Wuntu nan bri o titi ni o yi wɔɔ mu, yi o yagi nɔɔnu lwarim o ma cɛ-o?»

⁵⁰ O laan ma ta di kaani wɔm o wi: «Nmɔ na ki n wɔ-dɔɔba di amɔ tin mu pɛ n na vrim. Ve di yazurɔ.»

8

Kaana badonna na zani Zezi te tin

¹ Kuntɔ kwaga nɪ, Zezi dɛɛn ma beeri o tɔlɪ tɪ-kamunnu dɪ tɪ-balwa bam maama, yɪ o tɔlɪ kwɛr-ywɛŋɛ kam o brɪ Wɛ na lagɪ Dɪ di paaru tɪte nɔɔna tɪtari nɪ tɪn. O karabiɛ fugɛ-bale bam dɪ dɛɛn maa tɔgɪ dɪd-o ba beerɛ. ² Kaana badonnɛ dɪ tɔgɪ ba wɔ o tee nɪ. Bantɔ yɪ balɔ cɪcɪri dɪ yawurɔ dwi dwi dɛɛn na yaari-ba yɪ Zezi pa ba na yazurɛ tɪn. Ba dɪdɔa yɪrɪ mɔ Mari wɔlɔ na nuŋi Magɪdala tɪn. Wɔntɔ mɔ Zezi ya zɛli cɪcɪri surpɛ yɪ sɪ nuŋi sɪ daar-o. ³ Wɔdɔŋ yɪrɪ mɔ Zannɪ. Wɔntɔ mɔ yɪ Zuuza wɔlɔ na nii Erɔdɪ sɔŋɔ baŋa nɪ tɪn kaanɪ. Wɔdɔŋ dɪ yɪrɪ mɔ Suzaanɪ. Kaana zanzan dɪ tɔgɪ ba wɔra. Kaana bantɔ maama dɛɛn yɛni ba lɪ ba jɪjɪgɪrɔ ba ma zɛni Zezi dɪ o karabiɛ bam.

*Nɔɔna na joŋi Wɛ taanɪ te tɪn
(Matiyu 13:1-23, Mariki 4:1-20)*

⁴ Nɔɔna zanzan dɛɛn nuŋi tɪnɪ tɛri tɛri ba ba Zezi te. Kɔ-forɔ na gilim-o kuntɔ tɪn, o laan ma maŋɪ mɪmaŋa o brɪ-ba o wɪ:

⁵ «Valɔ dɛɛn mɔ wɔra. O ma zaŋɪ o vu o kara duum maŋa nɪ. O ma kari o dɔlɪ o wo-duuru tɪm kara kam wɔnɪ. Wo-duuru tɪdonnɛ ma tɔ cwɛŋɛ ni nɪ. Nɔɔna ma nɔna tɪ baŋa nɪ ba kea. Zunɛ ma na-tɪ ba twɛ ba di. ⁶ Tɪdaara ma tɔ kandwa jɛgɛ nɪ. Tɪ ma nuŋi yɪ tɪ kwaarɪ tɪ tɪ lɪla, tɪga kam na ba zurɛ tɪn ŋwaanɪ. ⁷ Tɪdaara ma tɔ sabari jɛgɛ nɪ. Tɪ na puli tɪ zaŋɪ tɪn, sabari sɪm ma tɔgɪ sɪ zaŋɪ sɪ li-tɪ sɪ gɔ. ⁸ Kɔ daari tɪdaara ma tɔ tɪ-ywɛŋɛ jɛgɛ nɪ. Tɪ ma nuŋi tɪ kɪ biɛ lanyɪranɪ nɪnɛɛn biɛ bi bi te.»

Zezi na tagi kuntu o ti tun, o laan ma ta di kwær-dia o wɪ: «Abam nan fɔgi á cɛgi a taani dɪm lanyirani.»

⁹ Zezi karabiə bam laan ma bwe-o ba wɪ: «Mɪmanɪ dɪntu kuri mu bɛɛ?»

¹⁰ O ma ləri-ba o wɪ: «Wɛ paari dɪm kuri ya səgi mu. Ku nan na yɪ abam, Wɛ manɪ Dɪ pa á lwarɪ Dɪ paari dɪm kuri na yɪ te tun. Ku na yɪ nɔɔna badaara, a yəni a manɪ mɪmanɪa mu a brɪ-ba, sɪ

ɔba na niə, sɪ ba yɪ taa nai,

ba na cəgə, sɪ ba yɪ taa ni ku kuri.»

¹¹ Mɪmanɪ dɪm kuri mu tintu: Wo-duuru tɪm brɪ Wɛ taani dɪm na yɪ te tun mu. ¹² Cwəŋə kam wo-duuru tɪm na tu da tɪn maa manɪ nɔɔna balu na ni Wɛ taani dɪm yɪ sɔtaani laan ba di li-di yɪ di wɔ zu ba wɔbɔŋa tɪn mu. Di ki kuntu sɪ ba yɪ ki ba wɔ-dɪdɔa mu di Wɛ, sɪ Wɛ yɪ vrɪ-ba lwarɪm wɔni. ¹³ Kandwa yam jəgə kam maa manɪ balu na ni Wɛ taani dɪm yɪ ba jɔŋi-di di wɔpolo tɪn mu. Taani dɪm ma wɔ tiini di zu ba wɔbɔŋa, yɪ ku na ki finfin, ba daa ba sɛa. Cam manɪ na yiə, baá da kwe ba yagi mu. ¹⁴ Sabari sɪm jəgə kam wo-duuru tɪm na tu da tɪn maa manɪ balu na ni Wɛ taani dɪm yɪ ba zaŋɪ ba ta jɪgi liə di ba ŋwɪa wəənu, yɪ səbu-laga di lɔgɔ baŋa ywəəni cɔgi ba wɔbɔŋa ni sabari sɪm na ligi wo-duuru tɪm te tun. Bantu wɔbɔŋa daa bá bi di Wɛ cwəŋə kam tɔgɪm. ¹⁵ Tɪ-ywəŋə jəgə kam wo-duuru tɪm na tu da tɪn maa manɪ balu na ni Wɛ taani dɪm yɪ ba jɔŋi-di lanyirani ba ki ba bicari ni tun mu. Bantu mu jɪgi wɔbɔŋ-ŋɔna, yɪ ba vɔ ba wɔ di

Wε cwəŋə kam tɔgɪm. Wε taanɪ dɪm ma ja kuri dɪ pa-ba nɪ wo-duuru tɪlɔ na kɪ biə zanzan tɪn.»

Kania mɪmanja

(Marɪkɪ 4:21-25)

¹⁶ Zezi daa ma ta o wɪ: «Nɔɔnɔ na jɪgɪ kania, o bá sɛ sɪ o tarɪgɪ-ka o pu tɪtɔgɔ kuri nɪ, naa o zɪgɪ-ka gadogo kuri nɪ. Oó kwe-ka o palɪ wɛɛnɪ mɔ, sɪ ka taa jɪgɪ pooni ka paɪ balɔ na lagɪ ba zɔ digə kam wɔnɪ tɪn. ¹⁷ Kɔlɔ maama zɪm na səgɪ nɔɔna tee nɪ tɪn wó ba kwɪn. Kɔlɔ maama na pugɪ tɪn wó ba kɔ purɪ mɔ, sɪ nɔɔna lwarɪ kɔ kuri na yɪ te.

¹⁸ Kwaanɪ-na á pa á na ni kɔlɔ tɪn zɔ á wɔbɔŋa. Bɛŋwaanɪ, nɔɔnɔ wɔlɔ na manɪ o jɪgɪ wɔŋo tɪn, o ta wó jɔŋɪ kɔdonɔ o wəli da, yɪ nɔɔnɔ wɔlɔ na manɪ o ba jɪgɪ tɪn wó ba ga kɔlɔ fɪnfɪn o na bɔŋɪ sɪ o jɪgɪ tɪn.»

Zezi nu dɪ Zezi nyaana na yɪ balɔ tɪn

(Matɪyu 12:46-50, Marɪkɪ 3:31-35)

¹⁹ Zezi nu dɪ o nyaana ma ba o te sɪ ba na-o. Ba ma warɪ ba yɪ o te, kɔgɔ kɔm na daga tɪn ŋwaanɪ. ²⁰ Nɔɔnɔ wɔdonɔ ma ta dɪ Zezi o wɪ: «N nu dɪ n nyaana mɔ tu ba zɪgɪ cɪcwəŋə nɪ, yɪ ba lagɪ sɪ ba na-m.» ²¹ O ma ləri-ba o wɪ: «Balɔ maama na ni Wε taanɪ dɪm yɪ ba sɛ-dɪ tɪn mɔ yɪ a nu dɪ a nyaana.»

Zezi na jɪgɪ dam vu-fɔrɔ banja nɪ te tɪn

(Matɪyu 8:23-27, Marɪkɪ 4:35-41)

²² Dɛ dɪdwɪ Zezi dɪ o karabiə bam ma zɔ naboro. O ma ta dɪ ba o wɪ: «Pa-na dɪ bɛ nɪnɔ kɔm ni dɪdonɔ dɪm.» Ba ma sɪŋɪ ba yɛ ba maa kɛa. ²³ Ba na maa kɛ tɪn, Zezi ma tɔ dɔɔm nɪ.

Vu-foro ma da ku zaŋi ninu kum baŋa ni, ku magi boro kum ku pa ku wura ku miisə na bam kuri ni. Ba deen maa wo cam woni ba lagi ba ti. ²⁴ Ba ma vu ba zaŋi Zezi doom ni, yi ba wi: «Dí Yuutu, zaŋi si dí lagi dí li na dí ti.»

O laan ma zaŋi wɛɛni. O ma bagi viu kum di na bam si ti yagi. Viu kum laan ma yagi, yi na bam di maŋi da cimm. ²⁵ O ma bwe o karabiə bam o wi: «Bɛɛ mu yi á ba jigi wo-didwa di amɔ?»

Fuɓu ma ja-ba, yi ku ki-ba yəu. Ba ma bwe daani ba wi: «Wuntu yi woɔ mu, yi o ta wani o bagi viu didaani na, yi ti se o ni?»

*Zezi na zali ciciri noonu yira ni te tin
(Matiyu 8:28-34, Mariki 5:1-20)*

²⁶ Ba ma ye ba vu ba be ninu kum. Ba ma yi Zeraaza tiinə na zuuri me tin. Ninu kum tigi je sim kuntu di Galile laŋa ni mu. ²⁷ Zezi ma nuŋi naboro kum woni. Tu kum noonu didwa ma ba o jeer-o. Ciciri mu jug-o si yaara. Ku tiini ku daani o na wo zu kulukulu yi o ba zuuri soŋo ni. O yəni o tigi yibeelə je ni mu. ²⁸ O na ne Zezi tin, o ma siŋi o kaasi wewe. O ma vu o tu Zezi yigə ni, yi o kaasi di kwər-dia o wi: «Zezi, Yuutu Baŋa-Wɛ Bu, nmu tu amɔ tee ni si n ki bɛɛ mu? Popo, yi zaŋi n yaari-ni.» ²⁹ O tagi kuntu, beŋwaani Zezi maŋi o pa cicirə kam ni si ka nuŋi ka yagi noonu wum. Ku daani cicirə kam na maŋi ka jug-o. Kuntu mu pai ba yəni ba kwe caponnu ba ma vo o jia di o ne, si ba taa yir-o. Ba na yəni ba vo-o kuntu, o yəni o ko-ti

mv. Cicirə kam laan ma zəl-o ka pa o duri o vu kagva wv.

³⁰ Zezi laan ma bwe-o o wı: «N yırı mv bæe?»

O ma ləri o wı: «A yırı mv Kəgə», beŋwaanı ciciri zanzan mv təg-o. ³¹ Ciciri sım ma loori Zezi, sı o yı zəli-sı o pa sı zv curu goŋ-luŋu kım wv.

³² Tərə kəgə zanzan dəen ma wv je sım nı ba beeri piu yuu nı ba di. Ciciri sım ma loori Zezi, sı o pa-sı cwəŋə sı sı vu sı zv tərə bam wv. O ma sə. ³³ Ciciri sım laan ma yagı nɔɔnv wvm yıra, yı sı vu sı zv tərə bam. Tərə bam maama ma duri ba tu ba tv nınv kım wvni ba li na ba ti.

³⁴ Nɔɔna balv ya na nii tərə bam baŋa nı tın na nə kuntv tın, ba ma duri ba vu ba ta kulv na kı tın tv wvni dıdaanı de sım maama ba brı nɔɔna bam. ³⁵ Nɔɔna bam ma nuŋi ba vu sı ba nii kv na kı te tın. Ba ma vu ba yi Zezi te. Ba ma na nɔɔnv wlv cicirə kam na yag-o tın. O maa je Zezi tee nı dıdaanı o swan joori ya ba, yı o zv gwaarv. Ba na nə-o kuntv tın, fɔvni ma zv-ba. ³⁶ Balv yiə na nə kv maama tın ma ta ba brı nɔɔna bam kv na kı te yı ciciri sım nuŋi sı yagı nɔɔnv wvm tın.

³⁷ Zeraaza tv kım dı kv nawurə yam maama nɔɔna bam ma loori Zezi sı o viiri, beŋwaanı fɔvni tiini dı jıgı-ba. Zezi laan ma joori o vu o zv naboro kım sı o viiri.

³⁸ O na maa viiri tın, nɔɔnv wlv ciciri sım na yag-o tın ma loor-o sı o pa o da o vu. Zezi ma wv sə. ³⁹ O ma ta dı nɔɔnv wvm o wı: «Joori n vu n soŋə tiinə te, sı n ta kulv Wə na kı Dı pa nmv tın n brı-ba.»

Nɔɔnv wvm ma vu o tvlı tv kım maama wvni o tvlı kulv maama Zezi na kı o pa-o tın.

Zezi na pε Zayirusi bukɔ dɪ kaanɪ wɔdonɪ na yazurɛ te tɪn

(Matiyu 9:18-26, Marɪkɪ 5:21-43)

⁴⁰ Zezi dɛɛn ma joori o bɛ nɪnɪv kɔm ni dɪdonɪ dɪm dɪdaanɪ kɔgɔ zanzan mɔ manɪ kɔ gilimi daanɪ kɔ cɛg-o. Ba na nɛ-o tɪn, ba ma jeer-o lanyɪranɪ. ⁴¹⁻⁴² Nɔɔnɪv wɔdonɪ maa tɔgɪ o wɔra, o yɪrɪ mɔ Zayirusi. O yɪ Zwifɛ Wɛ-digɛ kam yigɛ tu. O ma vu Zezi te, o kuni doonɛ o yigɛ nɪ o loor-o o wɪ: «Popo, ba dɪbam sɔŋɔ n jɔŋɪ a bu n yagɪ, sɪ o wɔɛ o lagɪ o tɪ.» Mɔ o bu dɪdɔva yuranɪ, o yɪ bɪsankana mɔ, o yɪ nɪ bɪna fugɛ-yale te. Zezi ma sɛ sɪ o vu.

O na maa kɛ tɪn, kɔgɔ kɔm tiini kɔ pɪn-o. ⁴³ Kaanɪ wɔdonɪ dɪ maa wɔra o na wɔɛ ka-wɔ taan bɪna fugɛ-yale. O ya kwe o jɪjɪgɪrɪv maama o pa liri tiinɛ sɪ ba soon-o, yɪ nɔɔnɪv dɪ dɪdɔva wɔ wanɪ o soon-o. ⁴⁴ O ma kɛ Zezi kwaga o vu o laarɪ o dwe o gɔrɔ kɔm ni. O na dwe-o kɔntɪv tɪn, jana bam ma kɔ bɪdɔwɪ baŋa nɪ.

⁴⁵ Zezi ma bwe o wɪ: «Wɔɔ mɔ dwe amɔ?» Ba maama ma fɔ ba wɪ, ba wɔ dwe-o. Pɪyɛɛrɪ dɪ balɪv na wɔ o tee nɪ tɪn ma ta ba wɪ: «Dɪ Yuutu, nmɔ wɔ nɛ nɔɔna bam na tiini ba daga yɪ ba pɪnɪ nmɔ te tɪn na?»

⁴⁶ Zezi ma lɛrɪ o wɪ: «Kɔ yɪ nɔɔnɪv mɔ dwe-nɪ. Amɔ ye sɪ dam nunɪ a yɪra nɪ.» ⁴⁷ Kaanɪ wɔm ma lwarɪ sɪ o bɀ wanɪ o sɛgɪ dɪ kulɪv na kɪ tɪn. Fɔbɔnɪ maa jɪg-o yɪ o yɪra sai. O ma vu o tɔ Zezi yigɛ nɪ. O ma ta dɪd-o kulɪv maama na pɛ o dwe-o kɔntɪv tɪn, dɪ o na nɛ yazurɛ bɪdɔwɪ baŋa nɪ te tɪn. Kɔgɔ kɔm maama ma ni o na tagɪ kulɪv tɪn.

⁴⁸ Zezi laan ma ta dɪd-o o wɪ: «A bukɔ, nmɔ na

ki n wu-didva di amu te tin mu pe n na yazura.
Ve si We wu weli-m.»

⁴⁹ Zezi ta na wura o njoni kuntu tin, noonu wodon ma nuni Zayirusi soho o ba o ta did-o o wi: «N buko wum tiga. Daa yi ta n yaari karanyina kam.» ⁵⁰ Zezi na ni kuntu tin, o ma ta di Zayirusi o wi: «Yi ta n fona. Za n weeni n ki n wu-didva di amu, si oo na yazura.»

⁵¹ Ba ma vu ba yi soho kum. Zezi ma zu. O ma wu se si noona da-o ba zu, ku na dai Piyeeri di Zan di Zaki, di bu wum nu di o ko yirani. ⁵² Balu maama na manji ba wu soho kum wuni tin maa keerə ba coosə bisankana kam njwaani. Zezi ma ta di ba o wi: «Á yi taá keerə, si o wu tigi, o do mu.»

⁵³ O na tagi kuntu tin, ba maama ma mwan-o, benjwaani ba ye ni bu wum suni o ti mu. ⁵⁴ Zezi laan ma vu o ja bisankana kam jija, yi o ta did-o o wi: «A bu, zaji weeni.» ⁵⁵ O na tagi kuntu tin, o njwa ma joori. O ma zaji weeni bidwi banja ni. Zezi ma ta di ba si ba ki wodi ba pa bu wum si o di. ⁵⁶ Ku ma su bu wum nu di o ko lanyirani. Zezi ma kaani-ba o wi, ba yi zaji ba ta ba bri noon-noonu woho kulu na ki tin.

9

Zezi na tuni o karabiə fugə-bale bam te tin (Matiyu 10:5-15, Mariki 6:7-13)

¹ Zezi deen ma bəni o karabiə fugə-bale bam si ba la daani jəgə didva. O ma pa-ba dam si ba wani ciciri maama ba zəli noona yira ni, si ba daari ba pa noona na yazura ba yawuru wuni.

² O ma tuni-ba si ba vu ba tooli We kwərə kam ba

brɪ DI na lagɪ DI di paarɪ tɪtɛ nɔɔna tɪtarɪ nɪ tɪn, sɪ ba daarɪ ba pa yawɪna na yazurɛ. ³ O ma ta dɪ ba o wɪ: «Á na maa ve, á yɪ zanɪ á kwe kɔlɔkɔlɔ á wɛli da á ja vu. Á yɪ kwe nacɛgɛ naa tampɔgɔ naa wɔdiu naa sɛbu. Á yɪ kwe gwaarɔ tile tile á wɛli da. ⁴ Á na ve á zɔ sɔɲɔ kɔlɔ maama á pɛni da, sɪ á taá zɔɔrɪ dáanɪ sɪ kɔ ba kɔ yɪ á viirim mɪmanja. ⁵ Ba nan daa na wɔ sɛ sɪ ba jeeri abam lanyiranɪ, sɪ á nunɪ tɪɔ kɔm kɔntɔ nɪ. Á na maa viirɛ, sɪ á pɪsɪ á nɛ fɔgɔ kɔm á yagɪ da, sɪ kɔ pa nɔɔna bam lwarɪ nɪ ba wɔ kɪ lanyiranɪ.»

⁶ Zezi na tagɪ kɔntɔ dɪ ba o ti tɪn, ba laan ma nunɪ ba tɔlɪ tɪ-balɛ sɪm maama. Je sɪlɔ maama ba na ve tɪn, ba ma tɔɔlɪ Wɛ kwɛr-ywɛɲɛ kam, yɪ ba pa nɔɔna yawɪrɔ je.

*Erɔdɪ bwe Zezi na yɪ wɔlɔ tɪn
(Matiyu 14:1-12, Marɪkɪ 6:14-29)*

⁷ Galile Pɛ Erɔdɪ dɛɛn ni kɔlɔ maama Zezi dɪ o karabiɛ bam na wɔra ba kɪ tɪn. Kɔ ma pa o wɔbɔɲa vugimi daanɪ, bɛɲwaanɪ nɔɔna badaara tɛ Zezi wɔɲɔ ba wɪ, Zan mɔ joori o bi o yagɪ tɔɔnɪ. ⁸ Babam maa tɛ ba wɪ, Wɛ nijɔɲnu Eli mɔ joori o ba lɔgɔ banja. Badonnɛ dɪ maa tɛ ba wɪ, kɔ yɪ fana fana Wɛ nijɔɲnɛ bam dɪdɔa mɔ joori o bi. ⁹ Erɔdɪ ma ta o wɪ: «Kɔ nan na yɪ Zan, a manɪ a pa ba go o yuu. Nɔɔnɔ wɔntɔ nan yɪ nɔɔnɔ wɔɔ mɔ, yɪ o kɪ wɔ-kɪnkagɪla yalɔ maama a na ni ya ɲwa tɪn?» O maa tiini o kwaana, sɪ o na wɔlɔ na kɪ wɛɲnu tɪntɔ maama tɪn.

*Zezi na pɛ kɔ-fɔrɔ di wɔdiu kɔ su te tɪn
(Matiyu 14:13-21, Marɪkɪ 6:30-44, Zan 6:1-14)*

¹⁰ Zezi karabiə bam dɛɛn ma joori ba vu o te. Ba ma ta ba bri-o ba na ki kulɔ maama tɪn. O ma pa ba tɔgi dɪd-o ba vu jɛgɛ kadoŋ ba yiranɪ, yi ba daari nɔn-kɔgɔ kɔm. Jɛgɛ kam ba na ve tɪn batwari dɪ tɪv kɔdoŋ, ku yiri mu Betisayida.

¹¹ Nɔn-kɔgɔ kɔm ma lwarɪ Zezi dɪ o karabiə bam na ve mɛ tɪn. Ba laan ma tɔgi ba kwaga. Ba ma vu ba yi Zezi te. O ma jeeri-ba lanyiranɪ. O ma ŋɔɔnɪ o bri-ba Wɛ paari dɪm na yi te tɪn, yi o daari o pa balɔ maama na lagi yazurɛ tɪn na yazurɛ.

¹² Maŋa kalɔ wɛ na wɔra dɪ zɔvri tɪn, Zezi karabiə fugə-bale bam ma ba o te ba wɪ: «Pa nɔɔna bam vu sam wɔnɪ ba lagi wɔdiu ba di, dɪ pwɛgɛ je ba pɛni, bɛŋwaanɪ jɛgɛ kalɔ dɪbam na wɔra tɪn yi gaa wɔ mu. Wɔdiu tɛri yo.»

¹³ O ma lɛri-ba o wɪ: «Abam tɪtɪ mu wɔ pa-ba wɔdiu sɪ ba di.»

Ba ma lɛr-o ba wɪ: «Dɪ jɪgi dɪpwa yanu dɪ kale sɪle mǎ mǎ mu, ku na dai sɪ dɪ vu dɪ yɛgi wɔdiu dɪ ja ba dɪ pa nɔn-kɔgɔ kɔntɔ maama.»

¹⁴ Kɔgɔ kɔm dɛɛn yi nɪnɛɛnɪ baara mɔrr-tɪnu mu (5.000), ku wɛli dɪ kaana dɪ biɛ dɪ. Zezi ma ta dɪ o karabiə bam o wɪ, ba pa nɔɔna bam pɔɔri fiinnu fiinnu ba jɛni tɪga nɪ. ¹⁵ Ba ma ki kɔntɔ. Nɔɔna bam maama ma jɛni tɪga nɪ. ¹⁶ Zezi laan ma kwe dɪpwa yanu yam dɪ kale sɪle sɪm, yi o kwɛni o yuu wɛɛnɪ o ki Wɛ le ti ŋwaanɪ. O ma fɔ fɔ wɔdiiru tɪm o maŋɪ o pa o karabiə bam, sɪ ba ja vu ba pa nɔɔna bam. ¹⁷ Nɔɔna bam maama ma di ba su ba daari. Ba na di ba daari kulɔ tɪn, ba ma pɛ cicwɛəru tɪv na daari tɪn ba su tɪtwarɔ fugə-tɪle.

Piyɛɛri tagi si Zezi yi Krisi wɔm We na tɔŋi tɪn mu

(Matiyu 16:13-21, Mariki 8:27-31)

¹⁸ De didwi mu Zezi deen wɔra o warɪ We o yɪranɪ. O karabiə bam dɪ maa wɔ jəgə kam kuntu nɪ. O ma bwe-ba o wɪ: «Nɔɔna yəni ba tɛ ba wɪ, amɔ yi wɔɔ mu?»

¹⁹ Ba ma lər-o ba wɪ: «Badaara tɛ ba wɪ, nmu yi Zan wɔlɔ deen na miisi nɔɔna na wɔnɪ We ŋwaanɪ tɪn mu. Babam dɪ maa tɛ ba wɪ, nmu yi We nijonnu Eli mu. Badonnə dɪ maa tɛ ba wɪ, nmu yi faŋa faŋa We nijonnə bam didwa mu n joori n bi n yagi tɔnɪ.»

²⁰ O laan ma bwe-ba o wɪ: «Kɔ nan na yi abam, á bɔŋi si amɔ yi wɔɔ mu?»

Piyɛɛri ma lər-o o wɪ: «Nmu yi Krisi wɔm We na tɔŋi tɪn mu.»

²¹ Zezi laan ma tiini o kaanɪ-ba, si ba yi ta wɔŋo kuntu ba brɪ nɔɔn-nɔɔnɔ. ²² O daa ma ta o wɪ: «Kɔ fɪn mu si amɔ Nabiin-bu wɔm na yaara zanzan. Zwifə nakwa bam dɪ ba kaanɪm yigə tiinə bam dɪ ba cullu karanyina tiinə bam mu wó culi amɔ. Baá gɔ-nɪ, yi a laan wó joori a bi da yatɔ de nɪ.»

Dí na maŋi si dí tɔŋi Zezi te tɪn

(Matiyu 16:24-28, Mariki 6:34—9:1)

²³ Zezi laan ma ta dɪ nɔɔna bam maama o wɪ: «Nɔɔnɔ wɔlɔ maama na lagi si o taa tɔŋi amɔ kwaga tɪn, kuntu tu maŋi si o vɪn o titɪ wɔbɔŋa, si o sɛ yaara de maama, nɪ wɔlɔ na zɪŋi dagara o maa ve o tɔnɪ jəgə te tɪn, si o laan taa tɔŋi-nɪ.

²⁴ Wɔlɔ maama nan na lagi si o yɪrɪ o ŋwɪa tɪn, kuntu tu wó ga-ka mu. Kɔ daari, wɔlɔ maama

na se si o ga o ηwɪa amɔ ηwaaɪ tɪn, kɔntɔ tu wó na ηwɪa Wɛ tee nɪ. ²⁵ Nɔɔnɔ nan na ne lɔgɔ baɲa wəənu tɪm maama, yɪ o laan na ge ηwɪa Wɛ tee nɪ, kɔ jɪgɪ bɛɛ nyɔɔrɪ mɔ kɔ pa-o? ²⁶ Wɔlɔ maama na kwarɪ cavɪra amɔ ηwaaɪ dɪ a taanɪ dɪm ηwaaɪ tɪn, cavɪra wó ta jɪgɪ amɔ Nabiin-bu wɔm kɔntɔ tu ηwaaɪ, maɲa kam a na wó joorɪ a ba lɔgɔ baɲa dɪ paarɪ-zulə, nɪ a Ko Wɛ dɪ Dɪ malesɪ sɪm na jɪgɪ paarɪ-zulə te tɪn. ²⁷ A lagɪ a ta cɪga mɔ dɪ abam sɪ, nɔɔna balɔ zɪm na wɔ yo seenɪ tɪn badaara bá tɪ, yɪ baá na nɪ Wɛ paarɪ dɪm tu nɔɔna tɪtarɪ nɪ.»

*Zezi yibiyə na ləni te tɪn
(Matiyu 17:1-8, Marɪkɪ 9:2-8)*

²⁸ Zezi na tagɪ kɔntɔ tɪn, kɔ maɲɪ dɪ da nana na kɛ tɪn, o laan ma ja Pɪyɛɛrɪ dɪ Zan dɪ Zakɪ o vu o dɪ piu yuu sɪ o warɪ Wɛ. ²⁹ Maɲa kam o na wɔra o warɪ Wɛ tɪn, o yibiyə ma ləni. O gwaarɔ tɪm dɪ maa pɪrɪ parɪ parɪ, yɪ tɪ nyɪna. ³⁰⁻³¹ Nɔɔna bale ma da ba nuɲɪ ba yigə nɪ, ba na tiini ba jɪgɪ Wɛ paarɪ-zulə pooni lanyɪranɪ. Bantu yɪ Moyisi dɪ Eli mɔ. Ba ma zɪgɪ ba ηɔɔnɪ dɪ Zezi. Ba maa wɔra ba tɛ o na wó vu o tɪ Zeruzalem nɪ, sɪ o ma ti kɔlɔ o na tu sɪ o tɔɲɪ tɪn. ³² Pɪyɛɛrɪ dɪ o donnə bam ma cɛ dɪ dɔɔnɪ. Ba laan na dɔ ba zanɪ tɪn, mɔ ba ne Zezi na jɪgɪ Wɛ paarɪ-zulə pooni kɔ gaalɪ te. Ba ma daari ba na nɔɔna bale bam na zɪgɪ o tee nɪ. ³³ Maɲa kam nɔɔna bale bam na lagɪ ba viiri tɪn, Pɪyɛɛrɪ ma ta dɪ Zezi o wɪ: «Dí Yuutu, dí na wɔ yo seenɪ tɪn, kɔ tiini kɔ lana kɔ pa dɪbam. Nan pa dí pu vwə yatɔ yo seenɪ, sɪ

nmu dɪ Moyisi dɪ Eli taa zʊʊri da.» O dɛɛn gari o ŋɔɔni mu, si o yɛri kulɔ o na jigi o te tin.

³⁴ O na wɔra o ŋɔɔni kuntu tin mu kunkwænu tu ti ba ti kwæli-ba. Ti na kwæli-ba tin, fɔɔni ma ja Zezi karabiæ bam lanyirani. ³⁵ Ba ma ni kwæræ na ŋɔɔni kunkwænu tim wɔni ka wɪ: «Wɔntu mu yi amɔ Bu wɔm a na kuri tin. Á nan taá cɛgi o taani lanyirani.»

³⁶ Kwæræ kam na ŋɔɔni ka ti tin, ba ma daa wɔ nɛ nɔɔn-nɔɔnɔ ba wæli Zezi ni.

Da yam kuntu ni ni ba ma cɪm, yi ba wɔ tagi kulɔ ba na nɛ tin ba brɪ nɔɔn-nɔɔnɔ.

*Zezi na zæli ciciræ bu wɔdon yira ni te tin
(Matiyu 17:14-21, Mariki 9:14-29)*

³⁷ Tɪga na pɔɔri tin, Zezi ma tu piu kɔm yuu ni dɪ o karabiæ bam. Nɔn-kɔgɔ zanzan ma jeer-o.

³⁸ Nɔɔnɔ wɔdon maa tɔgi o wɔ kɔgɔ kɔm wɔni. O ma ta dɪ kwær-dɪa o wɪ: «Karanyina, popo, ba n nii a bu banja ni. Mu amɔ bu didɔa, yi ciciræ laan jig-o. ³⁹ Maŋa kam ciciræ kam na yɛni ka zaŋ-o tin, o da o kaasi mu, yi o yira sai pɔgi pɔgi, yi lile-punɔ tɔgi o ni ka nunɔ. Ka ma tiini ka yaar-o maŋa maama, yi ka na yɛni ka zaŋ-o, ka ba nunji o yira ni mwali mwali. ⁴⁰ Kuntu ŋwaani mu a loori nmu karabiæ bam si ba zæli-ka o yira ni, yi ba wɔ wani.»

⁴¹ Zezi ma læri o wɪ: «Abam zɪm nɔɔna bam brɪ á ba jigi wɔ-didɔa dɪ amɔ, yi á ba kɪ lanyirani. Amɔ wɔ daani abam titari ni a kɪ wɔ-zuru dɪ abam si kɔ taa ve maŋa kɔɔ?» O laan ma ta dɪ nɔɔnɔ wɔm o wɪ: «Ja n bu wɔm n ba.»

⁴² Bu wɔm na maa ve o te kontu tin, ciciræ kam daa ta ma dul-o ka dɪ tɪga ni, yi ka paɪ o yira sai

pɔɔɔ pɔɔɔ. Zezi ma baɔi cicirə kam o pa ka yag-o. O ma pa bu wɔm na yazurə. O laan ma joori o ki-o o ko wɔm jɪŋa ni. ⁴³ Nɔɔna bam maama ma na Wε dam dɪm na gaali te, yi kɔ sɔ-ba zanzan.

*Zezi daa na ηɔɔni o tɔvni taani te tin
(Matiyu 17:22-23, Mariki 9:30-32)*

Nɔɔna maama dɛɛn yi yəəu di kulɔ maama Zezi na ki tin. O laan ma ta di o karabiə bam o wɔ: ⁴⁴ «Cəgi-na taani dilɔ a na lagi a ta di abam tin, si á jɔŋi-di lanyiranɔ. Baá ja amɔ Nabiin-bu wɔm ba ki nɔɔna jɪŋa ni.» ⁴⁵ Ba ma wɔ ni o taani dɪm kuri. Di kuri dɪm səgi mɔ di ba, yi ba wɔ wanɔ ba jɔŋi-di. Ba ma kwarɔ si ba bwe-o ba nii.

*Wɔɔ mɔ yi nɔn-kamunu Wε tee ni?
(Matiyu 18:1-5, Mariki 9:33-40)*

⁴⁶ Kantɔɔ dɛɛn ma ba Zezi karabiə bam wɔ. Ba dɛɛn lagi si ba lwarɔ, bantɔ wɔni wɔɔ mɔ wú ta yi nɔn-kamunu o dwe ba maama. ⁴⁷ Zezi ma lwarɔ ba na jɔi kulɔ ba wɔbɔŋa ni tin. O ma ja bu balanɔ o pa o zɪɔi o tee ni. ⁴⁸ O laan ma ta di ba o wɔ: «Wɔlɔ maama na nɔi bu wɔntɔ doŋ amɔ yɪri ηwaanɔ tin, kɔntɔ tu nɔi amɔ mɔ. Wɔlɔ maama nan na nɔi amɔ tin, kɔ yi o nɔi Banɔ-Wε dilɔ na tɔŋi-ni tin di mɔ. Wɔlɔ nan na yi balanɔ abam maama wɔni tin mɔ yi nɔn-kamunu cɪga cɪga.»

⁴⁹ Zan ma ta o wɔ: «Dí Yuutu, dí ya nε nɔɔnɔ na zəli ciciri nɔɔna yɪra ni di nmɔ yɪri. O nan na dai dɪbam kɔɔ kɔm wɔ nɔɔnɔ tin, dí ma kwaanɔ si dí cɪ-o, si o daa yi taa ki kɔntɔ.»

⁵⁰ Zezi ma læri o wɪ: «Á ya wɔ maŋɪ sɪ á cɪ-o. Wɔɔɔ maama na ba culi abam tɪn yɪ abam nɔɔɔɔ mɔ.»

Samari tɪv kɔɔɔɔ nɔɔɔɔ wɔ sɪ ba jeeri Zezi

⁵¹ Maŋa kam dɛɛn ma ba ka twe sɪ We kwe Zezi Dɪ ja di Dɪ sɔŋɔ. Zezi ma li buŋa sɪ o yɔɔɔɔ o kwe cwɛŋɛ o vu Zeruzalem. ⁵² O ma tɔŋɪ nɔɔɔɔ sɪ ba da o yigɛ ba vu. Ba ma vu ba yi Samari tiinɛ tɪv kɔɔɔɔ, sɪ ba ti wɛɛnu maama yigɛ sɪ o laan ba. ⁵³ Tɪv kɔm nɔɔɔɔ bam ma wɔ sɪ ba jeer-o, ba na lwarɪ dɪ o maa ve Zeruzalem tɪn ŋwaani. ⁵⁴ O karabiɛ bam bale Zakɪ dɪ Zan na ni kɔntɔ tɪn, ba ma ta ba wɪ: «Dí Yuutu, n lagɪ sɪ dí pa mini nuŋi weyuu nɪ dɪ ba dɪ cɔɔɔɔ-ba na?»

⁵⁵ Zezi ma pipiri o nii-ba, yɪ o bagɪ-ba [o wɪ: «Abam yɛri joro kɔɔɔ na jɪɪ abam tɪn. ⁵⁶ Amɔ Nabiin-bu wɔm wɔ tu sɪ a cɔɔɔ nɔɔɔɔ ŋwɪa, a tu sɪ a vrɪ-ba lwarɪm wɔnɪ mɔ.»] Ba daa ma yɔɔɔɔ tɪv kɔɔɔɔ ba vu.

Balɔ na lagɪ sɪ ba tɔɔɔ Zezi tɪn na maŋɪ sɪ ba kɪ te tɪn
(Matiyu 8:19-22)

⁵⁷ Dɛ dɪdɔ wɪ ba na wɔ cwɛŋɛ nɪ ba maa ke tɪn, nɔɔɔɔ wɔɔɔɔ ma ta dɪ Zezi o wɪ: «Nmɔ na lagɪ n vu je sɪɔ maama tɪn, aá da a vu.»

⁵⁸ Zezi ma lær-o o wɪ: «Kɔ na yɪ yirɛ, bantɔ jɪɪ bɔɔɔ ba tigi da. Zunɛ dɪ jɪɪ pwɛru ba tigi da. Kɔ daari amɔ Nabiin-bu wɔm ba jɪɪ jɛɔɔ sɪ a pɛni da a sin.»

⁵⁹ Zezi daa ma ta dɪ nɔɔɔɔ wɔɔɔɔ o wɪ: «Zaŋɪ n ta n tɔɔɔ-nɪ.» Nɔɔɔɔ wɔm ma ta o wɪ: «A

Yuutu, yagɪ sɪ a vu a kɪ a ko luə, sɪ a laan ba a toɔɪ nmʊ.»

⁶⁰ Zezi ma ləri o wɪ: «Nan yagɪ, sɪ balʊ na ba jɪɔ ɲwɪa Wɛ tee nɪ tɪn taa kɪ ba lwi, sɪ nmʊ daari n vu n toɔɪ Wɛ kwərə kam n bɪ DI na lagɪ DI di paari tite nɔɔna tɪtari nɪ tɪn.»

⁶¹ Nɔɔnʊ wɔdon dɪ ma ta dɪd-o o wɪ: «A Yuutu, aá ba a taa toɔɪ nmʊ. Nan pa-nɪ cwəŋə sɪ a vu a banɪ a sɔŋɔ tiinə, sɪ a laan joori a ba.»

⁶² Zezi ma ta dɪd-o o wɪ: «Nɔɔnʊ wʊʊ na jɪɔ naan-vɔrɔ o maa vara yɪ o pipiri o nii o kwaga nɪ tɪn, kʊ bɪ sɪ kʊntʊ tu wʊbʊŋa pɔɔri bile mʊ. Nɔɔnʊ wʊntʊ don bá wanɪ Wɛ paari dɪm tɪtʊŋa o tʊŋɪ.»

10

Zezi na tʊŋɪ o karabiə fusɪrpe (70) te tɪn

¹ Kʊntʊ kwaga nɪ dɪ Yuutu Zezi daa ta ma li nɔɔna fusɪrpe (70), sɪ o tʊŋɪ-ba bale bale, sɪ ba da yigə ba vu mɛ maama o na lagɪ o vu tɪn. ² O na lagɪ o tʊŋɪ-ba kʊntʊ tɪn, mʊ o tagɪ dɪ ba o wɪ: «Kʊ nyɪ dɪ faa na kɪ lanyɪranɪ, yɪ tɪntʊŋna finfɪn yɪranɪ mʊ wɔra sɪ ba kɪ-kʊ te tɪn. Nan loori-na faa kʊm tu, sɪ o tʊŋɪ nɔɔna zanzan, sɪ ba vu ba kɪ o faa kʊm ba pa-o.»

³ O ma daari o wɪ: «Ve-na! A na tʊŋɪ abam je sɪm kʊntʊ nɪ tɪn, abam nyɪ dɪ pɛlbiə na maa ve sɪ ba gwaanɪ nywɛnkuri wʊnɪ te tɪn mʊ. ⁴ Á na maa ve, yɪ kwe-na səbiə gan-lɔgɔdɪ, nan yɪ kwe-na tampɔgɔ, naa á taá jɪɔ natra á wɛli da. Yɪ zɪɔɪ-na cwəŋə nɪ á daanɪ nɔɔn-nɔɔnʊ pwəgə.

⁵ Á nan na yɪ sɔŋɔ kʊʊ maama á na lagɪ á zʊ tɪn,

sí á ta dı sɔŋɔ kum tiinə nı: <Wε wó pa abam yazurə.> ⁶ Nɔɔnɔ na wɔra yı o soe wɔ-zuru, á yazurə yam wó ta wɔra did-o. Wɔ-zuru-nyım nan na tərə, á yazurə yam wó joori ya ba á tıti te mɔ. ⁷ Taá zɔvri-na sɔŋɔ kum kuntu wɔnı. Wɔdiu kulɔ maama ba na kɪ ba pa abam tın, sí á taá di kuntu. Tıntɔŋnɔ maŋı sí o taa jɔŋı o ŋwıɔɔ mɔ. Á yı zaŋı á tɔltı sam didonnə. Á taá zɔvri dáanı, sí kɔ taa ve maŋa kalɔ á na wó ba á viiri tın. ⁸ Á na zɔ tıv kulɔ maama, yı ba na jeeri abam lanyıranı, sí á taá di wɔdiu kulɔ maama ba na kɪ ba pa abam tın, ⁹ sí á pa yawına na yazurə, á daarı á ta dı ba nı: <Maŋa twe sí Baŋa-Wε di paarı á tıtarı nı.> ¹⁰ Kɔ daarı, á na zɔ tıv kulɔ maama yı ba na wɔ sε sí ba jeeri abam, sí á nunjı tıv kum cwe wɔnı á ta dı ba nı: ¹¹ <Abam tıv kum fogo na taagı dıbam nε sım tın, nii-na dí pıısi-kɔ dí joori dí yagı da, sí kɔ brı nı abam wɔ kɪ lanyıranı. Nan taá ye-na sí maŋa twe sí Baŋa-Wε di paarı nɔɔna tıtarı nı.> ¹² A nan lagı a ta abam sí, Wε sarıya dε dım na yiə, Sodɔm tiinə bá tiini ba na lεɔɔ nı tıv kuntu tiinə na wó na lεɔɔ te tın.

¹³ Abam Korazin tiinə, á wó na lεɔɔ! Kɔ wəli dı abam Betisayida tiinə dı wó na lεɔɔ! Bɛŋwaanı, wo-kınkagıla yalɔ maama a na kɪ abam tee nı tın, yadonnə ya na kɪ Tiiri dı Sidɔn tiinə tee nı, bantu ya wó kɪ lıla ba ləni ba wɔɔɔ ba yagı kəm-balwaarɔ, yı ba ya wó zɔ gwar-zınzwara ba lo puru ba yuu nı, sí kɔ brı nı ba wɔɔɔ tiini tı cɔgı zanzan. ¹⁴ Wε sarıya dε dım na yiə, Tiiri dı Sidɔn tiinə bá tiini ba na lεɔɔ nı

abam na wó na lɛɛrv te tɪn.

¹⁵ Abam Kapernawum tiinə, á ga buɲi ni Wɛ lagɪ Dɪ zəɲi abam weyuu ni mu na? Aye. Abam nan lagɪ á tɔ tɪga ni mu á tu á kwaarɪ curu.»

¹⁶ Zezi daa ma ta dɪ o karabiə bam o wɪ: «Wɔlv maama na jonɪ abam taanɪ tɪn, kɔntɔ tu jonɪ amɔ taanɪ mu. Wɔlv maama nan na wɔ jonɪ abam taanɪ tɪn, kɔ tu wɔ jonɪ amɔ taanɪ mu. Wɔlv maama na wɔ jonɪ amɔ taanɪ tɪn wɔ jonɪ Baɲa-Wɛ dilɔ na tɔɲi-nɪ tɪn taanɪ mu.»

(Zezi na tagɪ kɔntɔ tɪn, o laan ma tɔɲi-ba yɪ ba vu.)

¹⁷ Kɔ na kɪ fun tɪn nɔɔna fusɪrpe bam ma joori ba ba Zezi te dɪ wɔpolo. Ba ma ta did-o ba wɪ: «Dí Yuutu, ciciri tɪtɪ dɪ de nmɔ yɪrɪ kɔrɔ ɲwaanɪ sɪ sɛ dɪbam ni.»

¹⁸ O ma ləri-ba o wɪ: «A nɛ sɪtaanɪ na zɪgɪ weyuu ni dɪ tɔ tɪga ni, ni dɔa na pɪpɪla ka бага ka tu ka kwaarɪ tɪga te tɪn. ¹⁹ Nii-na, a pɛ abam dam sɪ á nɔ bɪsankwɪ dɪ nwaanɔ baɲa ni, sɪ á wanɪ sɪtaanɪ dɪ dɪ dam maama, yɪ tɪ tɪlɔtɪlv bá wanɪ abam woɲo tɪ kɪ. ²⁰ Á nan yɪ kɪ wɔpolo dɪ ciciri na sɛ abam ni tɪn ɲwaanɪ. Nan za á kɪ-na wɔpolo dɪ á yɪra na pɔpɔnɪ Wɛ-sɔɲɔ ɲwɪa tɔnɔ kɔm wɔnɪ tɪn ɲwaanɪ.»

Zezi na kɪ wɔpolo te tɪn

(Matiyu 11:25-27, 13:16-17)

²¹ Maɲa kam kɔntɔ ni, Wɛ Joro kɔm deɛn pɛ Zezi na wɔpolo lanyɪranɪ. O laan ma kɪ o Ko Baɲa-Wɛ le o wɪ: «A Ko, nmɔ yɪ wɔlv na te weyuu dɪ tɪga baɲa maama tɪn. Nmɔ nan mu pɛ n cɪga kam sɛgɪ swan tiinə dɪ yiyɪu tiinə tee ni,

yí n daari n pa balu na nyí dí bu-bale te tìn lwarí ka kuri. A Kó, a kí nmu le. Nmu na kí kuntu tìn, kú yí n wubɔɔa na lagi kulu tìn ɲwaani mu.»

²² «A Ko nan pe-ní dam wəənu maama baɲa ní. Nɔɔn-nɔɔnu bá wani o lwarí We Bu wum na yí wulu, kú na dai o Ko yirani. Nɔɔn-nɔɔnu dí nan bá wani o lwarí a Ko We na yí wulu, kú na dai amu wulu na yí Dí Bu wum tìn yirani, kú wəli dí amu na lagi sí a pa nɔɔnu wulu maama lwarí Dí na yí wulu tìn.»

²³ O laan ma pipiri o nii o karabiə bam seeni, yí o ɲɔɔni dí bantú ba yirani o wí: «Á jigi yu-yoɲo dí á yiə na nai wo-kamunnu tilu tìn. ²⁴ Lwarí-na sí, faɲa faɲa We nijonɲə zanzan dí pwa zanzan dɛen jigi tɪna sí ba ya na kulu maama abam na nai lele tìn, yí ba wu wani ba na. Ba dɛen jigi tɪna sí ba ya ní We taani dílu abam na ní tìn, yí ba wu wani ba ní-dí.»

Wɔɔ mu yí a doɲ? mɪmaɲa

²⁵ We cullu karanyina díɔba dɛen tu Zezi te, sí o maɲ-o o nii o swan na yí te tìn. O ma zaɲi o bwe-o o wí: «Karanyina, amu nan wú kí ta mu sí a joní ɲwɪa kalu na ba tí tìn We tee ní?»

²⁶ Zezi ma ta díɔ-o o wí: «Bɛɛ mu pɔpɔni We cullu tɔnɔ kum wɔni? Bɛɛ mu n yəni n karimu da?»

²⁷ Nɔɔnu wum ma ləri o wí: «Kú pɔpɔni kú wí, ta n soe n Yuutu Baɲa-We dí n bicari maama, dí n wu maama, dí n dam maama, dí n wubɔɔa maama, sí n kwəri n ta n soe n doɲ ní n títi te.»

²⁸ Zezi ma ləri o wí: «N tagi cíga. Nan ta n kí kuntu, sí ní na ɲwɪa We tee ní.»

²⁹ Nɔɔnɔ wɔm ma lagɪ sɪ o pa o tɪtɪ bɔra. O ma daa bwe Zezi o wɪ: «Amɔ don mɔ wɔɔ?»

³⁰ Zezi dɛɛn ma maɲɪ mɪmaɲa o ma lɛr-o o wɪ: «Nɔɔnɔ wɔdon mɔ zɪgɪ Zeruzalem nɪ o nunɪ o maa ve tɪv kɔdon, kɔ yɪrɪ mɔ Zeriko. O ma vu o maɲɪ dɪ nɔn-vɪrna. Nɔn-vɪrna bam ma zi-o ba vrɪ o gwaarɔ dɪ o wɛənu maama. Ba ma mag-o ba bɛrɪ, yɪ ba daarɪ ba duri ba viiri. ³¹ O na tigi da kɔntɔ tɪn, Wɛ kaanɪm tu dɪdɔa dɪ ya wɔ cwɛɲɛ kam kɔntɔ nɪ o maa ve. O na maa ve tɪn, o ma na nɔɔnɔ wɔm na tigi o yigɛ nɪ. O ma ywɛrɪ o tɔgɪ daa o kɛ. ³² Wɛ-digɛ tuntɔɲɔnɔ wɔlɔ na yɪ Leviti tu tɪn dɪ maa tɔgɪ da o maa kɛa. O na yɪ jɛgɛ kam tɪn, o ma na nɔɔnɔ wɔm na tigɛ. O dɪ daa ma ywɛrɪ o tɔgɪ daa o kɛ. ³³ Samari tu wɔdon dɪ dɛɛn maa wɔ bɛrɛ nɪ. O ma vu o yɪ nɔɔnɔ wɔm na tigi mɛ tɪn. O na nɛ-o tɪn, o ɲwanɲa ma zɔ-o. ³⁴ O ma vu o te. O ma kwe nugɛ dɪ sana o ma zarɪ o fufwɛlɛ yam, yɪ o daarɪ o vɔ-ya. O laan ma kwe-o o danɪ o tɪtɪ bɪnaga baɲa nɪ o ja vu nɔɔnɔ wɔdon vɛrɛ-digɛ. Ba na yɪ da tɪn, o maa jɪg-o o nii lanyɪranɪ. ³⁵ Tɪga na pɔvɪrɪ tɪn, Samari tu wɔm ma zarɪ sɪ o kɛ. O ma lɪ sɛbu-dala yale o pa wɔlɔ na te vɛrɛ-digɛ kam tɪn. O ma ta dɪd-o o wɪ: «Ta n nii nɔɔnɔ wɔm baɲa nɪ n pa-nɪ. Sɛbu kɔm na wɔ yɪ, maɲa kalɔ a na wɔ joorɪ a ba tɪn, aá ɲwɪ kulɔ maama n na wɔ kɪ n wɛlɪ da tɪn.» »

³⁶ Zezi laan ma bwe-o o wɪ: «Kɔntɔ tɪn, bantɔ batɔ wɔnɪ, wɔɔ mɔ yɪ nɔɔnɔ wɔlɔ nɔn-vɪrna bam na vrɪ tɪn don cɪga cɪga?»

³⁷ Karanyɪna kam ma lɛrɪ o wɪ: «Wɔlɔ wɔm na jaanɪ o ɲwanɲa tɪn.»

Zezi laan ma ta did-o o wɪ: «Nan ve sɪ n dɪ ta n kɪ kɔntɔ.»

Zezi wɔ Marɪtɪ dɪ Mari-ba sɔŋɔ nɪ

³⁸ Zezi dɪ o karabiə bam daa maa wɔ cwəŋə nɪ ba veə. O ma vu o yi tɪv kɔdon. Kaanɪ wɔdon maa wɔra, o yɪrɪ mɔ Marɪtɪ. O ma jeeri Zezi lanyɪranɪ ba sɔŋɔ nɪ. ³⁹ Marɪtɪ nyaanɪ dɪ maa wɔra, o yɪrɪ mɔ Mari. O ma jəni tɪga nɪ Zezi tee nɪ, yɪ o cəgi o taanɪ dɪm maama. ⁴⁰ Mari na je kɔntɔ tɪn, Marɪtɪ ma tiini o cɛ tɪtɔŋa nɪ yɪ o liə. O ma vu Zezi te o wɪ: «A Yuutu, nii amɔ na zɪgɪ a tɔŋa a yɪranɪ, yɪ a nyaanɪ wɔm cɪm. Nmɔ yigə tərə na? Ta did-o sɪ o zanɪ o wəli-nɪ.»

⁴¹ Dɪ Yuutu Zezi ma lər-o o wɪ: «Marɪtɪ, Marɪtɪ, nmɔ na li zanzan tɪn mɔ jɪgɪ-m kɔ yaara. ⁴² Wɔŋɔ kɔdon yɪranɪ mɔ daari. Mari mɔ lɪ kulɔ na lana tɪn sɪ o kɪ, yɪ nɔɔn-nɔɔnɔ bá wanɪ o cɪ-kɔ.»

11

*Zezi na brɪ o karabiə Wɛ-loro te tɪn
(Matiyu 6:9-13, 7:7-11)*

¹ Dɛ didwɪ mɔ Zezi dɛɛn ve jəgə kadoŋ sɪ o warɪ Wɛ. O na warɪ Wɛ o ti tɪn, o karabiə bam didɔba ma ta did-o o wɪ: «Dɪ Yuutu, brɪ dɪbam dɪ na wɔ ta warɪ Wɛ te tɪn, nɪ Zan dɪ na brɪ o karabiə bam sɪ ba taa warɪ Wɛ te tɪn.»

² Zezi ma ta dɪ ba o wɪ: «Abam na lagɪ á warɪ Wɛ, sɪ á taá warɪ tɪntɔ don:
 <Dɪbam Ko,
 sɪ nmɔ yɪrɪ na tiə dɪ zulə,
 sɪ n paari ba.

³ Ta n pa dɔ́bam wɔ́diu de maama si ku maɔ́ dɔ́bam.

⁴ Yagi dí lwarim n ma n ce dɔ́bam, ni dɔ́bam di na yagi dí ce balu na ki dɔ́bam lwarim tin.

Yi pa dí na maɔ́im dilu na wú pa dí tu tin.> »

⁵ Zezi daa ma ta di o karabiə bam o wi: «We-loro nyi di nmu na jigi n cilon yi n zaɔ́i n vu o te titi kuru ni n ta did-o n wi: <A cilon, popo a loori-m si n pa-ni dipwa yato, ⁶ si veru mu nuni yiga yiga o ba a te, yi a ba jigi kulukulu si a pa-o si o di.>

⁷ Nmu cilon wum maa zigi dige kam wuni o ta di nmu o wi: <Yi ta n jigi-ni n yaara, si manɔ́ɔ po yi amu di a biə maama nan tigi dí do mu. A ba wani a zaɔ́i a weli-m.>

⁸ N cilon wum wú wani o ta kuntu don na? A nan lagi a ta abam si, o ya zi wu zaɔ́i o pa nmu wɔ́diu kum á cilonɔ kum nwaani di, nmu na zigi da taan n loor-o di baari tin, o laan wú se o zaɔ́i o pa-m kulɔ maama n na lagi tin.

⁹ A nan lagi a ta abam si á loori-na We, si Di wú pa abam kulɔ á na lagi tin. Beeri-na kulɔ á na lagi tin, si á wú na. Magi-na boro, si baá puri ba pa abam. ¹⁰ Benwaani wulu maama na loori We si Di pa-o woɔɔ tin wú joni. Wulu maama na beeri woɔɔ We tee ni tin wú na-ku. Baá puri ba pa wulu maama na magi boro tin.

¹¹ Abam wulu na jigi bu yi o na loori-m kaləɔ, nmu wú se n pa-o bisankwɔ na? ¹² O na loori cicari, ní se n kwe nɔɔɔ n pa-o na? ¹³ Aye. Abam wuru na ba lana yi á ta ye si á pa á biə wo-laaru tlu ba na lagi tin, dí Ko We dilu na wu weyuu

nɪ yɪ Dɪ lana Dɪ dwe abam tɪn bá pa nɔɔna balɔ na loori-Dɪ Dɪ Joro kum tɪn na?»

*Wɔɔ dam mu Zezi mai o zali sutaana?
(Matiyu 12:22-30, Mariki 3:22-27)*

¹⁴ Dɛ dɪdɔa mu Zezi dɛɛn zali cicirɛ nɔɔnɔ wɔdɔŋ yira nɪ. Cicirɛ kam ya pɛ nɔɔnɔ wum ji mɪmaa mu. Ka na yagɪ o yira tɪn, o laan maa ŋɔɔna. Kɔ ma sɔ nɔn-kɔgɔ kum lanyiranɪ.

¹⁵ Nɔɔna badaara na nɛ tɪn ba maa wɪ: «O na wai o zali sutaana tɪn, kɔ yɪ sutaana-pɛ Belizebuli dam ŋwaanɪ mu.»

¹⁶ Ba badaara maa kwaanɪ sɪ ba manɪ o dam dɪm ba nii, yɪ ba wɪ, o manɪ sɪ o kɪ wo-kɪnkagɪlɪ dɪlɔ na wɔ bri-ba nɪ o dam dɪm sɪnɪ dɪ nunɪ Wɛ te tɪn mu.

¹⁷ Zezi ma lwarɪ ba wɔbɔŋa na yɪ te tɪn. O ma ta dɪ ba o wɪ: «Tɪw kɔlɔ paarɪ na pɔɔrɪ kuni bile yɪ ba jɪgɪ daanɪ tɪn, kɔ bá daanɪ kɔ cɔgɪ. Kampwara na zɔ sɔŋɔ kɔlɔ wɔ tɪn, kɔú tɔ mu.

¹⁸ Sutaana-pɛ dam dɪm na sɪnɪ dɪ pɔɔrɪ bile, dɪ paarɪ dɪm bá daanɪ dɪ cɔgɪ. Abam na tɛ á wɪ, kɔ yɪ Belizebuli dam ŋwaanɪ mu a wai a zali sutaana tɪn, mu pɛ a ta kuntɔ dɔŋ. ¹⁹ Kɔ na sɪnɪ kɔ yɪ amɔ jɪgɪ Belizebuli dam mu a maa zali sutaana, abam nɔɔna bam dɪ nan mai dam dɪm kuntɔ mu ba maa zali-ya na? Abam tɪtɪ nɔɔna bam na kɪ te tɪn mu bri sɪ cɪga tɛrɪ á tee nɪ. ²⁰ Kɔ nan yɪ Wɛ tɪtɪ dam mu a mai a zali sutaana. Kɔ maa bri nɪ Wɛ manɪ Dɪ ba abam te Dɪ di paarɪ nɔɔna tɪtarɪ nɪ.

²¹ Sutaana-pɛ nan nyɪ dɪ nɔn-dɪdɛɛrɔ na jɪgɪ taŋa dɪ cɪna o maa yɪrɪ o sɔŋɔ te tɪn. O na yɪrɪ-kɔ tɪn, o jɪjɪgɪrɔ tum bá je. ²² Nɔɔnɔ wɔdɔŋ nan na

tuə, yɪ o dam na dwe nɔn-dɪdɛɛrɔ wɔm, kɔntɔ tu wó wani nɔn-dɪdɛɛrɔ wɔm. O laan wó vrɪ o taɲa dɪ o cɪna yalɔ o na tɪgɪ tɪn maama. O daari o kwalɪmɪ o jɪjɪgɪrɔ tɪm maama o maɲɪ o pa nɔɔna.

²³ Nɔɔnɔ wɔlɔ maama nan na dai a nɔɔnɔ tɪn yɪ a dɔm mɔ. Nɔɔnɔ wɔlɔ maama nan na ba tɔgɪ o lai a nɔɔna o kɪ jɛgə dɪdɔa tɪn, o jagɪ-ba mɔ.»

Zezi na ηɔɔnɪ o brɪ cicirə na joori ka ba nɔɔnɔ tee ni te tɪn

(Matiyu 12:43-45)

²⁴ «Cicirə na nuɲi nɔɔnɔ yɪra ni, ka laan wó vu ka beeri kapwərə yigə mɔ, sɪ ka lagɪ je ka sin da. Ka nan na beeri ka ga, ka laan wó ta ka wɪ: <Aá joori a vu a na nuɲi mɛ tɪn mɔ, a taa wɔra.>

²⁵ Ka na joori ka vu nɔɔnɔ wɔm te yɪ ka na sɪ jɛgə kam fɔgɪ ka kwɛ lanyɪranɪ, ²⁶ ka laan wó joori ka vu ka lagɪ ciciri sɪrpe sɪlɔ na tiini sɪ yɪ balwaarɔ sɪ dwe ka tɪtɪ tɪn. Sɪ ma tɔgɪ daanɪ sɪ vu sɪ zɔɔrɪ da. Kɔntɔ, nɔɔnɔ wɔm laan wó tiini o na cam kɔ dwəni faɲa.»

Balɔ na sɛ Wɛ taanɪ tɪn mɔ jɪgɪ yu-yoɲo

²⁷ Zezi na zɪgɪ o ηɔɔnɪ kɔntɔ tɪn, kaanɪ wɔdon tɔgɪ o wɔ kɔgɔ kɔm wɔnɪ, o ma ta dɪ kwər-dɪa o wɪ: «Kaanɪ wɔlɔ na lɔgɪ-m yɪ n ηɔgɪ o yɪlɪ tɪn mɔ yɪ yu-yoɲo tu.»

²⁸ Zezi ma ləri o wɪ: «Balɔ na ni Wɛ kwərə yɪ ba sɛ tɪn mɔ jɪgɪ yu-yoɲo ba dwe dɪdɪ.»

Balɔ na vɪn Wɛ cɪga kam tɪn wó na bɔra na?

(Matiyu 12:38-42)

²⁹ Nɔn-kɔgɔ kɔm ma tiini kɔ pɪunɪ daanɪ. Zezi daa ma ta o wɪ: «Zɪm nɔɔna yɪ nɔn-balwaarɔ

mu. Ba lagı sı a kɪ wo-kɪnkagılı mu a brɪ-ba, sı ku taa yɪ maana ku pa-ba. Ba nan bá na, ku na dai wo-kɪnkagılı dilu na maɲɪ dɪ kɪ Wɛ nijonnu Zonasɪ tee nɪ faɲa faɲa tɪn. ³⁰ Wɔntu dɛɛn brɪ Wɛ dam Niniivi tiinɛ tee nɪ, sı ku taa yɪ maana ku pa-ba. Amu Nabiin-bu wɔm dɪ wú ji maana zɪm nɔɔna bam ɲwaanɪ, nɪ ku dɛɛn na kɪ Zonasɪ te tɪn. ³¹ Wɛ sariya dɛ dɪm na yiə, pa-kana kalu dɛɛn na te Saba tɪv faɲa faɲa tɪn wú zaɲɪ o di zɪm nɔɔna bantv sariya, yɪ o vɪ-ba bura. Wɔntu dɛɛn zaɲɪ o titɪ tɪv kulɔ na tiini ku yɪ yigə yigə nɪ tɪn o ba Pɛ Salomɔn te, sı o cəgi o swan taanɪ dɪm. Wɔlu nan na dwe Salomɔn tɪn wɔ abam tee nɪ, yɪ á ba lagı sı á cəg-o. ³² Niniivi tiinɛ dɪ wú zaɲɪ dɛ dɪm kɔntv nɪ ba di zɪm nɔɔna bantv sariya, beɲwaanɪ Zonasɪ na ve ba te o tɔɔli-ba Wɛ kwərə kam tɪn, ba læni ba wɔrv ba yagɪ kəm-balwaarv. Wɔlu na dwe Zonasɪ tɪn nan wɔ abam tee nɪ, yɪ á wɔ sɛ-o.»

*Wɛ cɪga kam na paɪ dɪbam pooni te tɪn
(Matiyu 5:15, 6:22-23)*

³³ «Nɔɔnv na jɪgɪ kanɪa, o bá sɛ o tarɪgɪ-ka o zɪgɪ gugoro nɪ, naa o pu-ka titogɔ kuri nɪ. O nan wú kwe-ka o palɪ wɛɛnɪ mu, sı balu na zu digə kam wɔ tɪn taa naɪ pooni dɪm. ³⁴ Nmɔ yiə mu nyɪ nɪɛɛnɪ kanɪa kalu na paɪ n yɪra jɪgɪ pooni te tɪn. Kɔntv tɪn, n yiə na lana, ku paɪ n yɪra maama wɔ pooni wɔnɪ mu. N yiə nan na ba lana, ku paɪ n yɪra maama wɔ lim wɔnɪ mu. ³⁵ Kɔntv ɲwaanɪ, ta n yɪrɪ n titɪ sı pooni dilu na wɔ nmɔ wɔnɪ tɪn daa yɪ zaɲɪ dɪ ji lim. ³⁶ Nmɔ yɪra maama na jɪgɪ pooni yɪ lim dɪ fɪnfɪɪn tərə, kú pa n yɪra maama

wɔ pooni wɔni mu, nɔnɛni kanta na paɪ pooni wɔra te tin.»

Lɛɛrɔ na wɔ ba Farizian tiinɔ di cullu karanyina tiinɔ banɔ ni te tin

(Matiyu 23:1-36, Mariki 12:38-40, Luki 20:45-47)

³⁷ Zezi dɛɛn na ŋɔɔni wɛɛnu tim kontu o ti tin, Farizian tu didɔba ma bɛŋ-o, si o da o vu o sɔŋɔ o di wɔdiu. O ma vu o zu sɔŋɔ kum o jɛni si o di. ³⁸ Farizian tu wɔm ma na si Zezi wɔ sanɔ o jia si ku tɔgi ba cullu tim cwɛŋɛ. Ku ma su-o. ³⁹ Di Yuutu Zezi ma ta did-o o wɔ: «Ei! Abam Farizian tiinɔ na lagi á di wɔdiu, á yɛni á fɔgi á sin á zwɔ di á kabɛli kwe lanyiranɔ. Ku daari abam titi nan su di digiru mu. Á wɔrɔ su di ŋwɔni di wo-balwaarɔ kɛm. ⁴⁰ Abam yi jwɛɛru mu. We nan mu wɔ ki wɛɛnu maama wɔrɔ di ti kwe na? ⁴¹ Á nan manɔ si á kwe á na jigi kulɔ tin á pa yinigɛ tiinɔ di á wɔrɔ maama. Á na ki kontu, á kulukulɔ daa bá ta jigi digiru.

⁴² Abam Farizian tiinɔ-ba, lɛɛrɔ wɔ á yuu ni. Bɛŋwaanɔ, ku na manɔ ku yi dwɛ dwi maama ba zi ba daga di, á yɛni á li kulɔ na yi We nyim tin á pa-Di. Ku lana. Ku daari abam yigɛ tɛrɛ di ciga tɔgim di We sono. Ku ya manɔ si á taá ki tintu wɛɛnu tim mu, si á yi yagi We niɛ yadaara yam.

⁴³ Abam Farizian tiinɔ-ba, lɛɛrɔ wɔ á yuu ni. Bɛŋwaanɔ, á na zu á We-di sim, á lagi je-kamunnu mu si á taá je yigɛ ni. Á na ve yaga, á lagi si nɔɔna maama taa tui ba zuli abam.

⁴⁴ Lɛɛrɔ wɔ á yuu ni. Bɛŋwaanɔ á nyɔ di yibeelɛ yalɔ na saari ya daari tɔga yi nɔɔna tɔgi ya banɔ ba kea yi ba yɛri ya ni ni tin mu.»

⁴⁵ Wε cullu karanyina dɔɔba ma ləri Zezi taanu dɔm o wɪ: «Karanyina, nmɔ na jɪɪ wəənu tɪlɔ n nɔɔnɪ tɪn, n twɪ dɪbam dɪ mɔ.»

⁴⁶ Zezi ma ləri o wɪ: «Abam balɔ na yɪ Wε cullu karanyina tiinə tɪn, lɛɛrɔ wɔ á dɪ yuu nɪ. Bɛɲwaanɪ abam yəni á yaari nɔɔna dɪ wo-dɛɛrɔ sɪ ba taa tɔga. Kɔ maa nyɪ dɪ á na pa ba zɪɲɪ zɪla yalɔ na dunə ya dwe ba zɪɲɪm tɪn, yɪ abam tɪtɪ ba sɛ sɪ á twəri zɪla yam fɪnfɪɪn dɪ á zəɲɪ.

⁴⁷ Lɛɛrɔ wɔ á yuu nɪ. Bɛɲwaanɪ abam yəni á fɔɪ á kɪ faɲa faɲa Wε nijɔɲnə bam yibeelə. Kɔ nan yɪ á kwə-nakwa mɔ ɠɔ-ba. ⁴⁸ Á kəm dɪm brɪ nɪ á sɛ kəm-balwaarɔ tɪlɔ á kwə-nakwa bam na kɪ tɪn. Bantɔ dɛɛn ɠɔ Wε nijɔɲnə bam, yɪ abam tɪtɪ laan fɔɪ á kwɛ ba yibeelə yam. ⁴⁹ Abam na tɔɪ á kwə kənə kɔntɔ tɪn, Wε dɪlɔ na manɪ Dɪ ye wəənu maama tɪn tagɪ abam ɲwaanɪ Dɪ wɪ: <Aá tɔɲɪ a nijɔɲnə dɪ a tɪntɔɲna ba tee nɪ. Ba ma wɔ ja ba badaara ba ɠɔ, yɪ baá yaari badaara.>

⁵⁰ Kɔntɔ ɲwaanɪ Wε wɔ pa á na cam zanzan, nɪ kɔ yɪ abam tɪtɪ mɔ ɠɔ Wε nijɔɲnə balɔ maama ba na ɠɔ lɔɠɔ pulim nɪ sɪ kɔ ba kɔ yɪ zɪm tɪn, ⁵¹ kɔ na puli Abelɪ nɪ sɪ kɔ ba kɔ kweeli dɪ Zakari wɔlɔ ba na ɠɔ Wε kaanɪm bimbim dɪm dɪ Dɪ di-laa kɔm tɪtarɪ nɪ tɪn. A lagɪ a ta cɪɠa mɔ dɪ abam sɪ, kəm-balwaarɔ tɪm kɔntɔ maama caa wɔ ta wɔ zɪm nɔɔna bam yuu nɪ.

⁵² Wε cullu karanyina tiinə-ba, lɛɛrɔ wɔ á yuu nɪ. Bɛɲwaanɪ á yəni á cɪ nɔɔna sɪ ba yɪ lwarɪ Wε cɪɠa kam. Abam tɪtɪ wɔ sɛ sɪ á jɔɲɪ-ka, yɪ á daari á wɔ pɛ balɔ na lagɪ ba jɔɲɪ-ka tɪn cwəɲə sɪ ba jɔɲɪ.»

⁵³ Zezi laan ma nuɲi jəgə kam kuntu ni o viiri. We cullu karanyina tiinə bam di Farizian tiinə bam maa ba lagɪ o taani di funfun di. Ba ma yaar-o di bwiə zanzan. ⁵⁴ Ba maa lagɪ si ba pa o ŋooni o tusi, si ba wani ba ja-o.

12

Dí na wó ta jigi dí títí te tɪn
(*Matiyu 10:26-33, 12:32, 10:17-20*)

¹ Manja kam kuntu ni ko-foro zanzan ya lagɪ daani Zezi tee ni. Ba deen yi noona murru murru mu. Ba tiini ba pɪni daani yi ba noni daani. Zezi ma puli o ta di o karabiə bam o wi: «Á fɔgɪ á ci á títí, si á yi pa Farizian tiinə bam di abam ba dabɪli dɪm, di ba na yi pipiri-nyina yi ba səgi ba ki wo-balwaarɔ te tɪn. ² Kulɔ maama na səgi noona tee ni tɪn, ku jwa wó ba ku lwarɪ jaja. ³ Kuntu tɪn, abam na səgi á ta kulɔ maama tɪn wó nuɲi pooni mu si noona maama ni. Abam na waasi woŋo kulɔ digə wɔni tɪn, noona wó di nayuu ba tooɪ-ku.

⁴ A cilonnə-ba, a lagɪ a ta abam si á yi taá kwarɪ fɔɔni di balɔ na wai ba gɔi á yira yam yi ba daa warɪ ba ki abam kulɔkulɔ ba wəli da tɪn. ⁵ A nan wó brɪ abam á na manɪ si á taá kwarɪ wɔɔɔ tɪn. Á manɪ si á taá kwarɪ We mu, beɲwaanɪ dintɔ jigi dam si DI gɔ abam si DI daari DI di abam min-tɪɔ ni. A lagɪ a ta abam si dintɔ mu á manɪ si á taá kwarɪ.

⁶ Ku na yi kabəmbəli, ba yəni ba yəgi suntu mwali mwali mu. We nan ba swe si didɔa didɔa ni ni. ⁷ We manɪ DI ye abam yuuywe sim ni na

mai te tɪn. Á yɪ taá kwarɪ fɔvɔnɪ, sɪ abam dɪdva dɪdva jɪgɪ kuri á dwe kabəmbəli zanzan.

⁸ A lagɪ a ta abam sɪ nɔɔnɔ wɔlɔ maama na zɪgɪ nabiinə yigə nɪ o brɪ jaga sɪ o yɪ a nɔɔnɔ tɪn, amɔ Nabiin-bu wɔm dɪ wó zɪgɪ kɔntɔ tu kwaga nɪ a brɪ nɪ o yɪ a nɔɔnɔ Wɛ malesɪ sɪm yigə nɪ.

⁹ Kɔ daari, wɔlɔ maama na vɪn amɔ nabiinə yigə nɪ tɪn, amɔ dɪ wó vɪn kɔntɔ tu Wɛ malesɪ sɪm yigə nɪ. ¹⁰ Wɔlɔ maama na ŋɔɔnɪ wo-balwaarɔ o pa amɔ Nabiin-bu wɔm tɪn, Wɛ wó sɛ sɪ Dɪ ma cɛ kɔntɔ tu. Wɔlɔ nan na ŋɔɔnɪ o twɪ Wɛ Joro kɔm tɪn, Wɛ bá sɛ sɪ Dɪ ma cɛ-o.

¹¹ Nɔɔna wó ja abam ba vu ba sanɪ Zwifə nakwa tee nɪ dɪ tɪv kɔm yigə tiinə tee nɪ dɪ dɪdɛɛra tee nɪ. Ba na kɪ abam kɔntɔ, sɪ á yɪ taá liə dɪ á na wó ŋɔɔnɪ kɔlɔ sɪ á ma vrɪ á tɪtɪ, naa á na wó tɔlɪ taanɪ dɪm te tɪn. ¹² Kantɔ maɲa kam nɪ Wɛ Joro kɔm wó pa á lwarɪ á na maɲɪ sɪ á ta kɔlɔ tɪn.»

Jɪjɪgɪrɔ na bá wanɪ tɪ pa ŋwɪa te tɪn taanɪ

¹³ Nɔɔnɔ dɪdva mɔ tɔgɪ o wɔ kɔgɔ kɔm wɔnɪ, o ma ta dɪ Zezi o wɪ: «Karanyɪna, a loori-m sɪ n ta a zɪmbaarɔ wɔm, sɪ o kwe wəənu tɪlɔ dɪbam ko na tɪgɪ o daari tɪn o maɲɪ amɔ nyɪm o pa-nɪ.»

¹⁴ Zezi ma lər-o o wɪ: «A cilɔŋ. Wɔɔ mɔ tinɪ amɔ sɪ a dɪ abam taanɪ naa sɪ a maɲɪ á jɪjɪgɪrɔ a pa abam?» ¹⁵ O laan ma ta dɪ ba maama o wɪ: «Á taá yɪrɪ á tɪtɪ dɪ wo-swənə zanzan. Nɔɔnɔ jɪjɪgɪrɔ na daga te, tɪ bá wanɪ o ŋwɪa tɪ yɪrɪ, o na maɲɪ o yɪ nadum te dɪ.»

¹⁶ Zezi laan ma maɲɪ mumaɲa o brɪ-ba o wɪ: «Nadum wɔdɔŋ mɔ wɔra. O maa jɪgɪ karɪ sɪ na

ki wɔdiiru zanzan si pa-o. ¹⁷ O ma buɲi o wi: A nan wó ki ta mu? Je daa tərə si a ki a wɔdiiru tum maama da.»

¹⁸ O laan ma buɲi o wi: «A na wó ki te tin, aá magi a tuli sim maama mu a di tɪga ni, si a daari a lo tuli-ze, si a wanti a pe a wo-vaalu tum di a wəənu tum maama a ki da.» ¹⁹ A laan wó ta a wɔni a wi: «A jigi wəənu tɪb maama a na lagi tin si ku taa ve bina kɔgɔ kɔgɔ. Liə daa bá ja-ni. Aá ta ki a wɔbuɲa na lagi te tin, a di yi a nyɔa yi a ki wɔpolo.» ²⁰ We ma ta did-o Di wi: «Nmu yi joro mu. Titi duntu wɔni aá jɔni n ŋwɪa. Kuntu tin, wɔɔ mu wó ta te wəənu tɪb maama n ya na jigi tin?» ²¹ «Ku yi kuntu don mu di wɔlɔ maama na tiɲi jijigiru zanzan o pa o titi yi o ba jigi kulɔkulɔ We tee ni tin.»

*Baɲa-We na nii dibam baɲa ni te tin
(Matiyu 6:19-21,25-34)*

²² Zezi ma ta di o karabiə bam o wi: «Kuntu ŋwaani mu a lagi a ta abam si á yi taá jigi liə di lɔgɔ baɲa kulɔkulɔ, ku na yi á ni-wɔdiu, naa á na wó zu gwaaru tɪb tin. ²³ Beɲwaani á ŋwɪa garu wɔdiiru. Yira yalu We na pe abam tin di maa garu gwaaru. ²⁴ Nan maani-na á nii bacangaaru na yi te tin. Ti ba duə, yi ti ba zagi mina. Ti ba jigi tuli di tikəri si ti ki wɔdiiru da. Ku nan yi We mu nii ti baɲa ni di ti ni-wɔdiu. Abam nan tiini á jigi kuri á dwe zunə bam. ²⁵ Abam wɔlɔwɔlɔ bá wanti o toɲi o ŋwɪa di finfin di, o na manɔ o li te di. ²⁶ A bá wanti ku finfin di á ki, beɛ nan mu yi á jigi liə di wəənu tɪb maama na daari tin? ²⁷ Maani-na á nii ga-punnu tum lam na yi

te tɪn. Tɪntɔ nan warɪ tɪ tɔŋɪ, yɪ tɪ warɪ gwaarɔ tɪ sɔ. Nan taá ye-na nɪ, tɪntɔ jɪgɪ lam tɪ dwe Pɛ Salomɔn deen na maŋɪ o zɔɔrɪ gwar-ŋɔnnɔ tɪlɔ tɪn. ²⁸ Kɔ nan na yɪ gaarɔ tum kɔntɔ, tɪntɔ ba jɪgɪ de dɪ nɔɔna na zwe-tɪ. Dɪ kɔntɔ dɪ, Wɛ ta mu paɪ tɪ jɪgɪ lam kɔntɔ doŋ. Kɔntɔ ŋwaanɪ, kɔ na yɪ abam, Wɛ tiini Dɪ nii abam baŋa nɪ. Bɛɛ mu yɪ á ba kɪ á wɔ-dɪdɔva dɪ Wɛ?

²⁹ Á yɪ taá jɪgɪ wɔbɔŋ-fara dɪ á na wó kɪ te sɪ á na wɔdiu á dɪ tɪn. Á yɪ taá kɪ liə dɪ kɔntɔ woŋo. ³⁰ Lɔgɔ baŋa nɔɔna balɔ na yəri Wɛ tɪn mu tiini ba bɔŋɪ wəənu tum kɔntɔ maama wɔbɔŋa. Abam Ko Wɛ nan maŋɪ Dɪ ye nɪ abam maŋɪ sɪ á taá jɪgɪ wəənu tum kɔntɔ. ³¹ Abam maŋɪ sɪ á pa á wɔbɔŋa taa tɔgɪ Wɛ paari dɪm mu. Á na kɪ kɔntɔ, Wɛ laan wó wəli abam woŋo kɔlɔ na daari tɪn.

³² A nɔɔna bam á na ba daga tɪn, yɪ pa-na fɔɔnɪ taa jɪgɪ abam. Abam Ko Wɛ wɔbɔŋa mu lagɪ sɪ Dɪ pa abam tɔgɪ á dɪ Dɪ paari dɪm. ³³ Kwe-na á jɪjɪgɪrɔ tum á yəgi, sɪ á daari á maŋɪ tɪ səbu kum á ma wəli yinigə tiinə. Kɔntɔ mu á kwe á jɪjɪgɪrɔ á tiŋɪ Wɛ-sɔŋɔ nɪ, səbiə gan-lɔgɔdɪ na bá cɔgɪ me tɪn. Á na tiŋɪ jɪjɪgɪrɔ Wɛ tee nɪ, tɪ daa bá je. Nwɪna daa bá wanɪ ba ŋɔ-tɪ, yɪ tua bá wanɪ ka mu-tɪ ka cɔgɪ. ³⁴ Bɛŋwaanɪ, abam jɪjɪgɪrɔ na tigi me tɪn, á bɪcara dɪ tigi dáani mu.»

*Dí na wó ta jɪgɪ dí tɪtɪ te sɪ dí Yuutu joori o ba tɪn
(Matiyu 24:42-51, 10:34-36, 16:2-3, 5:25-26, Marikɪ 13:32-37)*

³⁵⁻³⁶ Zezi ta ma ta o wɪ: «Á taá fɔɣɪ á cv á tɪtɪ, nɪ nɔɔna balv yuutu na nuɲi o vu sɪ o di kadiri candiə yɪ ba jɪɣɪ tɪna sɪ o joori o ba tɪn. Ba ma fɔɣɪ ba vɔ ba gwaarv dɪ vwɪ, yɪ ba tarɪɣɪ ba min-zwəənu ba zɪɣɪ ba tee nɪ. Ba yuutu wɔm na tu o yɪ manco-pɪna o magɪ boro, ba laan wó wanɪ ba zanɪ lɪla ba pɔrɪ ba pa-o. ³⁷ Ba yuutu wɔm na joori o ba, yɪ tintɔɲna balv na zɪɣɪ ba niə yɪ ba ba dɔ tɪn, kúv jɪ wɔpolo dɪ ba. A lagɪ a ta cɪga mv dɪ abam sɪ, ba yuutu wɔm laan wó pa ba jəni ba di wɔdiu. O ma wó vɔ o gɔrɔ dɪ vɔa, sɪ o kwe wɔdiu kɔm o vu o zɪɣɪ sɪ ba di. ³⁸ O nan na joori o ba tɪtɪ kɔrv nɪ dɪ, yɪ o tintɔɲna bam ta na zɪɣɪ ba niə yɪ ba ba dɔa, kúv jɪ wɔpolo dɪ ba.

³⁹ Á taá ye sɪ, sɔɲɔ tu ya na lwarɪ manja kalv ɲwɪuv na lagɪ o ba tɪn, o ya bá pa ɲwɪuv wɔm na cwəɲə o zv o ɲɔ. ⁴⁰ Kɔntv ɲwaanɪ abam manɪ sɪ á cɪ á tɪtɪ mv, sɪ amv Nabiin-bu wɔm lagɪ a ba manja kalv abam na ba tɪna nɪ aá ba tɪn mv.»

⁴¹ Pɪyɛɛrɪ ma bwe Zezi o wɪ: «Dí Yuutu, nmv na manɪ mɪmanja yantv tɪn, kv yɪ dɪbam yɪranɪ ɲwaanɪ mv naa nɔɔna maama ɲwaanɪ mv?»

⁴² Dí Yuutu Zezi ma ləri o wɪ: «Wɔɔ mv yɪ tintɔɲ-ɲɔm wɔlv na jɪɣɪ wɔbɔɲa tɪn? O nyɪ nɪnɛɛnɪ tintɔɲnv wɔlv o yuutu na yagɪ o tɪtɔɲa o pa-o yɪ o daari o vu cwəɲə tɪn. O yuutu wɔm ma lɪ-o sɪ o taa nii o donnə tintɔɲna bam banja nɪ, sɪ o daari o taa pa-ba ba ni-wɔdiu dɛ maama. ⁴³ O sɔɲɔ tu wɔm na joori o ba, yɪ o na piini dɪ o kɪ kulv maama o na pɛ-o sɪ o kɪ tɪn, tintɔɲnv wɔm kɔntv laan wó na wɔpolo. ⁴⁴ A lagɪ a ta

ciga mu di abam si, o yuutu wum laan wu pa o taa nii o jujiguru maama bana ni mu.

⁴⁵ Tintuɔɔn wum nan na buɔi o wi, o yuutu wum daani zanzan yi o ba tui, yi o na jigi o donnə tintuɔɔn-baara di tintuɔɔn-kaana bam o maga, o di o gaala, yi o nyɔ sana o bugə,
⁴⁶ tintuɔɔn wum kuntu yuutu wum laan wu joori o ba, de dim tintuɔɔn wum na ba jigi tina di manja kalu o na wu ba tin. O yuutu wum na tu o pur-o kuntu, o laan wu pa o na cam, yi o daari o pa o da di balu na vin We ciga kam tin o na yaara zanzan.

⁴⁷ Tintuɔɔn wulu maama na lwarɔ o yuutu wobuɔa na lagi si o ki kulɔ tin, yi o na wu se si o ja o titi o ki-ku, kuntu tu wu na maguru zanzan.
⁴⁸ Ku daari, wulu na yəri o yuutu na lagi si o ki kulɔ tin, yi o na ki kulɔ na manji si ba mag-o tin, kuntu tu wu na maguru finfin mu. Wulu maama ba na pe wəənu zanzan tin, baá bwe-o wəənu zanzan bwiə. Nɔɔn wulu na jɔɔi wəənu zanzan si o taa nii-ti tin, We wu bwe-o wəənu zanzan ku ja gaali.»

⁴⁹ Zezi daa ta ma ta o wi: «Amu tu lugu bana si a tarigi mini mu a ma zwe-ku. A nan ya lagi di a wu maama si mini dim na manji di ya tarigi mu.
⁵⁰ Amu nan manji si a zu yaara wu, nɔɔn a na wu miisi na wɔni te tin mu. A nan wu wu-cɔɔ wɔni mu, si ku taa ve manja kam ku na wu ki ku ti tin. ⁵¹ Amu na tu lugu bana tin, á buɔi si ku yi si a pa nɔɔna fɔgi daani mu na? Aye. A tu si a pa nɔɔna pɔɔri daani mu. ⁵² Ku na puli zim ku maa ve, sɔɔɔ didba wɔni nɔɔna banu na wɔra,

baá pɔɔri daani bato di bale. ⁵³ Ko di o bu wú pɔɔri daani. Nu di o buko di wú pɔɔri daani. Kaani di o baru nu di wú pɔɔri daani.»

⁵⁴ Zezi laan ma ta di non-kɔgo kum o wi: «Á na ne kunkwænu na wɔra ti zaja me seeni dɔa na zigi da ka ni tin, á yɔni á ta lila si dɔa lagi ka ni, yi kaá sɔni ka ni mu. ⁵⁵ Ku daari gungun-kɔrru vii na wɔra ku fulə, á yɔni á wi lun-wia maa biina, yi kú sɔni ku ki kuntu mu. ⁵⁶ Abam yi pipiri-nyina mu. Abam wai á nii weyuu di tɔga baɔa á ma lwarɔ tɔga kam yibiyə na wú ta yi te tin. Bɛɛ nan mu yi á warɔ á lwarɔ wænu tɔb na wɔra ti ki lele tin kuri?

⁵⁷ Bɛɛwaani mu yi abam ba bɔɔa, si á lwarɔ kulɔ na lana tin si á taá kia? ⁵⁸ Ku nyi di nɔɔnɔ na jaani-m o vu o sanɔ sariya jəgə ni te tin. Abam ta na wɔ cwəɔə ni á maa ve tin, si n kwaani n pa á fɔgi daani. Ku na dai kuntu, o laan wú ja nmu o ki sariya-diru wɔm jɔɔa ni. Wɔntu di laan ma wú ki nmu o tintɔɔnɔ jɔɔa ni, si o ki nmu piina digə ni. ⁵⁹ A lagi a ta nmu si nɔ ta n wɔra taan. N na wɔ ɔwi jɔni dɔm maama n ti, ba bá yagi-m.»

13

Dí na wɔ lani dí wɔrv, dí wú na cɔgim

¹ Kantu maɔa kam ni nɔɔna badonnə maa ba Zezi te, yi ba ta did-o Galile tiinə badonnə taani. Gɔvirma tu Pilati deen jaani bantɔ o gu maɔa kalɔ ba na wɔra ba kaani Baɔa-Wɛ tin, o pa ba jana nunɔi ka gwaanɔ di vara jana. ² Zezi ma ləri nɔɔna bam o wi: «Galile tiinə bantɔ na tiini ba

na cam kuntu donɗu tɩn, á buɗi sɩ ku yɩ ba na tiini ba yɩ nɔn-balwaarɩ ba dwe ba donnɔ bam tɩn ŋwaanɩ mu na? ³ Aye, ku dai kuntu. Abam titi di na wɔ lɛni á wurɩ á yagi kɛm-balwaarɩ tɩm, abam maama di wó cɔgi kuntu donɗu mu. ⁴ Ku ta na yɩ nɔɔna fugə-nana balɩ ya na tigi Silba ni maɗa kam weyuu digə na tɩ ba baɗa ni tɩn, á buɗi ni ku yɩ ba na maɗi sɩ ba na cɔgum ku dwəni Zeruzalem tiinɔ badonnɔ bam tɩn ŋwaanɩ mu na? ⁵ Aye, ku dai kuntu. Abam titi na wɔ lɛni á wurɩ á yagi kɛm-balwaarɩ tɩm, abam maama di wó cɔgi kuntu donɗu mu.»

Kapuru kulɩ na ba jaani tɩn mumaɗa

⁶ Zezi laan ma maɗi mumaɗa o bri-ba o wɩ: «Nɔɔnu mu wurɩ. O ma jəri kapuru o kara wɔni. O ma vu sɩ o nii, oó na ku biə o gwəri na. O ma wɔ nɛ. ⁷ Ku na ba ləri biə tɩn, o ma ta di o tintuɗɩnu wɔm o wɩ: <Nii, dɔɔn jigi bɩna yatɔ mu a na tui a laga ku biə yɩ a ba nai kulɩkulɩ. Nan goni-ku n di tɩga ni, sɩ ku zigi da kafe mu>.

⁸ Tintuɗɩnu wɔm ma lər-o o wɩ: <A yuutu, yagi sɩ ku daa kɩ bɩni didɩba ku wəli da. Aá ku goɗo a kaagi ku maama yɩ a kɩ pupɔɔɔ da. ⁹ Bɩni daa na yiə yɩ ku na ləgi biə, ku lana. Ku nan daa ta na wɔ ləgi, dí laan wó go-ku dí di tɩga ni.> »

Zezi na pɛ kaani wɔdonɗu na yazurə ba siun de ni te tɩn

¹⁰ Zwifə bam siun de didonɗu deen ma yi. Zezi maa wɔ ba Wɛ-digə kam ni o bri-ba Wɛ taani. ¹¹ Kaani wɔdonɗu maa tɔgi o wurɩ, cicirə na jig-o ka yaara di yawɩ taan bɩna fugə-nana, ka pa o tii mu, o warɩ o kwəni wɛɛni. ¹² Zezi na nɛ-o tɩn,

o ma ta did-o si o ba o te. O laan ma ta did-o o wɪ: «Kaani, n ne bwəlim, n sin di n yaara yam.»

¹³ O na tagi kuntu tin, o ma zi o ja o banja ni. Bidwi banja ni mu kaani wum kwəni wɛɛni. O na kwəni wɛɛni tin, o ma tee Banja-Wɛ.

¹⁴ Zwifə Wɛ-digə kam yuutu wum na ne Zezi na ki te ba siun de dim ni yi o pa kaani wum na yazurə tin, o bam ma zanɪ. O ma ta di kɔgɔ kum o wɪ: «Wɛ pɛ dibam da yardu mu si di ta maa tɔŋi di titɔŋa. Kuntu tin, á maɪi si á taá tui da yam kuntu ni mu si á na yazurə, si ku dai siun de dim ni.»

¹⁵ Dí Yuutu Zezi ma lər-o o wɪ: «Abam yi pipiri-nyina mu. Abam wɔɔ mu wó ta jigɪ o nabia naa o binaga yi o ba bwəli-ka o ja vu si ka nyɔ na siun de dim ni? ¹⁶ Kuntu tin, kaani wontu na yi Abraham dwi tu yi sutaani ya vɔ-o di yawɪɔ bina fugə-nana tin, ku culi si a bwəl-o a yagi siun de dim ni si o sin di o yawɪɔ kum na?»

¹⁷ O na tagi kuntu tin, ku ma pa balu na vi-o tin na cavura. Ku daari non-kɔgɔ kum maama maa jigɪ wɔpolo zanzan di wo-kɪnkagɪla yalɔ maama o na ki tin.

*Wɛ paari dim na yi te tin
(Matiyu 13:31-33, Mariki 4:30-32)*

¹⁸ Zezi daa ma ta o wɪ: «Wɛ paari dim nyi di bɛɛ? A ma bɛɛ mu a maɪi-di a bri abam? ¹⁹ Wɛ paari dim nyi di nɔɔnɔ na kwe wo-duu na yi mɪmɪnɔnɔ o vu o du o kadugə ni. Wo-duu kum kuntu ma nunɪ, yi ku tiini ku ji tu-kamunu. Zunə laan ma ba ba sɔ ba pwəru tiu kum yuu ni.»

²⁰ Zezi daa ma ta o wɪ: «A ta wó ma bæε mu a maŋɪ Wε paari dɪm na nyɪ te tɪn a brɪ abam? ²¹ Dɪ nyɪ dɪ kaanɪ na kwe dabɪɪ o gwaanɪ dɪ dɪpɛ muni zwɪ-zε sɪtɔ te tɪn. Dɪ laan ma pa dɪpɛ muni dɪm maama fɔɪ.»

*Dí na wó zɔ Wε paari dɪm wɔnɪ te tɪn
(Matiyu 7:13-14,21-23)*

²² Zezi dɛɛn wɔ cwəŋə nɪ o maa ve Zeruzalɛm. O na maa ve tɪn, o tɔɪ tɪnɪ dɪm maama yɪ o brɪ-ba Wε taanɪ. ²³ Nɔɔnɔ wɔdɔŋ ma bwe-o o wɪ: «A Yuutu, nɔɔna finfɪn yɪranɪ mu wó na vrɪm na?»

Zezi ma ta dɪ nɔɔna bam o wɪ: ²⁴ «Á taá cɔ á tɪtɪ sɪ á kwaanɪ á da nɪ dɪɪ na pɪnɪ tɪn á zɔ Wε paari dɪm wɔ. A lagɪ a ta abam sɪ nɔɔna zanzan wó ba ba beeri sɪ ba zɔ, yɪ ba bá wanɪ ba na cwəŋə. ²⁵ Maŋa kam na yɪə, yɪ sɔŋɔ tu zanɪ o pɪ o manɔŋɔ, abam laan wó ba á zɪɪ pooni nɪ á magɪ boro, yɪ á loori á wɪ: <Dí Yuutu, popo, pɔrɪ sɪ dí zɔ.> O laan wó ləri o wɪ: <A yəri abam na nunɪ mɛ.> ²⁶ Abam laan wó ta wɪ: <Dɪbam ya tɔɪ dɪ nmɔ dí jəni dí di wɔdiu. Kɔ yɪ dɪbam tɪv kɔm cwe sɪm wɔnɪ mu n zɪɪ da n brɪ Wε taanɪ.> ²⁷ O nan ta wó ləri abam o wɪ: <A yəri abam. Joori-na daa nɪ, abam kəm-balwaarɔ tiinə bam.>

²⁸ Kɔ na kɪ abam kuntɔ, á wó na Abraham dɪ Yizakɪ dɪ Zakɔbɪ na je Wε paari dɪm wɔnɪ, kɔ wəɪ dɪ Wε nɪjɔŋnə bam maama. Abam tɪtɪ nan bá na cwəŋə sɪ á zɔ. Abam wó maŋɪ mɛ yaara na wɔra yɪ nɔɔna keerə yɪ ba dɔnɪ ba nwa tɪn. ²⁹ Nɔɔna wó nunɪ lɔɪv baŋa je maama nɪ ba ba ba zɔ Wε paari dɪm wɔ, yɪ ba jəni ba di ywəəni

daani. ³⁰ Á taá ye ní, nɔɔna badaara zím na yí kwaga tiinè tìn wó ba ba jí yigè tiinè. Badaara dí na maɲi ba yí yigè tiinè tìn wó joori ba jí kwaga tiinè.»

Zezi wɔ na cɔgi Zeruzalem tiinè ɲwaaní te tìn (Matiyu 23:37-39)

³¹ Maɲa kam kúntu ní mu Farizian badonnè tu Zezi te, yí ba ta dí-d-o ba wí: «Yagi yo seeni sí n vu jègè kadoɲ. Bɛɲwaaní Pɛ Erɔdí lagi sí o pa ba gɔ nmɔ.»

³² O ma lèri-ba o wí: «Ve-na á ta á brí nasía kam ní, zím da yantú ní a maɲi sí a taa zèli sɔtaana, sí a kwèri a pa nɔɔna na yazurè. Da yatɔ dɛ ní, a laan wó yí a kweelim jègè. ³³ A nan maɲi sí a daa kwe a cwəɲə a taa kɛa zím dí jwaaní dí jwa yigè ní, bɛɲwaaní kú bá waní sí wɔlɔ na yí Wɛ níjɔɲnu tìn ga o ɲwía yí kú dai Zeruzalem ní.

³⁴ Hèii! Zeruzalem tiinè-ba, á yèni á gɔ Wɛ níjɔɲnè yí á dɔlɔ nɔɔna balɔ Wɛ na tɔɲi abam tee ní tìn dí kandwa. Kuni zanzan mu a ya lagi sí a la abam nɔn-biə a kí daani sí a taa nii á baɲa ní, nɛɛɛni coro na kukwèri kú biə kú kú kú vwana kuri ní te tìn, yí abam wɔ sɛ. ³⁵ Kúntu tìn, Wɛ laan wó dwaní Dɪ jia abam tɔv kum baɲa ní sí kú jí dí-dwəənu. Á taá ye ní, á daa bá na-ní sí kú taa ve maɲa kalɔ á na wó ta wí: «Zuli-na wɔlɔ na tu dí Yuutu Wɛ yiri ɲwaaní tìn.» »

14

Zezi na pɛ ya-fɔla tu na yazurè te tìn

¹ Siun de didon deen ma yi. Zezi ma vu Farizian yigə tu didba soŋo o zɔ sɪ o di wɔdiu. O na wɔra tɪn, ba maa kwaanɪ ba yɪr-o, sɪ ba nii o na wɔ kɪ te tɪn. ² Ya-fula tu ma ba o zɪgɪ Zezi yigə nɪ. ³ Zezi na nɛ-o tɪn, o ma bwe Wɛ cullu karanyɪna tiinə dɪ Farizian tiinə bam o wɪ: «Dɪbam cullu paɪ cwəŋə sɪ dɪ pa nɔɔnɔ na yazurə siun de dɪm nɪ naa kɔ culə?» ⁴ Ba maa cɪm. O ma dwe nɔɔnɔ wɔm o pa o na yazurə, yɪ o yag-o o wɪ, o ve.

⁵ O laan ma bwe-ba o wɪ: «Abam wɔlɔ bu na tɔ vɔlɔ wɔntɪ siun de nɪ, n bá kɪ lɪla n vu n vaŋ-o n lɪ na? Kɔ na yɪ n nabɪa dɪ, n bá vu n lɪ-ka na?»

⁶ Ba maa warɪ ba lər-o kɔlɔkɔlɔ.

Dí na maŋɪ sɪ dɪ tu dɪ tɪtɪ dɪ kɪ te tɪn

⁷ Nɔɔna balɔ na tu sɪ ba tɔgɪ ba di wɔdiu Farizian tu wɔm soŋo nɪ tɪn maa lagɪ jəŋə je sɪ ba jəni. Zezi ma na nɪ ba lagɪ je-laarɔ je mɔ sɪ ba jəni da. O na nɛ kɔntɔ tɪn, o ma maŋɪ mɪmaŋa o brɪ-ba o wɪ: ⁸ «Nɔɔnɔ na kɪ kadiri candiə yɪ o bəŋi-m sɪ n ba n di, yɪ kwaanɪ sɪ n jəni nɔn-kamunu jəŋə je nɪ. Nmɔ na kɪ kɔntɔ, yɪ nɔn-kɔrɔ na tuə, ⁹ soŋo tu wɔlɔ na bəŋi abam tɪn wɔ ba o ta dɪ nmɔ o wɪ: <Zaŋɪ sɪ n daari jəgə kam n pa nɔɔnɔ wɔntɔ.> Nmɔ laan wɔ zaŋɪ n vu n jəni kwaga kwaga mɔ dɪ cavɪra.

¹⁰ Kɔ daari, ba na bəŋi-m sɪ n vu n tɔgɪ n di candiə, ve n jəni kwaga kwaga. Nmɔ na kɪ kɔntɔ, yɪ soŋo tu wɔm na tu o na-m, o laan wɔ ta o wɪ: <A cilonɔ, zaŋɪ n ba yigə n jəni.> Kɔntɔ wɔ pa n na zulə nɔɔna bam maama yigə nɪ.

¹¹ Bɛɲwaantɪ, wɔɓɓ na zɛɲi o tɪtɪ tɪn, Wɛ wɔ tu kɔntɔ tu. Wɔɓɓ nan na tu o tɪtɪ tɪn, Wɛ wɔ zɛɲi kɔntɔ tu.»

¹² Zezi laan ma ta dɪ sɔɲɔ tu wɔm o wɪ: «Nmɔ na lagɪ n kɪ wɔdi-fɔrɔ n pa nɔɔna, kɔ na yɪ wɪa nɪ naa dɪdaantɪ, sɪ n yɪ bɛɲi n cillonɛ dɪ n cɔrrɔ dɪ n donnɛ nadunɛ. Nmɔ na kɪ kɔntɔ, bantɔ wɔ wanɪ ba joori ba dɪ kɪ-m kɔntɔ donɲ ba ma ɲwɪ jɪnɪ dɪm. ¹³ Nmɔ nan na lagɪ n kɪ candiɛ, sɪ n bɛɲi balɔ na yɪ yinigɛ tiinɛ dɪ kwaarɔ dɪ gwanɪ dɪ lilwɛ tɪn, sɪ ba ba ba dɪ. ¹⁴ Nmɔ na kɪ kɔntɔ, nmɔ wɔ ta n jɪgɪ yu-yoɲo. Nɔɔna bantɔ donɲ bɔ wanɪ ba joori ba ɲwɪ jɪnɪ dɪm. Maɲa kam Wɛ na wɔ pa nɔn-ɲɔna bi ba yagɪ tɔɔnɪ tɪn, nmɔ laan wɔ jɔɲi n kɛm dɪm kwɛrɛ.»

Candi-fara mɪmaɲa
(*Matiyu 22:1-14*)

¹⁵ Nɔɔnɔ wɔdonɲ wɔɓɓ na tɔgɪ o je Zezi tee nɪ o di wɔdiu tɪn ma ni o na tagɪ kulɔ tɪn. O ma ta did-o o wɪ: «Nɔɔnɔ wɔɓɓ maama na zɔ Wɛ paartɪ dɪm wɔ o jɛni o di ywɛɛni dɔ́antɪ tɪn mɔ yɪ yu-yoɲo tu.»

¹⁶ Zezi ma maɲɪ mɪmaɲa o ma lɛri o wɪ: «Nɔɔnɔ wɔdonɲ mɔ ya wɔra o ma lagɪ o kɪ wɔdi-fɔrɔ sɪ o pa nɔɔna. O ma bɛɲi nɔɔna zanzan sɪ ba ba ba dɪ. ¹⁷ Candiɛ kam maɲa na yɪ tɪn, o ma tɔɲɪ o tɪntɔɲnɔ sɪ o vu o ta dɪ balɔ o na bɛɲi tɪn nɪ, ba ba sɪ wɔɲo maama ti kɔ yigɛ. ¹⁸ Nɔɔna bam na ni kɔntɔ tɪn, ba maama ma wɔra ba loori cwɛɲɛ o tee nɪ. Ba didɔba ma wɪ: <Popo, pa-nɪ cwɛɲɛ, sɪ a jɔɲi kar-dɔɲa mɔ, kɔ yɪ fɪfɪtɪn sɪ a vu a nii ka baɲa nɪ.> ¹⁹ Nɔɔnɔ wɔdonɲ dɪ ma wɪ: <Popo, pa-nɪ cwɛɲɛ, sɪ a yɛgi nabe fugɛ mɔ lele kɔntɔ

si a ma va. A maa ve si a ki a nii, si wó se si va na?» ²⁰ Nɔɔnɔ wɔdɔŋ dɪ ma ta o wɪ: <A di kaanɪ mɔ lele kɔntɔ. Amɔ daa bá wanɪ a ba.>

²¹ Tɪntɔŋnɔ wɔm laan ma joori sɔŋɔ o vu o ta dɪ o tu wɔm ba na ləri te tɪn. Sɔŋɔ tu wɔm na ni tɪn, o bam ma zanɪ. O ma ta dɪ tɪntɔŋnɔ wɔm o wɪ: <Nuŋi lɪla n vu tɪv kɔm cwe sɪm yum maama n la yinigə tiinə dɪ kwaarɔ dɪ lilwə dɪ gwanɪ n pa ba ba ba di.>

²² Tɪntɔŋnɔ wɔm ma ki kɔntɔ, yɪ o daa ta o wɪ: <Amɔ tu, a ki tite maama nmɔ na tagɪ tɪn, yɪ jəgə daa ta daari si nɔɔna jəni da.>

²³ Sɔŋɔ tu wɔm daa ma ta dɪd-o o wɪ: <Nuŋi tɪv kɔm wɔ n vu n beeri cwə-bim sɪm maama niə ni, si n pa balɔ na wɔra tɪn ba ba zɔ a sɔŋɔ kɔm si kɔ su.>

²⁴ A lagɪ a ta abam si, kɔ na yɪ nɔɔna balɔ a ya na bəŋi yɪ ba vɪn tɪn, bantɔ wɔlɔwɔlɔ daa ba jɪgɪ ni si ba tɔgɪ ba di a wɔdiu kɔm.»

Dí na wó kwaanɪ dɪ dí dam maama te si dí taá tɔgɪ Zezi tɪn

(Matiyu 10:37-38, 5:13, Mariki 9:50)

²⁵ Zezi na wɔ cwəŋə ni o maa ve tɪn, nɔn-kɔgɔ zanzan maa tɔgɪ o kwaga. O ma pipiri o nii ba seeni yɪ o wɪ: ²⁶ «Nɔɔnɔ wɔlɔ na tu amɔ te yɪ o wɔ vɪn o ko dɪ o nu, dɪ o kaanɪ dɪ o biə, dɪ o zɪmbaara dɪ o nyaana dɪ o nakwa, yɪ o na wɔ vɪn o tɪtɪ ŋwɪa dɪ, kɔntɔ tu bá wanɪ o ji amɔ karabu.

²⁷ Wɔlɔ maama na wɔ se si o tɔgɪ amɔ kwaga, si o na yaara ni wɔlɔ na zɪŋi dagara o maa ve o tɔbɔni je te tɪn, kɔntɔ tu bá wanɪ o ji a karabu.

²⁸ Abam wɔlɔ na bɔŋi si o lɔ weyuu di-kamunu, n manɪ si n da yigə n jəni n jeeli n nii, səbu kɔm wó wanɪ digə kam kɔ lɔ kɔ ti naa kɔ

bá wanı. Kú dai kuntu na? ²⁹ N na wu kú kuntu, yı n na cwi digə kam kuri yı ka daa warı ka guri, balu maama na lwarı tın wú ta mwanı nmı, ³⁰ yı ba wı: «Nɔɔnu wuntu puli digə lɔɔm, yı o daa warı-ka o guri.»

³¹ Asawɛ, pɛ na lagı o kú jara dı pɛ wɔdon, o manı sı o da yigə o jəni o bwe o nii, nɔɔna murr-fugə (10.000) kalu na wu o kwaga nı tın wú wanı ba jeeri nɔɔna murr-finle (20.000) kalu na wu pɛ wɔdon wum kwaga nı tın naa ba bá wanı. Kú dai cıga na? ³² O nan na bá wanı, pɛ wɔdon wum ta na wu yigə yigə o bıni tın, oó da yigə o tıni tintına mu o tee nı, sı ba koor-o sı o yagı jara yam sı ya ti. ³³ Kuntu tın, kú yı bıdwı mu dı abam wulu maama na wu kwe o wojo maama o yagı daa nı, o bá wanı o ji amı karabu.

³⁴ Yɛ ywəny yı dı wai dı kwe wɔdiu. Yɛ ywəni nan na ti, n daa n bá wanı n pa dı joori dı ja ywəni. ³⁵ Dıntı daa ba jıgı kuri. N bá wanı n kú-dı n kadugə nı, naa n ma n kú pɔpɔɔ. N manı sı n lo-dı n yagı mu.

Abam nan fɔgı á cəgi amı taanı dım.»

15

Pi-jıə dı səbu-jiu mımanja (Matiyu 18:12-14)

¹ Dɛ dıdwı lampo-joɔnə dı nɔn-cıɔgıru zan-zan ma fɔɔrı ba yı Zezi te, sı ba taa cəgi o taanı dım. ² Farızıan tiinə dı Wɛ cullu karanyına tiinə na nɛ kuntu tın, ba maa pɔɔna ba wı: «Taá nii nɔɔnu wuntu na je dı nɔn-cıɔgıru, yı o ta kwəri o dı wɔdiu dı ba.»

³ Zezi laan ma maŋɪ mɪmaŋa o brɪ-ba o wɪ:
⁴ «Abam wɔɔɔ na jɪɪ peeni bi (100), yɪ sɪ dɪɔɔa
na je, o bá yagɪ peeni funɔɔɔ-nɔɔɔ kɔm (99) gaa
nɪ, yɪ o daari o vu o beeri pi-jiə kam na? ⁵ O
nan na beeri o na-ka, o laan wú kwe-ka o danɪ
o bakala baŋa nɪ dɪ wɔɔɔlo o ja vu sɔŋɔ. ⁶ O
na tu o yi sɔŋɔ, oó bəŋɪ o cillonə dɪ o sɔŋɔ tiinə
maama, yɪ o ta dɪ ba o wɪ: <A kɪ wɔɔɔlo dɪ amɔ,
a na nɛ piə kalɔ ya na je tɪn ŋwaanɪ.> ⁷ Kɔntɔ
tɪn, a lagɪ a ta abam sɪ, kɔ yɪ bɪɔwɪ mɔ dɪ nɔn-
cɪɔɔɔ dɪɔɔa na ləni o wɔ o yagɪ kəm-balwaarɔ,
kú pa wɔɔɔlo taa daga Wɛ-sɔŋɔ nɪ. Baá ta jɪɪ
wɔɔɔlo zanzan dɪd-o kɔ dwe nɔn-ŋɔna funɔɔɔ-
nɔɔɔ na ba bɔŋɪ sɪ ba maŋɪ sɪ ba ləni ba wɔɔɔ
Wɛ ŋwaanɪ.

⁸ Asawɛ, kaanɪ na jɪɪ səbu-dala fugə, yɪ dɪɔɔa
na je, o bá tarɪɪ kanta o zuri o yɪra o zwarɪ digə
kam wɔ maama, sɪ o nii oó na-dɪ na? ⁹ O nan na
nɛ-dɪ, o laan wú bəŋɪ o cillonə dɪ o sɔŋɔ tiinə
maama, yɪ o ta dɪ ba o wɪ: <A kɪ wɔɔɔlo dɪ amɔ,
a na nɛ səbu-dalɪ dɪɔɔ ya na je tɪn ŋwaanɪ.>

¹⁰ Kɔntɔ tɪn, a lagɪ a ta abam sɪ, kɔ yɪ bɪɔwɪ
mɔ dɪ nɔn-cɪɔɔɔ dɪɔɔa na ləni o wɔ o yagɪ kəm-
balwaarɔ, kú pa wɔɔɔlo kɔntɔ donɪ taa wɔ Wɛ
malesɪ sɪm tee nɪ.»

Bu-jiu mɪmaŋa

¹¹ Zezi daa ta ma ta o wɪ: «Nɔɔnɔ mɔ wɔra o
na jɪɪ bəkəri sɪle. ¹² Dɛ dɪɔwɪ nyaanɪ wɔm ma
zanɪ o ta dɪ o ko o wɪ: <A ko, a loori-m sɪ n maŋɪ
a təri nɔw wəənu tɪm wɔnɪ n pa-nɪ>. O ko ma
sɛ. O ma maŋɪ o jɪɪɪɪɪ tɪm o pa-ba.

13 Da funfun na ke tin, nyaani wum ma zani o kwalimi o wænu maama o ja nuni o vu tu kudon yigə yigə. O maa zuri da, yi o ki paweeni yirani. O maa jigi o wænu tim o cogi yoo yoo. 14 O laan ma ba o cogi o wænu tim o ti maama. Kana ma tiini ka zu tu kum, yi o daa ba jigi kulukulub. 15 O ma vu tu kum noonu didua te, o loor-o si o wæl-o. Noonu wum ma pa o vu o togi o tərə gaa ni. 16 Kana na tiini ka ce o yira ni tin, o ma buni si o togi o di tərə yam wodi kum, yi noon-noonu ba pa-o-ku. 17 O wobuna laan ma joori. O ma bwe o titi ni o wi: A ko yeni o pa o tintuna wodi zanzan yi ba ba di ba tiə, yi a laan wu yo seeni kana lagi ka gu-ni. 18 Aa zani a joori a vu a ko wum te mu, si a ta did-o ni: A ko, a ki a cogi We yigə, yi a ki a cogi nmu di wu. 19 Kontu tin, ku daa wu manji si n ki-ni ni nmu bu te. Nan pa a taa togi a yi nmu tintuna bam didua.

20 O na buni kontu tin, o laan ma zani o maa ve o ko wum te. O ta na wu yigə yigə tin, mu o ko wum tuli o na-o. O na ne-o tin, o njana ma zu-o. O ma zani o duri o vu o jeeri o bu wum, o kukwər-o di wopolo zanzan.

21 Bu wum laan ma ta did-o o wi: A ko, a ki a cogi We yigə, yi a ki a cogi nmu di wu. Kontu tin, ku daa wu manji si n ki-ni ni n bu te. 22 O ko wum ma ta di o tintuna bam o wi: A ki lila á zu á kwe goro kulub na lana ku dwe ti maama tin, á ja ba á zu-o. Kwe-na jafuli á ki o jina ni, si á kwe natra á pa o zu. 23 Ve-na á ja na-paali kamunu kum á ja ba á gu, si di ma ki wodi di di candiə di wopolo. 24 Benwaani a bu wuntu ya

tigtu mu, yi o joori o bi. O ya je mu, yi a joori a na-o. Ba ma puli wodiiru tum dim yi ba kweera di wupolo.

²⁵ Maṅa kalu nyaani wum na tu o yi soṅo tin, o zumbaaru wum ya wu kara ni mu o vara. O na nuni kara kam ni o maa buuni soṅo tin, mu o ni ba na magi wænu yi ba sai. ²⁶ O ma beṅi o ko tintuṅna bam diduwa o bwe-o woṅo kulub na ki yi ba kweeri tin. ²⁷ Tintuṅnu wum ma lèr-o o wi: <Nmù nyaani wum mu tuæ. Nmù ko ma ja na-paali kamunu kum o gu si ba di candiæ, o na ne-o yi o jigi yazuræ tin ṅwaani.>

²⁸ Bu-kwian kam na ni kontu tin, o bam ma zaṅi. O ma ba lagi si o zu digæ. O ko wum ma nuni o vu o koor-o si o zu. ²⁹ O ma ta di o ko wum o wi: <Ta n niæ, bina yantu maama amu tiini a tuṅi zanzan a pa nmù. A yæni a se nmù ni maṅa maama. Nmù nan wu pe amu di bubala di si a gu, si amu di a cilonnæ ma ki candiæ. ³⁰ Ku daari nmù bu wuntu na tu tin, n jaani na-paali kamunu kum n gu n pa-o, yi o yi wulu na kwe nmù jijigiru o vu o cogi ka-bwæru kwaga ni yi o laan joori o ba tin.> ³¹ O ko wum ma lèr-o o wi: <A bu, nmù wu amu tee ni mu maṅa maama. Wænu tlu maama amu na jigi tin yi nmù nyim mu. ³² Dí nan maṅi si dí ki wupolo candiæ mu zim, beṅwaani nmù nyaani wum ya tigtu mu, yi o joori o bi. O ya je mu, yi dí joori dí na-o.> »

16

Tintuṅ-baloro mumaṅa

¹ Zezi daa ta ma ta di o karabiə bam o wi: «Nadum wum wura o na jigi tintuɲɲu. O tintuɲɲu wum mu nii o wəənu maama banja ni. Nɔɔna badonnə ma vu ba ta di nadum wum ba wi, o tintuɲɲu wum jigi o wəənu tim o cɔga mu. ² O ma bəɲi o tintuɲɲu wum, yi o ta did-o o wi: <A ni nmɔ na ki te tin. Kɔɔ mu n nan wó ta di amɔ? Nan ve n jeeli nmɔ na ki te di a wəənu tim tin, si n ba n ta n bri-ni. Nmɔ daa n bá wani n ta n yi a tintuɲɲu.>

³ Tintuɲɲu wum ma bwe o titi ni o wi: <Amɔ nan wó ki ta mu? A tu wum lagi o li-ni o tituɲa yam ni. Amɔ ba dana si a wani a va. Cavura maa jigi-ni si a taa tɔli a loorə. ⁴ A nan ye a na wó ki te, si o na li-ni o tituɲi dim ni, si nɔɔna taa jɔɲi-ni lanyranɔ ba sam ni tin.>

⁵ O na buɲi kuntu tin, o ma bəɲi balɔ na jigi o tu wum jina tin didɔba didɔba o pa ba ba o te. O ma bwe dayigə tu wum o wi: <Nmɔ jigi a tu wum jini ku mai tita mu?> ⁶ Nɔɔnɔ wum ma ləri o wi: <Ku yi nugə kunkwaanɔ bi (100) mu.> Tintuɲɲu wum ma ta-o o wi: <Nii tɔnɔ kulɔ nmɔ jini dim na pɔpɔni da tin. Nan ki lila n kwe n ja n vu n jəni n pɔpɔni ni kunkwaanɔ fiinnu (50).> ⁷ O daa ta ma bwe nɔɔnɔ wudonɔ o wi: <Nmɔ jigi a tu wum jini ku mai tita mu?> O ma ləri o wi: <Ku yi mina ywəəlu bi (100) mu.> Tintuɲɲu wum ma ta did-o o wi: <Kwe tɔnɔ kum n pɔpɔni ni ywəəlu funɔnɔ (80).>

⁸ Nadum wum na lwarɔ kuntu tin, o ta tee tituɲ-balɔɔ kum di o na ki te tin, bəɲwaanɔ lɔgɔ banja tiinə jigi swan ba ye ba na wó ki te si ba

ma wəli daanɪ ba dwe balɔ na lwarɪ Wε pooni dɪm tɪn.

⁹ A lagɪ a ta abam sɪ, á manɪ sɪ á kwe lɔgɔ banja sɛbu á ma wəli nɔɔna sɪ kɔ pa á di cilonɔ daanɪ. Á na kɪ kɔntɔ, yɪ sɛbu kɔm na ti, ba jwa wó jeeri abam lanyɪranɪ Wε-sɔɔɔ nɪ, sɪ á taá wɔra manja kalɔ na bá ti tɪn.»

Dí na manɪ sɪ dí taá yɪ cɪga tiinə te tɪn

¹⁰ «Nɔɔnɔ wɔlɔ na tɔgɪ cɪga dɪ wo-balanja tɪn wó ta tɔgɪ cɪga dɪ wo-kamunu dɪ. Kɔ daari wɔlɔ na ba tɔgɪ cɪga dɪ wo-balanja tɪn bá wanɪ o tɔgɪ cɪga dɪ wo-kamunu dɪ. ¹¹ Kɔntɔ tɪn, abam na warɪ á tɔgɪ cɪga dɪ lɔgɔ banja sɛbu, Wε bá sɛ sɪ Dɪ kwe jɪjɪgɪrɔ cɪga cɪga Dɪ kɪ abam jɪɔa nɪ. ¹² Abam na warɪ á tɔgɪ cɪga dɪ wəənu tɪlɔ ba na kwe ba kɪ abam jɪɔa nɪ sɪ á nii tɪ banja nɪ tɪn, Wε bá sɛ sɪ Dɪ pa abam wəənu tɪlɔ na wó ta yɪ abam tɪtɪ nyɪm tɪn.

¹³ Tɪntɔɔnɔ bá wanɪ o kwe wɔbɔɔ-dɪdɔ sɪ o ma tɔɔɔ o pa o yuutiinə bale. Oó ta culɪ dɪdɔa kam yɪ o daari o soe wɔdɔɔ wɔm, naa oó ta nɪgɪ dɪdɔa kam yɪ o daari o gooni wɔdɔɔ wɔm. Kɔntɔ nɔwanɪ abam bá wanɪ á pa sɪ Wε taa yɪ á yuutu, sɪ á daari á pa sɛbu dɪ taa yɪ á yuutu.»

¹⁴ Farizɪan tiinə bam na tɔgɪ ba wɔra tɪn ma ni Zezi na tagɪ kulɔ maama tɪn. Ba na yɪ sɛbu-swən-nyɪna tɪn, ba maa jɪg-o ba mwana. ¹⁵ O ma ta dɪ ba o wɪ: «Abam mɔ lagɪ sɪ á brɪ á tɪtɪ nɔɔna yɪgə nɪ, nɪ á yɪ nɔn-nɔna. Wε nan ye á wɔbɔɔa na yɪ te tɪn. Wɔɔɔ kulɔ nɔɔna na paɪ kɔ yɪ wo-kamunu tɪn, kɔ yɪ wo-zɔɔnɪ mɔ Wε yɪgə nɪ.

16 Nɔɔna deen jigi Moyisi cullu tum di faɲa faɲa We nijonɲə bam na bri kulɔ tin mu ba toga, yi ku vu ku yi maɲa kalɔ Zan wɔlɔ na miisi nɔɔna na wɔni tin laan ba. O na tu tin, ku laan yi We paari kwər-ywəɲə kam mu wɔra, yi nɔɔna maama tiini ba kwaani si ba togi ba zu di wɔ.

17 Di ku di, ku yi mwali si weyuu di tiga je ku dwe woɲo finfin na lagi ku li We cullu tum wɔni.

18 Nɔɔnɔ wɔlɔ na yagi o kaani yi o daari o di kaani wɔdon, kuntu tu kəm dum yi balɔɔ nɔnɛni nɔɔnɔ na pəni di o don kaani te tin mu. Nɔɔnɔ wɔlɔ na zaɲi o di kaani wɔlɔ o titi barɔ na yag-o tin, kuntu tu kəm dum di yi balɔɔ nɔnɛni nɔɔnɔ na pəni di o don kaani te tin mu.»

Nadum di yinigə tu mumaɲa

19 Zezi ta ma ta o wi: «Nadum mu wɔra. O maa yəni o zu gwar-ɲonnu tulɔ na tiini ti lana tin. O jigi woɲo maama ku yi-o, yi o ɲwɔa lana de maama. 20 Yinigə tu di mu wɔra, o yiri mu Lazaari. O yəni o tigi nadum wɔm sɔɲo manɔɲo ni. O yira maama yi ɲwana. 21 O maa lagi si o taa di wɔdiu kulɔ nadum wɔm na di yi ku siiri tiga ni tin, yi o ba na-ku o di. Kakuri di ma tui si dɛlimi o ɲwana yam.

22 Yinigə tu wɔm laan ma ba o ti. We malesu ma ba si kwe-o si ja vu We-sɔɲo si pa o jəni Abraham tɪkəri ni. Nadum wɔm di ma ti. Ba ma kwe-o ba ki. 23 O ma vu curu. O maa wɔra o yaara zanzan. O ma kwəni o yuu wɛɛni o na Abraham na wɔ yigə yigə, yi Lazaari je o tɪkəri ni. 24 O ma kaasi o ta did-o o wi: «A ko Abraham, popo, duri a ɲwana. A loori-m si n pa Lazaari vu

o ma o nva o lanɣi na o ba o ma zuri a dindɛlimi, si a tiini a yaari zanzan mini dɔm wɔni.>

²⁵ Abraham ma lɛr-o o wɔ: <A bu, nan guli nmu dɛɛn na ŋwɔ lɛgɔ baɲa ni yi n na wo-laarɔ tɔlɔ maama n na lagɔ tɔn. Lazaari dɛɛn nan jigɔ yaara yɔranɔ mu. Kɔ daari lele kɔntɔ, wɔm bɛari laan zuri, yi nmu dɔ daa wɔ yaara wɔni. ²⁶ Woŋo kulɔ na wɛli da tɔn, goŋ-canluŋu mu cɔgɔ dɔbam dɔ abam lanɲa ni, yi nɔɔn-nɔɔnɔ bɔ wani o zɔgɔ yo o vu o bɛ o yi abam te. Nɔɔn-nɔɔnɔ dɔ bɔ wani o zɔgɔ abam tee ni o bɛ o ba dɔbam te.> ²⁷ Nadum wɔm ma ta o wɔ: <A ko, kɔ nan na yi kɔntɔ, a loori-m si n tɔŋɔ Lazaari si o vu a ko sɔŋɔ, ²⁸ si a nyaana banu wɔra, si o kaani-ba, si ba dɔ daa yi tɔgɔ ba ba yaara jɛgɛ kantɔ.>

²⁹ Abraham ma ta did-o o wɔ: <Ba maɲɔ ba jigɔ twaanɔ tɔlɔ Moyisi dɔ Wɛ nijɔŋnɔ bam na pɔpɔni tɔn. Ba nan maɲɔ si ba sɛ twaanɔ tɔntɔ taani dɔm mu.> ³⁰ O ma lɛri o wɔ: <A ko Abraham, ba bɔ sɛ kɔntɔ. Nɔɔnɔ nan na bi o yagɔ tɔɔni yi o vu ba te o ta dɔ ba, ba laan wɔ lɛni ba wɔrɔ ba yagɔ kɛm-balwaarɔ tɔm.> ³¹ Abraham ma lɛri nadum wɔm o wɔ: <Ba na wɔ sɛ Moyisi dɔ Wɛ nijɔŋnɔ bam maama taani dɔm, nɔɔnɔ na maɲɔ o bi o yagɔ tɔɔni dɔ, ba ta bɔ sɛ si o taani dɔm yi cɔga.>
»

17

*Zezi na brɔ o karabiɔ wɛɛnu tɔlɔ tɔn
(Matiyu 18:6-7,21-22, Marɔki 9:42)*

¹ Zezi dɛɛn ma ta dɔ o karabiɔ bam o wɔ: «Kɔ bɔ wani si wɛɛnu tɔlɔ na gani nɔɔna si ba yagɔ Wɛ cwɛŋɛ tɔgɔm tɔn taa tɛrɔ. Kɔ nan na yi nɔɔnɔ

wulɔ na ganɩ nɔɔna sɩ ba yagɩ Wɛ cwəŋə tɔgɩm tɩn, lɛɛrɔ wɔ o yuu nɩ. ² Kúú ta lana kɔ pa kɔntɔ tu sɩ ba lə kandwɛ kamunu o ba nɩ ba di-o nɩnɩ wɔnɩ, kɔ garɩ cam dilɔ o na wú na di o na pɛ Wɛ bu-balaŋa didba yagɩ Wɛ cwəŋə tɔgɩm tɩn. ³ Kɔntɔ tɩn, á taá cɔ á titɩ!

N nu-bu na kɩ lwarɩm, sɩ n kaan-o di o na kɩ kɔlɔ tɩn. O nan na sɛ yɩ o ləni o wɔ di o kəm-balɔrɔ kɔm, sɩ n ma n cɛ-o. ⁴ O na maŋɩ o kɩ nmɔ lwarɩm kuni bɩrɛ dɛ wɔnɩ yɩ o sɛ nɩ o kɩ o cɔgɩ, nmɔ ta maŋɩ sɩ n ma n cɛ-o mɔ.»

⁵ Dí Yuutu Zezi tɩntɔŋna bam ma ta did-o ba wɩ: «Wəli dɩbam wɔbɔŋa, sɩ dí taá jɩgɩ wɔ-didba di nmɔ.»

⁶ Zezi ma ləri-ba o wɩ: «Á na kɩ á wɔ-didba di amɔ, yɩ kɔ na maŋɩ kɔ yɩ finfin yɩranɩ nɩ nyasaŋ-bu te di, á wú wanɩ á ta di tu-kamunu kɔntɔ nɩ kɔ gɔ kɔ vu kɔ jəni nɩnɩ kɔm wɔnɩ, yɩ kúú sɛ á nɩ.»

Tɩntɔŋnɔ na maŋɩ sɩ o kɩ te tɩn

⁷ Zezi daa ta ma ta o wɩ: «Abam wulɔ na jɩgɩ tɩntɔŋnɔ, yɩ o na wɔra o varɩ o pa-m, naa o na tɔgɩ n peeni, yɩ wɔntɔ na tɔŋɩ o ti yɩ o ba o yɩ sɔŋɔ, n ta did-o nɩ o ba o jəni o di wɔdiu di nmɔ na? ⁸ Aye. Nmɔ nan wú ta did-o nɩ: <Ve n kɩ wɔdiu, sɩ n laan vɔ n gɔrɔ di vɔa, n ja wɔdiu kɔm n ba n pa-nɩ sɩ a di. Amɔ na di a ti, sɩ n laan vu n di n titɩ nyɩm.> ⁹ Kɔ daa dai sɩ n kɩ n tɩntɔŋnɔ wɔm le, di o na kɩ kɔlɔ nmɔ na pɛ-o ni sɩ o kɩ tɩn. ¹⁰ Kɔ yɩ bidwɩ mɔ di abam di. Abam na kɩ kɔlɔ maama Wɛ na pɛ abam ni sɩ á kɩ tɩn, á maŋɩ sɩ á taá wɩ: <Dɩbam yɩ tɩntɔŋna má mɔ. Dí kɩ kɔlɔ na maŋɩ sɩ dí kɩ tɩn yɩranɩ mɔ.> »

Zezi na pe nanywaanv fugə na yazurə te tın

¹¹ Zezi dɛɛn ma wɔ cwəŋə nı o maa ve Zeruzalem. O ma da Samari lɔɔv dı Galile lɔɔv sisəm o maa kea. ¹² O ma vu sı o zı tıv kɔdoŋ. Mv nanywaanv fugə jeer-o cwəŋə nı. Ba ma zıɣı yigə yigə, ¹³ yı ba kaası dı kwər-dɛ ba wı: «Dıbam tu Zezi, popo duri dıbam ŋwanə.»

¹⁴ Zezi na nɛ-ba tın, o ma ta dı ba o wı: «Ve-na Wɛ kaanım tu wɔm te sı á pa o nii á yıra yam.»

O na taɣı kɔntv yı ba maa ve tın, mv ba maama nɛ yazurə yı ba yıra ji lanyıranı. ¹⁵ Ba wɔ dıdva na nɛ nı o yawıv kım je tın, o ma pipiri o joori o vu Zezi te, yı o zuli Wɛ dı kwər-dıa. ¹⁶ O ma vu o tv Zezi yigə nı, yı o kı o le. Wɔlv na kı kɔntv tın yı Samari tu mv. ¹⁷ Zezi ma bwe o wı: «Kv dai nɔɔna fugə kam maama mv nɛ yazurə na? Nɔɔv kım nan be? ¹⁸ Ba wɔlvwɔlv wɔ joori o ba sı o kı Wɛ le, kv na dai dwi-ge tu wɔntv yıranı.» ¹⁹ O laan ma ta dı nɔɔnv wɔm o wı: «Nmɔv na kı n wɔ-dıdva dı amv tın mv pe n na vrım. Nan zanı n viiri.»

*Wɛ paarı dım na wó ba nɔɔna tıtarı te tın
(Matiyu 24:23-28,36-41)*

²⁰ Farızian tiinə bam dɛɛn ma bwe Zezi, sı ba lwarı maŋa kalv Wɛ na wó di paarı nɔɔna tıtarı nı tın. O ma ləri-ba o wı: «Wɛ paarı dım maŋa na yiə, á bá wanı á ma á yiə á na-dı. ²¹ Nɔɔna bá ta wı: <Nii-na yo seeni>, asawe ba wı: <Nii jəgə kantv nı>, beŋwaanı Wɛ paarı dım maŋı dı wɔ abam tıtarı nı.»

²² Zezi ma ta dı o karabiə bam o wı: «Maŋa wó ba, yı á wó ta laɣı dı á wɔ maama sı á ya na

tɔgi á wɔra, kɔ na maɲi kɔ yi de dɪdwi yɪranɪ dɪ, maɲa kalɔ amɔ Nabiin-bu wɔm na joori a ba tɪn. Á nan bá na. ²³ Kantɔ maɲa kam nɪ nɔɔna wó ta dɪ abam ba wɪ: <Nii-na, o wɔ yo seeni>, asawe: <O wɔ jəgə kantɔ nɪ>. Á nan yi sɛ ba taanɪ dɪm sɪ á vu á nii. ²⁴ Bɛɲwaanɪ, de dɪm amɔ Nabiin-bu wɔm na lagɪ a ba tɪn na yiə, kɔv ta nyɪ dɪ dɔa na pɪpɪlɪ weyuu nɪ ka lɛɛnɪ ka pɪi pooni lɔgɔ baɲa je maama nɪ te tɪn mɔ. ²⁵ Kɔ na wó loori kɔntɔ tɪn, kɔ fin mɔ sɪ amɔ Nabiin-bu wɔm na yaara zanzan sɪ zɪm nɔɔna bam culi-nɪ.

²⁶ Amɔ Nabiin-bu wɔm na wó ba maɲa kalɔ tɪn wó ta nyɪ nɪnɛɛnɪ kɔ dɛɛn na kɪ Nowe maɲa kam nɪ te tɪn mɔ. ²⁷ Kantɔ maɲa kam nɪ, nɔɔna dɛɛn di ba wɔdiiru yi ba nyɔa, yi ba daari ba di kaana, yi kaana dɪ zɔvɪ banna, sɪ kɔ vu kɔ yi de dɪm Nowe na zɔ naboro kamunu kɔm wɔ tɪn. Na laan ma ba, ba li lɔgɔ baɲa ba cɔgi nɔɔna bam maama.

²⁸ Maɲa kalɔ Lotɪ dɛɛn na wɔra tɪn, kɔ dɪ maɲi kɔ yi kɔntɔ mɔ. Nɔɔna dɛɛn wɔra ba di ba wɔdiiru yi ba nyɔa, yi ba daari ba kɪ pipiu, yi ba vara yi ba lɔ sam. ²⁹ Kɔ ma ba kɔ yi de dɪm Lotɪ na duri o nuɲi Sodɔm nɪ tɪn. De dɪm kɔntɔ nɪ, mini dɪ min-kandwa ma nuɲi weyuu nɪ ya tɔ tɪga nɪ ya cɔgi tɪv kɔm nɔɔna bam maama.

³⁰ De dɪm amɔ Nabiin-bu wɔm na wó joori a ba lɔgɔ baɲa a bri a tɪtɪ tɪn, kɔv dari nɔɔna kɔntɔ doɲ mɔ. ³¹ De dɪm kɔntɔ nɪ, nɔɔnɔ wɔlɔ na wɔ nayu nɪ yi o wəənu na wɔ digə wɔnɪ, kɔntɔ tu daa yi tu o zɔ digə wɔ sɪ o kwe o wəənu tɪm o ja duri. Nɔɔnɔ wɔlɔ nan na wɔ kara nɪ, o dɪ daa yi joori sɔɲɔ. ³² Guli-na kɔ dɛɛn na kɪ Lotɪ

kaanı wım te tın. ³³ Wıls maama na lagı sı o taa jıgı o tıtı ηwıa tın, kuntu tu wó ga-ka mı. Wıls maama nan na se sı o ga o ηwıa tın, kuntu tu wó ta jıgı ηwıa Wε tee nı.

³⁴ A lagı a ta abam sı, nıona bale na pıni tıtu nı sara dıdva wıni, Wε wó lı ba dıdva Dı daarı dıdva. ³⁵ Kaana bale na wıra ba cıı muni, Wε wó lı ba dıdva Dı daarı dıdva. [³⁶ Nıona bale dı na wı kara nı ba tıηa, Wε wó lı ba dıdva Dı daarı dıdva.]»

³⁷ Zezi na tagı kuntu tın, ba ma bwe-o ba wı: «Dıbam Yuutu, kuntu woηo wó kı yın mu?»

O ma lıri-ba dı bıtar-dındıa o wı: «Wo-tıı na wı me tın, duurə dı gilimi da mı.»

18

Wε-loro na yı te tın

¹ Zezi deen ma maηı mımaηa o brı o karabiə bam nı ba maηı sı ba taa loori Wε taan mı, sı ba yı yagı. ² O ma maηı o brı-ba o wı: «Tıı kudoη nı mı sarıya-diru wıdoη deen ya wıra, yı o ba kwarı Wε. O maa ba nıgı nıona dı. ³ Kadım wıdoη dı maa wı tıı kım kuntu nı. O maa yıni o ve sarıya-diru wım te maηa maama, o loor-o zınə o wı: «Nan kwaanı n wəli-nı, sı n pa a na bıra a dım wım tee nı.»

⁴ Sarıya-diru wım maa ba se o taanı dım. Kı maa wıra kı wıra, o laan ma ta o tıtı wıni o wı: «A ba kwarı Wε. A ba nıgı nıona dı. ⁵ Dı kı dı, kadım wıntı nan ta jıgı-nı o yaara maηa maama dı o taanı dım. Kuntu ηwaanı a maηı sı a pa-o bıra. Kı na dat kuntu, oó ta tui a te o yaarı-nı maηa maama.» »

⁶ Dí Yuutu Zezi laan ma ta o wɪ: «Cəgi-na sariya-diru balɔɔ kum na tagɪ te tɪn. ⁷ Sɪ kɔ laan nan na yɪ Wɛ, Dɪ bá sɛ sɪ Dɪ wəli Dɪ titɪ nɔɔna balɔ Dɪ na kuri tɪn sɪ ba na cɪga na? Dɪ bá kɪ lɪla Dɪ wəli balɔ na tiini ba loori-Dɪ maɲa maama wɪa dɪ titɪ tɪn na? ⁸ A lagɪ a ta abam sɪ, Dɪ wɔ pa-ba cɪga lɪla. Kɔ daari, amɔ Nabiin-bu wɔm na joori a ba lɔgɔ baɲa, nɔɔna ta wɔ ta jɪgɪ wɔ-dɪdɔba dɪ amɔ na?»

Farizian tu dɪ lampo-jɔɲnu mɪmaɲa

⁹ Zezi daa ma maɲɪ mɪmaɲɪ dɪdɔɲ, sɪ o ma brɪ balɔ na buɲɪ ba paɪ ba yɪ nɔɔn-ɲɔna Wɛ tee nɪ yɪ ba gooni ba donnə tɪn. ¹⁰ O ma maɲɪ o brɪ-ba o wɪ: «Nɔɔna bale mɔ wɔra. Ba dɪdɔba yɪ Farizian tu mɔ. Wɔdɔɲ wɔm maa yɪ lampo-jɔɲnu. Ba ma zaɲɪ ba vu Wɛ-di-kamunu kum sɪ ba warɪ Wɛ. ¹¹ Ba na zɔ tɪn, Farizian tu wɔm ma zɪgɪ o warɪ Wɛ o wɔnɪ o wɪ: <Wɛ, a kɪ nmɔ le dɪ amɔ na dai nɪɛɛnɪ nɔɔna badaara balɔ na yɪ ɲwɪna dɪ wo-lwaan-kərə dɪ ka-lagɪna te tɪn. A kɪ nmɔ le dɪ a na dai nɪɛɛnɪ lampo-jɔɲnu wɔntɔ dɪ te tɪn. ¹² A yəni a vɔ ni kuni bile mɔ da yarɛ maama wɔnɪ. Wəənu tɪlɔ maama a na nɛ tɪn, a yəni a lɪ nmɔ təri tɪ wɔnɪ a pa nmɔ.>

¹³ Kɔ daari lampo-jɔɲnu wɔm maa zɪgɪ daa nɪ o warɪ Wɛ. O maa ba lagɪ sɪ o kwəni o yuu wɛɛnɪ, yɪ o magɪ o japoore Wɛ yigə nɪ o wɪ: <Wɛ, amɔ yɪ lwarɪm tu mɔ. Nan durɪ a yibwənə.>

¹⁴ Kɔntɔ tɪn, a nan lagɪ a ta dɪ abam sɪ, nɔɔna bantɔ bale na warɪ Wɛ ba ti yɪ ba laan joori sɔɲɔ tɪn, kɔ yɪ lampo-jɔɲnu wɔm mɔ nɛ cɪga Wɛ tee nɪ, sɪ kɔ dai Farizian tu wɔm. Bɛɲwaanɪ, wɔlɔ

na zəŋi o titi tɪn, Wɛ wó tu kuntu tu. Wɔlɔ nan na tu o titi tɪn, Wɛ wó zəŋi kuntu tu.»

*Bu-balwa na maŋi dɪ Wɛ paari dim te tɪn
(Matiyu 19:13-15, Mariki 10:13-16)*

¹⁵ Nɔɔna badonnə maa jaani ba bu-balwa ba tui Zezi te, si o danɪ o jɪa ba baŋa ni o wari Wɛ o pa-ba. O karabiə bam na nɛ kuntu tɪn, ba ma zaŋi ba kaani-ba si ba yɪ taa ki kuntu. ¹⁶ Zezi laan ma bəŋi biə bam si ba ba o te, yɪ o wɪ: «Yagɪ-na si biə bam taa tui a te, si á yɪ zaŋi á ci-ba. Bɛŋwaani balɔ na nyɪ dɪ bu-balwa te tɪn mu maŋi si ba zɔ Wɛ paari dim wɔ. ¹⁷ A lagi a ta ciɣa mu dɪ abam si, nɔɔnɔ na wɔ sɛ si Wɛ taa te-o ni bu-balaŋa te, o bá na cwəŋə si o zɔ Wɛ paari dim wɔ.»

*Nadunə wó wani ba na ŋwɪa Wɛ tee ni na?
(Matiyu 19:16-30, Mariki 10:17-31)*

¹⁸ Zwifə yigə tu wɔdonɔ dɛɛn ma bwe Zezi o wɪ: «Karanyɪna, n yɪ nɔn-ŋɔm. Bri-nɪ kulɔ a na wó ki, si a ma a na ŋwɪa kalɔ na ba ti tɪn Wɛ tee ni.»

¹⁹ Zezi ma ta did-o o wɪ: «Bɛŋwaani mu n bəŋi-nɪ ni nɔn-ŋɔm? Nɔɔn-nɔɔnɔ tɛrə o na yɪ nɔn-ŋɔm, kɔ na dai Wɛ Dɪ yɪrani. ²⁰ Nmɔ maŋi n ye Wɛ cullu tɪm na bri kulɔ tɪn. Yɪ zaŋi n pəni dɪ n donɔ kaani. Yɪ zaŋi n gɔ nɔɔnɔ. Yɪ zaŋi n ŋɔ. Yɪ fɔ vwan n pa nɔɔn-nɔɔnɔ. Ta n zuli n nu dɪ n ko.»

²¹ Zwifə yigə tu wɔm ma ta o wɪ: «Kɔ zɪɣɪ amɔ biini ni mu a maŋi a tɔɣɪ cullu tɪntɔ maama.»

²² Zezi na ni o na tagɪ kulɔ tɪn, o ma ta did-o o wɪ: «Kɔ nan ta gɛ wɔŋɔ didɔa mu si n ki. Kwe wəənu tɪlɔ maama n na jɪɣɪ tɪn n yəgi, si n laan

manjɪ tɪ səbu kʊm n pa yinigə tiinə. Kuntʊ wó pa n ta n jɪgɪ jɪjɪgɪrʊ Wɛ-sɔŋɔ nɪ. Nmʊ na kɪ kuntʊ, sɪ n laan ba n ta n tɔgɪ-nɪ.» ²³ Nɔɔnʊ wʊm na ni kuntʊ tɪn, o wʊ ma cɔgɪ zanzan, o na yɪ jɪjɪgɪrʊ zanzan tu tɪn ŋwaanɪ.

²⁴ Zezi ma lwarɪ o wʊ na cɔgɪ te tɪn. O ma ta o wɪ: «Nadunə na lagɪ sɪ ba zʊ Wɛ paari dɪm wʊ, kʊ sɪnɪ kʊ cana kʊ pa-ba. ²⁵ Kʊbʊ ta yɪ mwali sɪ yogondi da gar-lwe bɔɔnɪ dɪ nunjɪ kʊ dwe nadum na lagɪ sɪ o zʊ Wɛ paari dɪm wʊ.»

²⁶ Nɔɔna balʊ na ni kulʊ Zezi na tagɪ tɪn ma bwe-o ba wɪ: «Kʊ nan na yɪ kuntʊ, wɔɔ mʊ wó wanɪ o na vrɪm?»

²⁷ O ma ləri-ba o wɪ: «Kʊlʊ nabiinə na warɪ ba kɪ tɪn, Wɛ wa-kʊ Dɪ kia.»

²⁸ Pɪyɛɛrɪ laan ma ta o wɪ: «Nii. Dɪbam yagɪ dɪ wəɛnu mʊ yɪ dɪ daari dɪ tɔgɪ nmʊ.»

²⁹ Zezi ma ta dɪ ba o wɪ: «A lagɪ a ta cɪga mʊ dɪ abam sɪ, nɔɔnʊ wʊlʊ maama na tagɪ Wɛ paari dɪm ŋwaanɪ yɪ o yagɪ o sɔŋɔ naa o kaanɪ naa o nu-biə naa o nu dɪ o ko naa o biə tɪn, ³⁰ kuntʊ tu wó sɪnɪ o jɔŋjɪ kʊ dwəni kulʊ maama o na yagɪ tɪn maŋa kantʊ nɪ. Kʊ daari maŋa kalʊ na wó ba tɪn, kuntʊ tu wó na ŋwɪa kalʊ na ba ti tɪn Wɛ tee nɪ.»

*Zezi daa na ŋɔɔnɪ o tʊvɪnɪ taanɪ te tɪn
(Matiyu 20:17-19, Mariki 10:32-34)*

³¹ Zezi deen ma pɔɔrɪ o karabiə fugə-bale bam kɔgɔ kʊm wʊnɪ, yɪ o ta dɪ ba o wɪ: «Taá ye-na sɪ, dɪ maa ve Zeruzalem, yɪ wəɛnu tɪlʊ maama faŋa faŋa Wɛ nijɔŋnə bam na pʊpʊnɪ amʊ Nabiin-bu wʊm ŋwaanɪ tɪn wó kɪ. ³² Baá ja amʊ ba kɪ dwi-ge tiinə jɪŋa nɪ. Baá mwanɪ amʊ, baá beesɪ

amu, baá twi lileeru ba yagi a yira ni, ³³ baá kwe balaari ba ma magi-ni, yi ba laan daari ba gu-ni. Da yato de ni, a laan wú joori a bi a yagi tuntu.»

³⁴ Zezi na tagi kuntu tin, ba wu ni o taani dum kuri. Ba maa yari o na jigi kulub o njoni tin, ku kuri na sagi di ba tin njwaani.

*Zezi na puri lilwe yiä te tin
(Matiyu 20:29-34, Mariki 10:46-52)*

³⁵ Zezi deen ma vu o twe tu kudonj, ku yiri mu Zeriko. Lilwe maa je cwəŋə kam ni ni o loorə.

³⁶ O ma ni non-kogo na togi da ku maa kea. O ma bwe si o lwaru ku na yi kulub tin. ³⁷ Ba ma ta ba bri-o si ku yi Nazareti tu Zezi mu togi daani o maa kea. ³⁸ O ma tooli o bəŋi o wi: «Zezi, Pe Davidi dwi tu, duri a yibwəŋə!»

³⁹ Nona balu na wu kogo kum yigə ni ba maa ve tin ma kaan-o si o pu o ni. O laan ma tiini o tooli baŋa baŋa o wi: «Pe Davidi dwi tu, duri a yibwəŋə!»

⁴⁰ Zezi ma zigi, yi o pa ni si ba vanj lilwe wum ba ja ba o te. O na yi o te tin, Zezi ma bwe-o o wi: ⁴¹ «Nmu lagi si a ki beɛ mu a pa-m?»

O ma ləri o wi: «A tu, a lagi si a joori a taa na mu.»

⁴² Zezi ma ta did-o o wi: «Ta n nai. Nmu na ki n wu-didwa di amu te tin mu pe n na vrim.»

⁴³ Zezi na tagi kuntu bidwi baŋa ni tin, mu lilwe wum yiä joori ya nai. O ma zanj o togi Zezi, yi o zuli We lanyirani. Nona bam maama na ne kulub na ki tin, ba di maa tee We.

19

Lampo-joŋnu Zase na ki te tɪn

¹ Zezi ma vu o tɔɔi Zeriko tɪv kum wɔ o maa kea. ² Nɔɔnɔ wɔdɔŋ mu wɔ tɪv kum wɔni, o yiri mu Zase. O maa yi lampo-joŋnɔ yigɔ tu, yi o yi nadum. ³ O deen ma lagi si o lwarɪ Zezi na yi wɔlv tɪn. O ma kwaanɪ o ga, o na yi nɔn-kukulɔ yi kɔgɔ kum daga tɪn ŋwaanɪ. ⁴ O ma duri o ke kɔgɔ kum yigɔ, o vu o di kapɔrv yuu si o kwaanɪ o na Zezi, o na lagi o ba o da dɔanɪ o ke tɪn ŋwaanɪ.

⁵ Zezi ma vu o yi jɔgɔ kam. O ma kwɔni o yuu wɛɛnɪ o nii, yi o wɪ: «Zase, ki lɪla n tu tɪga, si zim a maŋɪ si a ba a pɔni nmɔ sɔŋɔ ni mu.»

⁶ Zase na ni kɔntɔ tɪn, o ma ki lɪla o tu tɪga, yi o vu o jeeri Zezi lanyɪranɪ o sɔŋɔ ni dɪ wɔpolo.

⁷ Nɔɔna bam na nɛ Zezi na ki te tɪn, ba maama maa pɔvɔni ba wɪ: «Taá nii o na ve o zɔ nɔn-cɪcɔgɔ sɔŋɔ si o taa yi o vɛru.»

⁸ Zase laan ma zanɪ wɛɛnɪ o ta dɪ dí Yuutu Zezi o wɪ: «A tu, nii amɔ na lagi a ki te tɪn. Aá pɔɔri a jɪjɪgɪrv tɪm cɪcɔro mu a maŋɪ a pa yinigɔ tiinɔ. A ya na pini wɔlv maama a joŋi lampoo zanzan o tee ni tɪn, aá joori a ŋwɪ-kv kuni bɪna mu a pa kv tu.»

⁹ Zezi ma ta did-o o wɪ: «Zim de dim ni sɔŋɔ kɔntɔ tiinɔ nɛ vrɪm, beŋwaanɪ nɔɔnɔ wɔntɔ brɪ si o dɪ tɔɔi o yi Abraham dwi tu cɪga cɪga. ¹⁰ Amɔ Nabiin-bu wɔm na tu lɔgv baŋa tɪn, kv yi si a beeri balv na je tɪn mu, si a daari a vrɪ-ba a ki Wɛ jɪŋa ni.»

*Nɔɔnɔ dɪ o tɪntɔɲna mɪmaɲa
(Matiyu 25:14-30)*

¹¹ Nɔɔna bam ta na wura ba cɛgi o taani dɪm kuntu tɪn, Zezi daa ma maɲi mɪmaɲa o bri-ba. O na tu o tɔwɛ Zeruzalem tɪn, nɔɔna bam ga bɔɲi sɪ Wɛ paari dɪm wó ba lɪla mu ba yibiyə nɪ kantɔ maɲa kam nɪ. ¹² Kuntu ɲwaaɲi mu o ma maɲi o bri-ba o wɪ: «Nɔɔnɔ wudonɲ mu wura o na yɪ pabu. De didwɪ o ma zaɲi sɪ o vu tɪv kɔdonɲ yigə yigə sɪ ba pa-o paari, sɪ o laan joori o ba. ¹³ O ma bəɲi o tɪntɔɲna fugə, yɪ o kwe səbu-sɪɲa dala fugə o pa-ba, yɪ o wɪ: <Ma-na səbu kuntu á taá maa pipiə, sɪ kɔ taa ve maɲa kalɔ a na wó joori a ba tɪn.>

¹⁴ O tɪv kɔm tiinə nan cul-o zanzan. Ba ma tɔɲi nɔɔna sɪ ba da o kwaga ba vu ba ta wɪ, ba ba lagɪ sɪ o taa yɪ ba pɛ. ¹⁵ Dɪ kɔ dɪ, ba ta pɛ-o paari. O ma joori o titi tɪv kɔm. O laan ma pa ba bəɲi o tɪntɔɲna balɔ o ya na pɛ-ba səbu kɔm tɪn, sɪ ba ba o te ba bri-o nyɔɔri dilɔ ba na nɛ kɔ baɲa nɪ tɪn.

¹⁶ Dayigə nɔɔnɔ wɔm ma ba o ta did-o o wɪ: <A yuutu, a kwe səbu-sɪɲa dali dɪm nmɔ na pɛ-nɪ tɪn, a ma na dala fugə nyɔɔri mu a wəli da.>

¹⁷ O yuutu wɔm ma lər-o o wɪ: <N kɪ cɪga n jɪgɪ yawala, n yɪ tɪntɔɲ-ɲɔm. Nmɔ na kɪ cɪga dɪ kulɔ finfɪn a na kɪ n jɪɲa nɪ tɪn, a laan wó pa n ta n te tɪnɪ fugə.>

¹⁸ Bale-tu wɔm ma ba o ta dɪ o yuutu wɔm o wɪ: <A yuutu, a kwe səbu-sɪɲa dali dɪm a ma na dala yanu nyɔɔri mu a wəli da.> ¹⁹ O yuutu wɔm ma lər-o o dɪ o wɪ: <Aá pa n ta n te tɪnɪ dɪnu.>

²⁰ Wulɔ na yɛ batɔ-tu wɔm tɛn dɛ ma daa ba o ta did-o o wɛ: <A yuutu, nan jonɔ nmɔ sɛbu-sɔɲa dalɛ dɛm. A kwe-dɛ mɔ a kukuli dɛ yu-kwala a tinɔ, ²¹ a na ye nɛ nmɔ laɲa damma, yɛ a kwari fɔbɔnɛ dɛ nmɔ tɛn ɲwaanɛ. Nmɔ yɛnɛ n jonɔ nyɔɔrɛ wɛɛnu tɛɔ nmɔ yɛra na wɔ cɛ tɛ baɲa nɛ tɛn, yɛ n zagɛ mɛna yalɔ n tɛtɛ na wɔ dugɛ tɛn.>

²² O yuutu wɔm laan ma ta did-o o wɛ: <Nmɔ yɛ tintɔɲ-balɔrɔ mɔ. N tɛtɛ ni-taanɛ dɛm mɔ brɛ nɛ n ba jɛgɛ bura. Nmɔ ya na ye nɛ a laɲa damma, yɛ a jonɔ nyɔɔrɛ wɛɛnu tɛɔ a yɛra na wɔ cɛ tɛ baɲa nɛ tɛn, yɛ a zagɛ mɛna yalɔ a tɛtɛ na wɔ dugɛ tɛn, ²³ bɛɛ nan yɛ nmɔ wɔ kwe a sɛbu kɔm n tinɔ bankɛ nɛ. Nmɔ ya na tinɔ-ku bankɛ nɛ, a ya wɔ ba a jonɔ-ku dɛ nyɔɔrɛ.>

²⁴ O laan ma ta dɛ balɔ na zɛgɛ da tɛn o wɛ: <Jonɔ-na sɛbu-sɔɲa dalɛ dɛm o tee nɛ á pa wulɔ na nɛ dala fugɛ kam tɛn tu.> ²⁵ Ba ma ta did-o ba wɛ: <Dɛ yuutu, wɔntɔ manɛ o jɛgɛ dala fugɛ mɔ.> ²⁶ O ma lɛrɛ o wɛ: <A lagɛ a ta abam sɛ wulɔ maama na manɛ o jɛgɛ wɔɲo tɛn, o ta wɔ jonɔ kudɔɲ o wɛli da. Wulɔ nan na manɛ o ba jɛgɛ kulɔkulɔ tɛn laan wɔ ba o ga kulɔ fɛnfɛn o ya na jɛgɛ tɛn dɛ. ²⁷ Ku daari, ku na yɛ a dɔna balɔ na ba lagɛ sɛ a taa yɛ ba pɛ tɛn, ve-na á ja-ba á ba yo seenɛ sɛ á gɔ-ba a yigɛ nɛ.> »

Zezi na zɔ Zeruzalem yɛ nɔɔna zul-o te tɛn

(Matiyu 21:1-11, Marɛkɛ 11:1-11, Zan 12:12-19)

²⁸ Zezi dɛɛn na tagɛ wɛɛnu tɛm kɔntɔ maama o ti tɛn, o ma zanɛ o kwe cwɔɲɔ o tɔgɛ nɔɔna bam yigɛ o maa ve Zeruzalem. ²⁹ Ba ma vu ba yɛ tɛ-balwa bale, ba yɛra mɔ Betifaazɛ dɛ Betani.

Je sım kuntu wu piu kudonɔ saɔa ni mu, ku yiri mu Olivi piu. Zezi ma tunɔ nɔɔna bale o karabiə bam wɔni, ³⁰ yi o ta di ba o wi: «Ve-na á zu tiv kulu na wu abam yigə ni tin. Á na zu ku wu, á wú na bɔna-pɔla na lægi da, yi nɔɔn-nɔɔnu daa ta wu garɔ ka baɔa. Ve-na á bwəli-ka á ja ba á pa-ni. ³¹ Nɔɔnu nan na bwe abam o wi: «Bɛɛ mu yi á bwəli-ka?», si á ta did-o ni: «Ku yi dí Yuutu wɔm mu lagi-ka.» »

³² Nɔɔna bale balu o na tunɔ tin ma zanɔ ba vu si ba nii. Ba ma sɔni ba na ni ku yi o na tagɔ te tin. ³³ Ba na wɔra ba bwəli bɔna-pɔla kam tin, ka tiinə ma bwe-ba ba wi: «Bɛɛwaaɔi mu yi á wɔra á bwəli bɔnaga kam?»

³⁴ Ba ma læri ba wi: «Ku yi dí Yuutu wɔm mu lagi-ka.» ³⁵ Ba ma ja-ka ba ja vu Zezi te. Ba laan ma kwe ba gwaaru ba danɔ ka baɔa ni, yi ba pa Zezi di ka baɔa. ³⁶ O na maa ke tin, nɔɔna bam ma zul-o, yi ba kwe ba gwaaru ba lwarɔ cwəɔə kam yuu ni, si o taa ve ti baɔa ni o kea.

³⁷ O na ge finfin si o yi Zeruzalem tin, o ma da cwəɔə kalu na kwe ka tu Olivi piu kum seeni tin. O karabiə kɔgɔ kum maama laan ma puli si ba taa zuli Baɔa-Wɛ di kwər-dɛ. Ba maa tee Wɛ di wɔpolo, di wo-kamunnu tiv zanzan DI na ku yi ba yiə na tin nɔwaaɔi, ³⁸ yi ba wi: «Zuli-na pɛ wulu na tu dí Yuutu Wɛ yiri nɔwaaɔi tin.

Ywəəni taa wu Wɛ-sɔɔɔ ni.

Zulə di taa wu Baɔa-Wɛ tee ni.»

³⁹ Farizian tiinə badonnə na tɔgɔ ba wu kɔgɔ kum wɔni tin ma ta di Zezi ba wi: «Karanyina, bagɔ n karabiə bam si ba yi taa te kuntu don.»

⁴⁰ O ma læri-ba o wɪ: «A lagɪ a ta abam sɪ, bantu na cɪm, kandwa yam tɪtɪ wɔ kaasɪ dɪ kwær-dɛ.»

Zezi na keeri Zeruzalem nɔɔna ɲwaanɪ te tɪn

⁴¹ Zezi ma vu o tɔwɛ Zeruzalem. O na nɛ tɪv kɔm tɪn, o ma keeri kɔ nɔɔna bam ɲwaanɪ, ⁴² yɪ o wɪ: «Zeruzalem tiinə-ba, á ya na lwarɪ zɪm dɛ dɪm nɪ wəənu tɪv ya na wɔ pa sɪ á taá zɔvɪ dɪ ywəəni tɪn, kɔ ya wɔ ta lana. Wo-laaru tɪm kɔntɔ nan səgi abam tee nɪ mɔ. ⁴³ Taá ye-na sɪ maɲa wɔ ba, yɪ á dɔna wɔ ba ba gilimi á tɪv kɔm maama. Baá cɪ kɔ niə yam maama sɪ nɔɔn-nɔɔnɔ daa yɪ wanɪ o nunɪ kɔ wɔnɪ, ⁴⁴ yɪ baá tiini ba cɔgi tɪv kɔm dɪdaani abam balɔ na zɔvɪ kɔ wɔnɪ tɪn. Ba na cɔgi-kɔ ba ti, tɪv kɔm kandwɛ daa bá danɪ dɪdɔɲ baɲa nɪ. Kɔ yɪ abam na wɔ lwarɪ nɪ maɲa kam yiə, sɪ Wɛ ba Dɪ vrɪ abam tɪn ɲwaanɪ mɔ wəənu tɪm kɔntɔ maama wɔ kɪ abam baɲa nɪ.»

Zezi na zəli pipimpiinə Wɛ-di-kamunu kɔm wɔnɪ te tɪn

(Matiyu 21:12-17, Marɪkɪ 11:15-19, Zan 21:3-22)

⁴⁵ Zezi ma vu o zɔ Wɛ-di-kamunu kɔm wɔ. O ma na balɔ na je da ba pipi tɪn. O ma puli sɪ o zəli-ba sɪ ba nunɪ. ⁴⁶ O ma ta dɪ ba o wɪ: «Kɔ pɔpɔnɪ Wɛ tɔnɔ kɔm wɔnɪ, nɪ Wɛ mɔ wɪ: <Amɔ digə kantɔ maɲɪ sɪ ka taa yɪ jəgə kalɔ nɔɔna na wɔ ta tui ba warɪ amɔ da tɪn mɔ.> Abam nan pɛ ka ji ɲwɪna joro jəgə.»

⁴⁷ Dɛ maama Zezi maa wɔ Wɛ-di-kamunu kɔm wɔnɪ o brɪ nɔɔna Wɛ taani dɪm. Kɔ daari Zwifə kaanɪm yigə tiinə dɪ ba cullu karanyina tiinə

bam dɪ tɪv kʊm dɪdɛɛra bam maa kwaana, sɪ ba na cwəŋə ba ɡʊ-o. ⁴⁸ Ba maa yəri ba na wó kɪ te, beŋwaanɪ nɔɔna bam maama cəgi o taanɪ dɪm lanyɪranɪ.

20

Zezi dam dɪm nuŋi yən mu?

(Matiyu 21:23-27, Marɪki 11:27-33)

¹ Dɛ dɪdwɪ mu Zezi dɛɛn wʊ Wɛ-di-kamunu kum wʊnɪ, o tɔɔlɪ Wɛ kwər-ywəŋə kam o brɪ nɔɔna. Zwifə bam kaanɪm yigə tiinə dɪ cullu karanyɪna tiinə bam dɪ ba tɪv kʊm nakwa bam ma vu ba yi o te. ² Ba ma ta dɪd-o ba wɪ: «Ta n brɪ dɪbam, wɔɔ dam mu n ma n kɪ wəənu tɪv maama n na kɪ tɪn? Wɔɔ mu pɛ nmʊ ni, sɪ n ta n kɪ kʊntʊ?»

³ O ma ləri-ba o wɪ: «A dɪ jɪɡɪ bwɪə a lagɪ a bwe abam, sɪ á ləri-ya á pa-nɪ. ⁴ Zan na miisi nɔɔna na wʊnɪ tɪn, kʊ yɪ Wɛ mu pɛ-o cwəŋə naa nabiinə mu?»

⁵ O na bwe-ba kʊntʊ tɪn, ba maa wʊra ba bwe daanɪ sɪ ba nii, ba na wó lər-o te tɪn. Ba laan ma wɪ: «Dɪbam na ləri dɪ wɪ, kʊ yɪ Wɛ mu, o laan wó bwe dɪbam nɪ, bɛɛ mu yɪ dɪ nan wʊ sɛ Zan taanɪ dɪm? ⁶ Dɪ nan na wɪ, kʊ yɪ nabiinə mu pɛ-o cwəŋə, nɔɔna bam maama wó dʊlɪ dɪbam dɪ kandwa mu ba ɡʊ, beŋwaanɪ ba maama paɪ sɪ Zan yɪ Wɛ nijonnu mu.» ⁷ Kʊntʊ ŋwaanɪ ba ma ləri Zezi ba wɪ, ba yəri wʊlʊ na pɛ Zan cwəŋə tɪn.

⁸ Zezi laan ma ta dɪ ba o wɪ: «Kʊ na yɪ kʊntʊ, amʊ dɪ bá sɛ sɪ a ta wʊlʊ na pɛ amʊ ni sɪ a taa tʊŋɪ tɪn.»

*Nɔɔnɔ dɪ o gaari mumaŋa
(Matiyu 21:33-46, Mariki 12:1-12)*

⁹ Zezi ma maŋi mumaŋa o bri nɔɔna bam o wi: «Nɔɔnɔ wɔɔɔŋ mu wɔra. O ma zaŋi o ci gaari, yi o daari o jəri tweeru tɩɩ yiɩ na yi vinyə tɩn dɪ wɔni. O laan ma kwe nɔɔna o yaɣi da si ba taa tɔŋa, yi o daari o beeri o vu tɩɩ kɔɔɔŋ o daani da. ¹⁰ Tweeru tum biə gwərim maŋa ma yi. O ma tɔŋi o tintɔŋnɔ si o vu nɔɔna balɔ na nii o gaari dɩm baŋa ni tɩn te, si ba cɛ o təri ba pa-o. Tintɔŋnɔ wɔm na yi ba te tɩn, ba ma mag-o. Ba daari ba pa o viiri dɪ ji-kuri. ¹¹ Nɔɔnɔ wɔm daa ma tɔŋi o tintɔŋnɔ wɔɔɔŋ. Ba ma magi wɔntɔ dɪ, yi ba twi-o zanzan. Ba ma pa o dɪ viiri dɪ ji-kuri. ¹² O daa ma tɔŋi tintɔŋnɔ wɔɔɔŋ o ki kuni bitɔ. Ba ma ja wɔntɔ dɪ ba magi o yɩra ba kaari, yi ba zəl-o gaari dɩm wɔni.

¹³ Gaari dɩm tu wɔm laan ma buŋi o wi: «A nan wú ki ta mu? Amɔ na wú ki te tɩn, aá tɔŋi a titi bu wɔlɔ a na so-o tɩn mu. Ku ba dwe, baá ta kwari wɔntɔ.» ¹⁴ Nɔɔna bam na nɛ-o tɩn, ba ma bwe daani ba wi: «Mu gaari dɩm tu bu. Wɔntɔ mu lagɪ o ba o taa te o ko wɔm wəənu tum. Pa-na dí gu-o, si dí daari dí taá te o wəənu tum.» ¹⁵ Ba laan ma van-o ba ja nuŋi gaari dɩm wɔni, yi ba mag-o ba gu.»

Zezi laan ma bwe-ba o wi: «Gaari dɩm tu laan wú ki nɔɔna bam kɔntɔ ta mu? ¹⁶ O maŋi si o ba o gu-ba mu, si o daari gaari dɩm o pa nɔɔna badonnə si ba taa niə.»

Nɔɔna bam na ni kɔntɔ tɩn, ba ma ta ba wi: «Wɛ pa ku yi ki kɔntɔ!»

17 Zezi ma nii ba seeni yi o wɔ: «Kɔ na daɩ kuntu, bɛɛ mu yi kɔ pɔpɔni Wɛ tɔnɔ kɔm wɔni kɔ wɔ:

«Kandwɛ dɩɩ lwara na vɩn tɩn laan mu joori dɩ ba dɩ ji kandwɛ dɩɩ na paɩ sɔŋɔ kɔm dana tɩn?»

18 Nɔɔnɔ wɔɩ maama na tɔ kandwɛ dɩntɔ baŋa ni tɩn wɔ cɩcɔgi o tɩti mu. Kɔ daari, wɔɩ maama kandwɛ dɩm na tɔ o baŋa ni tɩn, dɩ wɔ mɩri kuntu tu mu.»

19 Zezi na tagɩ wɛɛnu tum kuntu tɩn, Zwifɛ kaanɩm yigɛ tiinɛ dɩ cullu karanyɩna tiinɛ ma lwarɩ sɩ o maŋɩ mɩmaŋɩ dɩm bam ŋwaanɩ mu. Kuntu tɩn, ba ma kwaanɩ ba lagɩ cwɛŋɔ sɩ ba ja-o lɩla. Ba maa warɩ, ba na kwarɩ fɔɔni dɩ nɔɔna bam tɩn ŋwaanɩ.

Lampoo ŋwɩm taani

(Matiyu 22:15-22, Mariki 12:13-17)

20 Zwifɛ yigɛ tiinɛ bam dɛɛn ma yiri Zezi, sɩ ba daa ta nii o na wɔ ta kɔɩ tɩn. Ba ma lagɩ cwɛŋɔ sɩ ba bri ni o dwɛgɛ, sɩ ba wanɩ ba ja-o, sɩ ba daari ba ki-o gɔvɩrma tu wɔm jɩŋa ni sɩ o di o sariya. Ba ma li nɔɔna sɩ ba vu Zezi te nɩɛɛni ba yi nɔn-ŋɔna mu te, sɩ ba laan kwaanɩ ba ja-o dɩ o taani dɩm. 21 Bantɔ ma vu Zezi te ba bwe-o ba wɔ: «Karanyɩna, dɩ ye ni taani dɩɩ nmɩ na yɛni n te n bri nɔɔna tɩn yi cɩga mu. Nmɩ ba pɔɔri nɔɔna daani dɩ n na ki-ba te tɩn. Nmɩ nan yɛni n bri nɔɔna Wɛ cwɛŋɔ cɩga mu. 22 Dɩ lagɩ dɩ bwe dɩ nii, dɩbam cullu pɛ ni sɩ dɩ ŋwɩ lampoo dɩ pa lɔgɩ kɔm pa-farɩ wɔm na?»

23 Zezi ma lwarɩ ba na ki ba swan yam did-o te tɩn, o ma ta dɩ ba o wɔ: 24 «Kwe-na sɛbu dalɩ

á bri-ni. Dɪ jɪgɪ wɔɔ nyɪnyɔgbɔ dɪ o yɪri mu dɪ banja ni?»

Ba ma lɛr-o ba wɪ: «Kɔ yɪ pa-farɔ wɔm mu.»

²⁵ O laan ma ta dɪ ba o wɪ: «Kɔ lamma. Á nan taá ŋwɪ kulɔ na yɪ pa-farɔ wɔm nyɪm tɪn á pa-o, sɪ á daari á taá paɪ Wɛ kulɔ dɪ na yɪ Dɪ nyɪm tɪn.»

²⁶ Zezi na tagɪ kɔntɔ dɪ ba tɪn, ba maa warɪ ba ja-o nɔɔna bam maama yigə ni dɪ o na tagɪ kulɔ tɪn. O na lɛri-ba te tɪn sɔ-ba zanzan yɪ ba cɪm.

*Wɛ-sɔŋɔ ŋwɪa na wɔ ta yɪ te tɪn
(Matiyu 22:23-33, Mariki 12:18-27)*

²⁷ Sadustan tiinə badonnə dɛɛn ma zanɪ ba vu Zezi te. Bantɔ zaasɪm mu bri sɪ, nɔɔnɔ na tɪga, o daa bá joori o bi. ²⁸ Ba ma vu ba bwe-o ba wɪ: «Karanyɪna, Moyisi dɛɛn na pɔpɔni kulɔ o tɪɲi o pa dɪbam tɪn, o bri sɪ, nɔɔnɔ nu-bu na tɪga yɪ o daari kaani, yɪ ba na wɔ lɔgɪ biə, tɔ wɔm curɔ mu manɪ sɪ o di kaani wɔm sɪ ba wanɪ ba lɔ biə o nu-bu wɔlɔ na tɪgɪ tɪn ŋwaanɪ. ²⁹ Kɔntɔ tɪn, nu-biə barpe mu ya wɔra. Ba dɪdɔa ma di kaani yɪ o tɪ o daar-o, yɪ ba ba jɪgɪ biə daani. ³⁰ Wɔlɔ na sanɪ tɪn ma di kadəm wɔm. ³¹ O dɪ ma tɪ o daar-o. Batɔ-tu wɔm dɪ daa ma di-o. Kɔ ma kɪ ba maama kɔntɔ dɔŋ. Ba maama barpe ma tɪ, yɪ ba wɔ lɔgɪ bu dɪ kaani wɔm. ³² Ba maama na tɪgɪ tɪn, kaani wɔm dɪ laan ma tɪ. ³³ Kɔntɔ tɪn, ba maama barpe na di kaani wɔm tɪn, ba laan na tu ba bi ba yagɪ tɔɔni, bantɔ wɔɔ mu wɔ ta te kaani wɔm?»

³⁴ Zezi ma lɛri-ba o wɪ: «Kɔ na yɪ zɪm lɔgbɔ banja nɔn-biə mu, baara di kaana yɪ kaana dɪ zɔvri banna. ³⁵ Kɔ daari, nɔɔna balɔ Wɛ na nii

ni ba maŋi si ba bi ba yagi tɔɔni si ba laan taa zɔɔri DI lu-duŋɔ kum ni tin, bantɔ bá di kaana, yi kaana di daa bá zɔ banna. ³⁶ Ba daa bá wani ba ti, ba na wó ta nyi di WE malesi sim tin ŋwaani. Ba yi WE titi biə mu, di ba na bi ba yagi tɔɔni tin. ³⁷ Ku nan na yi twa biim, Moyisi maŋi o bri ni nɔɔna wó suni ba bi. O deen pɔpɔni maŋa kalɔ WE na bri DI titi did-o sabari puŋu kum wɔni yi DI ta kulɔ tin. Moyisi ma bri si Yuutu Baŋa-WE yi Abraham WE, di Yizaki WE, di Zakɔbi WE mu. ³⁸ Ku bri si bantɔ daa ta jigi ŋwia mu WE tee ni, beŋwaani Baŋa-WE yi nanɔna WE mu, si DI dai twa WE. WE yibiyə ni, nɔɔna maama jigi ŋwia, di balɔ na tigi tin di.»

³⁹ WE cullu karanyina tiinə badonnə na ni kuntɔ tin, ba ma ləri ba wɔ: «Karanyina, n tagi ciga.» ⁴⁰ Ba deen ma kwari si ba daa bwe-o taani.

*Krisi wɔm WE na tɔŋi tin yi Davidi Yuutu mu
(Matiyu 22:41-46, Mariki 12:35-37)*

⁴¹ Zezi laan ma ta di ba o wɔ: «Nɔɔna yəni ba wɔ, si Krisi wɔm WE na tɔŋi tin yi PE Davidi dwi tu mu. Ku nan wó wani ku taa yi kuntɔ na?

⁴² Davidi titi nan pɔpɔni WE ləŋ-ŋwi tɔnɔ kum wɔni o wɔ:

<Yuutu Baŋa-WE tagi di a Yuutu DI wɔ:

Ba n jəni a jazim ni,

⁴³ si aá ki nmɔ dɔna maama n ne kuri ni si n nɔ-ba ni tiga te.>

⁴⁴ Kuntɔ tin, Davidi titi na suni o bəŋi Krisi wɔm WE na tɔŋi tin ni o Yuutu tin, kú ki ta mu si o daa joori o taa yi Davidi naa?»

Zezi kaanu o karabiə si ba yi lwani cullu karanyina tiinə bam

(Matiyu 23:1-7, Mariki 12:38-40)

⁴⁵ Nɔn-kɔɔ kum maama ta na wɔra ku cɛgi o taanu dim kuntu tin, o ma ta di o karabiə bam o wɔ: ⁴⁶ «Taá yiri-na á tɪtɪ di cullu karanyina tiinə bam. Bantu soe si ba taa zɔvri gwar-dɪdwaaru ba beerə, si nɔɔna taa nii-ba. Ba na ve yaga, ba soe si nɔɔna maama taa tui ba zuli-ba. Ba na yəni ba zɔ ba Wɛ-di sɪm, ba ta lagi je-kamunnu mu si ba taa je yigə ni. Ba na ve nɔɔnu sɔɔɔ si ba di candiə, ku yi je-ɲɔɲa je mu ba lagi si ba taa je da. ⁴⁷ Ba nan yəni ba ganu kadənə ba jonji kulu maama ba na jigɪ tin. Ba kwəri ba ki Wɛ-lor-dɪdwaaru, si ku taa nyi ni ba yi nɔn-ɲuna mu te. Wɛ wó tiini Dɪ pa bantu na cam ku ja gaali.»

21

Kadəm na pɛ Wɛ pɛeri te tin

(Mariki 12:41-44)

¹ Zezi ta na wɔ Wɛ-di-kamunu kum wɔni o bɪ nɔɔna bam kuntu tin, o ma kwəni o yuu wɛɛni o nii je maama. O ma na nadunə na ve ba di ba səbiə daka kalu na zɪɪ da Wɛ pɛera ɲwaanɪ tin wɔni. ² O daa ta ma na kadəm wɔdɔɲ na tɔɪ o wɔra, o yi yinigə tu mu. Wɔntu ma ja səbu dali-balwa bale yɪranɪ mu o ja vu o di daka kam wɔni. ³ Zezi na nɛ kuntu tin, o ma ta o wɔ: «A lagi a ta cɪga mu di abam si, kadəm wɔntu na yi yinigə tu tin, o di səbu ku dwəni balu maama na di da tin. ⁴ Bantu maama li ba daari mu. Kadəm wɔm nan yi yinigə tu mu, yi o kwe kulu maama o na jigɪ si o ma yəgi o ni-wɔdiu tin o di da.»

*Lεεrv na wú ba lvgv baɲa te tɪn
(Matiyu 24:1-28, Mariki 13:1-23)*

⁵ Nɔɔna badonnə dɛɛn ma tɛ Wɛ-di-kamunu kum taanɪ yɪ ba wɪ: «Nii-na kandwa yam ba na mɛ ba lɔ-ka tɪn na tiini ya lana te, yɪ ba ma pɛɛra yalɔ ba na pɛ Wɛ tɪn ba ma kɪ-ka lanyɪranɪ.» Zezi ma lɛri-ba o wɪ: ⁶ «Kɔ na yɪ wəənu tɪntɔ á na nau tɪn, maɲa wú ba ba, sɪ ba dɪ tɪ maama tɪga nɪ. Kandwɛ daa bá daɲɪ dɪdoɲ baɲa nɪ.»

⁷ Ba ma bwe-o ba wɪ: «Karanyɪna, maɲa kɔɔ mu kuntɔ woɲo wú kɪ? Bɛɛ mu lagɪ kɔ kɪ maana kɔ brɪ dɪbam, sɪ dí lwarɪ nɪ wəənu tɪntɔ lagɪ tɪ kɪ?»

⁸ Zezi ma lɛri-ba o wɪ: «Á fɔɲɪ á cɪ á tɪtɪ, sɪ á yɪ pa nɔɔna ganɪ abam. Nɔɔna zanzan wú ba abam te dɪ amɔ yɪrɪ, ba ta dɪ abam nɪ ba dɪdɔa dɪdɔa mu yɪ Krisi wɔm Wɛ na tɔɲɪ tɪn, yɪ baá daari ba ganɪ abam ba wɪ, maɲa kam yɪə. Á nan yɪ sɛ á tɔɲɪ bantɔ kwaga. ⁹ Á wú ba á ni tigurə dɪ jara ɲwa. Á nan yɪ pa fɔɔnɪ zɔ abam. Wəənu tɪm kuntɔ maama maɲɪ sɪ tɪ da yigə tɪ kɪ mu, yɪ kɔ ta dai lvgv tiim mɪmaɲa.»

¹⁰ O daa ta ma ta dɪ ba o wɪ: «Dwi wú zaɲɪ dɪ kɪ jara dɪ dwi dɪdoɲ, yɪ tɪv dɪ kɔ doɲ tɪv wú zaɲɪ tɪ magɪ jara. ¹¹ Tɪga ma wú sisiɲɪ zanzan. Kana dɪ wú ba ka taa wɔ je sɪdonnə nɪ, yɪ yawɪ-loɲnu dɪ wú cɔɲɪ nɔɔna zanzan. Wɛ wú pa wo-kɪnkagɪla yalɔ na brɪ Dɪ dam tɪn taa kɪ weyuu nɪ, yɪ fɔɔnɪ wú ja nɔɔna ya ɲwaanɪ.

¹² Kɔ na wú loori wəənu tɪntɔ kəm tɪn, nɔɔna wú ja abam dam ba pa á na yaara. Baá ja abam ba vu ba saɲɪ ba Wɛ-di sɪm nakwa tee nɪ, yɪ ba

ki abam puuna digə ni. Baá ja abam ba pa á zigi pwa di didɛera yigə ni, abam na togi amu tin ŋwaanɪ. ¹³ Ku nan wú pa á na pwələ sɪ á bri-ba Wɛ cɪga kam. ¹⁴ Taá ye-na kuntu ni ni, sɪ á pa á bicara ki dam. Á yi taá ki liə, di á na wú ləri-ba tite sɪ á ma vri á titi tin. ¹⁵ Bɛŋwaanɪ amu wú pa abam wɔbɔŋ-ŋɔna di á ni-taanɪ, kúú pa á dɔna bá wanɪ ba twanɪ di á na wú ta kulɔ tin. ¹⁶ Abam titi kwə di á niinə, di á currɔ di á cillonə wú ja abam ba ki didɛera juŋa ni, yi baá gu abam badonnə. ¹⁷ Nɔɔna maama wú ta culi abam á na yi a nɔɔna tin ŋwaanɪ. ¹⁸ Baá ki abam kuntu, yi Wɛ ta wú ta nii á baŋa ni, yi á bá lagi á yuuywe sim didɔa titi di á ga. ¹⁹ Abam nan na kwaanɪ á ki pu-dɪa á zigi kəŋkəŋ, á wú na ŋwɪa Wɛ tee ni.

²⁰ Abam nan wú ba á na pamaŋna na gilimi Zeruzalem tiv kum maama ba pu. Á na nɛ kuntu, á laan wú lwarɪ ni maŋa kam yiə sɪ ba cɔgi-ku. ²¹ Maŋa kam kuntu ni, abam balɔ na zɔvri Zude ni tin maŋɪ sɪ á ki lɪla á nuŋi á duri á beeri pweeru je á səgi da. Balɔ na wɔ tiv kum wɔni tin maŋɪ sɪ á nuŋi lɪla. Balɔ di na wɔ ba kari ni tin daa yi ve á zɔ tiv kum wɔ. ²² Bɛŋwaanɪ maŋa kantɔ ni mu yaara maŋɪ sɪ ya ba, Wɛ na wú vanɪ nɔɔna zwa tin ŋwaanɪ, sɪ kulɔ maama na pɔpɔni Wɛ tɔnɔ kum wɔni tin laan ki. ²³ Kantɔ maŋa kam ni kúú tiini ku taa yi lɛɛɔ di kaana balɔ na jigi pwi tin, di balɔ na jigi biə yi ba ŋɔgi yɪli tin. Yaara zanzan wú ba tiv kuntu di ku nɔɔna maama baŋa ni, yi Baŋa-Wɛ wú kwe Dɪ bam ba yɪra ni. ²⁴ Ba ma wú gu ba badonnə di sɔ-

zooɾɔ, yɪ ba daari ba ja ba badonnə ba vɔ ba ja vu gambɛem dwi tiinə maama titari ni. Dwi-ge tiinə laan wó ba zɔ Zeruzalem tiv kum wɔ ba kari ba noni ku wəənu ba cɔga taan, si ku vu ku yi maɲa kalɔ Wɛ na pɛ-ba tin tiim.»

*Nabiin-bu wɔm na wó ba lɔɔɔ baɲa te tin
(Matiyu 24:29-35,42-44, Mariki 13:24-37)*

²⁵ «Maɲa wó ba si Wɛ pa wo-kɪnkagɪla yalɔ na bri DI dam tin taa ki wɪa wɔni di cana di calɛwɪ sim wɔni. Liə wó ja lɔɔɔ baɲa dwi tiinə maama, yɪ ba wɔbɔɲa vugimi di ninɔv kum na bam na pɔgɪla di sɔɔ zanzan tin ɲwaanɪ. ²⁶ Fɔbɔni zanzan wó pa nɔɔna wɔbɔɲa je ba na bɔɲɪ wɔɲo kulɔ na biɪni lɔɔɔ baɲa tin, beɲwaanɪ weyuu wó sisinɪ ku pa wəənu tiv na wɔ weyuu ni tin maama vugimi daanɪ.

²⁷ Maɲa kam kɔntɔ ni nɔɔna wó na Nabiin-bu wɔm na maa biɪni lɔɔɔ baɲa. Oó ta wɔ kunkwəənu wɔni o biɪni di dam, yɪ Wɛ paari-zulə wɔ o tee ni zanzan. ²⁸ Á na nɛ si wəənu tim kɔntɔ puli ti kɪa, si á zaɲɪ á zɪɪ lanyɪranɪ á kwəni á yum wɛɛni, beɲwaanɪ maɲa kam twe si Wɛ vri abam DI yagɪ.»

²⁹ Zezi laan ma maɲɪ mɪmaɲa o bri-ba o wɪ: «Maanɪ-na á nii kapɔɾɔ di tweeru maama na yɪ te tin. ³⁰ Á na nɛ ni tweeru wɔra ti kwi vɔɔɾɔ, abam wai á lwarɪ ni ku twe yade. ³¹ Ku nan yɪ biɪdwɪ mu di á na nɛ wəənu tiv a na tagɪ a bri abam tin na wɔra ti kɪa, si á lwarɪ ni maɲa kam laan twe si Wɛ paari dim lagɪ di ba nɔɔna titari ni. ³² A lagɪ a ta cɪga mu di abam si, wəənu tintɔ maama wó ba wɔra ti kɪa, yɪ zim nɔɔna bam ta

wɔ tɪgɪ ba ti. ³³ Wɛyuu dɪ tɪga wɔ ba tɪ kɛ, yɪ amɔ taanɪ dɪm bá kɛ maɲa dɪ maɲa.

³⁴ Á taá fɔgɪ á cɔ á tɪtɪ, sɪ á yɪ taá buɲɪ wɔdi-fwaarɔ dim naa sa-nyɔgɔ wɔbuɲa, naa á taá jɪgɪ liə dɪ á ɲwɪa wəənu. Á na jɪgɪ wɔbuɲa yantu doɲ, de dɪlɔ amɔ Nabiin-bu wɔm na wɔ ba tɪn wai dɪ tui bɪdwi baɲa nɪ dɪ dari abam, ³⁵ nɪ cɪkɔ na jaanɪ varɪm te tɪn. Bɛɲwaanɪ de dɪm kɔntɔ wɔ ba li nɔɔnɔ wɔlɔ maama na wɔ lɔgɔ baɲa nɪ tɪn. ³⁶ Kɔntɔ tɪn, á taá yɪrɪ á tɪtɪ maɲa maama, sɪ á taá loori Wɛ sɪ Dɪ pa abam dam, sɪ á wanɪ á nuɲɪ yaara yalɔ maama na lagɪ ya ba tɪn wɔnɪ, sɪ á daari á vu á zɪgɪ amɔ Nabiin-bu wɔm yigə nɪ.»

³⁷ Zezi dɛɛn yəni o wɔ Wɛ di-kamunu kɔm wɔnɪ de maama o brɪ nɔɔna Wɛ taanɪ dɪm. Tɪga na yəni ka yɪ, o yəni o nuɲɪ tɪv kɔm wɔ o vu Olivi piu kɔm seeni o pəni da. ³⁸ Kɔ daari tɪga na yəni ka pɔɔrɪ, nɔɔna bam maama yəni ba zanɪ lɪla ba ve Wɛ di-kamunu kɔm, sɪ ba taa cəgi o taanɪ dɪm.

22

Zwifə yigə tiinə bam na kɪ ni sɪ ba gɔ Zezi te tɪn

(Matiyu 26:1-5,14-16, Marɪkɪ 14:1-2,10-11, Zan 11:45-53)

¹ Kɔ dɛɛn gɛ fɪn sɪ Zwifə bam di ba candiə kalɔ yɪrɪ na yɪ Pakɪ tɪn. Candiə kam kɔntɔ nɪ mɔ ba yəni ba di dɪpɛ dɪlɔ na ba jɪgɪ dabɪlɪ dɪ wɔnɪ tɪn.

² Kaanɪm yigə tiinə dɪ cullu karanyɪna tiinə bam ma kwaanɪ ba lagɪ cwəɲə, sɪ ba ja Zezi ba gɔ.

Ba na kwarɩ fɔɔni dɩ nɔɔna bam tun ŋwaani, ba yɛri ba na wú kɩ te sɩ ba ja-o.

³ Sutaani laan ma zɔ Zudast Yiskariyo bicari. Wɔntu yi Zezi karabiə fugə-bale bam wɔ nɔɔnu didɔa mu. ⁴ O ma vu kaanum yigə tiinə dɩ Wɛ dikamunu kum yirina yigə tiinə bam te sɩ ba banɩ ba nii, o na wú kɩ te o bri-ba cwəŋə sɩ ba wanɩ ba ja Zezi. ⁵ Ba na ni kuntu tun, ba wɔ ma poli zanzan. Ba ma di yəlo ba maŋɩ daani dɩ səbu ni. ⁶ O ma sɛ. O laan ma beeri cwəŋə sɩ o ja Zezi o kɩ ba jɩŋa ni, sɩ kɔɔ kum yi zanɩ ku lwarɩ.

Zezi na di candiə wɔdiu dɩ o karabiə bam te tun (Matiyu 26:17-29, Mariki 14:12-25, 1 Korenti 11:23-25)

⁷ Ku ma ba ku yi de dilɔ ba na puli sɩ ba di dɩpɛ dilɔ na ba jɩɣɩ dabilɩ dɩ wɔni tun. De dɩm kuntu ni Zwifə bam yəni ba guɩ pibalɩ mu ba ma di Pakɩ candiə kam. ⁸ Zezi ma li Pɩyɛɛri dɩ Zan yi o ta dɩ ba o wɩ: «Ve-na á kwe woŋo maama á pa dɩbam, sɩ dí ba dí di Pakɩ candiə kam.»

⁹ Ba ma bwe-o ba wɩ: «Nmu lagɩ sɩ dí vu jəgə kɔɔ mu dí kwe jəgə kam?»

¹⁰ O ma ləri-ba o wɩ: «Cəgi-na, á na ve á maa zɔurɩ tiv kum wɔ, nɔɔnu wɔdon wú jeeri abam o na zɩŋɩ kɔɔru dɩ na. Da-na o kwaga á vu á zɔ sɔŋɔ kulɔ o na wú zɔ tun. ¹¹ Á na zɔa, sɩ á ta dɩ sɔŋɔ kum tu ni: <Dí karanyina wɩ, dí ba dí bwe dí nii, digə kalɔ o na wú jəni da dɩ o karabiə bam sɩ ba di Pakɩ candiə kam wɔdiu kum tun wɔ yən mu?» ¹² Oó bri abam weyuu digə, ka daga lanyiranɩ, yi ka jɩɣɩ woŋo kulɔ maama dí na lagɩ

tɪn ka wɔnɪ. Ve-na á kwe candiə kam wəənu tɪm á ti, sɪ dí laan ba.»

¹³ Ba ma zaŋɪ ba vu, yɪ ba sɪnɪ ba na woŋo maama nɪ Zezi na maŋɪ o ta te tɪn. Ba ma kwe Pakɪ candiə kam wɔdiu kɔm ba ti.

¹⁴ Wɔdiu dim maŋa na yɪ tɪn, Zezi jəni dɪ o karabiə fugə-bale bam sɪ ba di wɔdiu kɔm. ¹⁵ O laan ma ta dɪ ba o wɪ: «Amɔ ya tiini a lagɪ sɪ a di candiə kantɔ dɪ abam dɪ a wɔ maama, sɪ a laan daari a yaari. ¹⁶ A nan lagɪ a ta abam sɪ, a daa bá di candiə kantɔ, sɪ kɔ taa ve maŋa kalɔ candiə kam kɔntɔ kuri na wó vu kɔ kweeli Wɛ paari dɪm wɔnɪ tɪn.»

¹⁷ Zezi na tagɪ kɔntɔ o ti tɪn, o laan ma jɔŋi tweeru biə sana dɪ zɔŋa, yɪ o kɪ Wɛ le ti ŋwaanɪ. O ma ta dɪ ba o wɪ: «Jɔŋi-na tɪntɔ á nyo á daari á pa daanɪ. ¹⁸ A lagɪ a ta abam sɪ, kɔ na puli zɪm, a daa bá nyo wo-nyɔɔɔɔ tɪntɔ, sɪ kɔ taa ve maŋa kalɔ Wɛ paari dɪm na wó ba nɔɔna tɪtari nɪ tɪn.»

¹⁹ Zezi laan ma kwe dɪpɛ, yɪ o kɪ Wɛ le dɪ ŋwaanɪ. O ma daari o fɔ-dɪ o pa o karabiə bam yɪ o wɪ: «Amɔ yɪra yam mɔ tɪntɔ, a na lagɪ a kwe a pa abam ŋwaanɪ tɪn. Taá kɪ-na kɔntɔ don, sɪ á taá ma guli a gulə.»

²⁰ Ba na di ba ti tɪn, o daa ma kwe zɔŋa dɪ ka wo-nyɔɔɔɔ o kɪ Wɛ le ti ŋwaanɪ o pa-ba, yɪ o wɪ: «Wo-nyɔɔɔɔ tɪntɔ brɪ sɪ Wɛ goni ni-dɔɔɔɔ dɪdaanɪ nabiinə amɔ jana kam ŋwaanɪ. A jana kam lagɪ ka nuŋi ka duri abam ŋwaanɪ mɔ. ²¹ Nan nii-na, nɔɔnɔ wɔlɔ na lagɪ o yəgi-nɪ o pa nɔɔna tɪn tɔgɪ o je dɪ amɔ o di yo seeni. ²² Kɔ nan fɪn mɔ sɪ amɔ Nabiin-bu wɔm tɪ, nɪ Wɛ na

manj DI lagı te tın. Kú nan za yı lærv mu kú pa nɔɔnu wulv na wú yəgi-nı o pa tın.»

²³ Ba na ni o na tagı kúlv tın, ba ma sıjı ba bwe daanı ba nii, bantv wɔnı wɔɔ mu wú wanı o kı kɔntv.

Wɔɔ mu yı nɔn-kamunu?

(Matiyu 20:25-28, 19:28, Marıkı 10:42-45)

²⁴ Zezi karabiə bam dɛen magı kantɔɔ kú cɛ, sı ba nii bantv wɔnı wɔɔ mu yı kamunu o dwe ba maama. ²⁵ Zezi ma ta dı ba o wı: «Kú na yı lvgv baŋa pwa, bantv yəni ba te ba nɔɔna dı dam mu. Balv na di dam nɔɔna baŋa nı tın, nɔɔna bam daa ta yəni ba bə-ba ba wı <Lanyıran-kərə> mu. ²⁶ Abam nan wv manj sı á taá yı kɔntv doŋ. Wulv na yı nɔn-kamunu abam wɔnı tın manj sı o ji nı á nyaanı mu te. Wulv dı na yı abam yuutu tın manj sı o ji nı á tıntvŋnv mu te. ²⁷ Wulv na jəni sı o di wɔdiu tın, dı wulv na kwe wɔdiu kum o ja ba o pa-o tın, bantv wɔɔ mu yı kamunu? Kú dai wulv na jəni sı o di tın mu na? Kú nan na yı amv, a wv abam wɔnı yı a kı nıneenı wulv na yı á tıntvŋnv tın mu te.

²⁸ Abam nan yı balv na tɔɔtı dı amv a cam maama wɔnı, yı á wv yagı a tɔɔtm. ²⁹ Aá pa abam tɔɔtı á di paarı, nı a Ko Wɛ na pɛ sı a di paarı te tın. ³⁰ Kɔntv tın, á wú ba á zv a paarı dım wv, yı á tɔɔtı dı amv á jəni á di ywəəni. A wú ba á jəni paarı jangwaanv tım baŋa nı, sı á di Yısrayelı dwi tiinə kuri fugə-bale bam taanı.»

*Zezi na wuuri o bɔi Pɔyɛɛri na wó vi-o te tɪn
(Matiyu 26:31-35, Mariki 14:27-31, Zan 13:36-38)*

³¹ Zezi laan ma ta dɪ Simɔn Pɔyɛɛri o wɪ: «Simɔn, Simɔn, sɔtaani sɪni dɪ na cwəŋə sɪ dɪ maŋɪ abam dɪ nii, nɪ nɔɔnɔ na caari mɪna te tɪn. ³² Amɔ nan loori Wɛ a pa nmɔ, sɪ n kɪ n wɔ-dɪdɔa dɪ amɔ sɪ n yɪ yagɪ-nɪ. Nmɔ nan na tusi, yɪ n wɔbɔŋa na joori ya tɔgɪ amɔ, sɪ n pa n ko-biə fɔgɪ ba zɪgɪ kəŋkəŋ.»

³³ Pɔyɛɛri laan ma ta dɪd-o o wɪ: «A Yuutu, ba na lagɪ ba kɪ amɔ dɪ nmɔ pɪna digə nɪ, naa ba na lagɪ ba gɔ dɪbam, a ta bá sɛ sɪ a joori nmɔ kwaga nɪ.»

³⁴ Zezi ma lər-o o wɪ: «Pɔyɛɛri, a lagɪ a ta nmɔ sɪ, kɔ na wó loori sɪ cɪbwɔ keeri zɪm tɪ-bra-pɔra nɪ tɪn, nmɔ wó fɔ kuni bitɔ nɪ n yəri amɔ.»

Zezi na tagɪ dɪ o karabiə sɪ ba ti ba yigə te tɪn

³⁵ O laan ma ta dɪ ba maama o wɪ: «A daama na tɔŋɪ abam sɪ á tɔlɪ á tɔɔlɪ Wɛ kwərə kam yɪ á ba jigɪ səbiə gan-lɔgɔdɪ dɪ tampɔgɔ dɪ natra tɪn, wɔŋo muri abam na?»

Ba ma ləri ba wɪ: «Awo, dí wɔ gɛ kulɔkulɔ.»

³⁶ O ma ta dɪ ba o wɪ: «Kɔ daari lele kɔntɔ, wɔlɔ na jigɪ səbiə gan-lɔgɔdɪ tɪn, kɔntɔ tu maŋɪ sɪ o kwe-dɪ mɔ. Wɔlɔ dɪ na jigɪ tampɔgɔ tɪn maŋɪ sɪ o kwe-kɔ mɔ. Wɔlɔ maama na ba jigɪ sɔ-lɔŋɔ tɪn, kɔntɔ tu maŋɪ sɪ o kwe o gɔrɔ mɔ o yəgɪ o ma yəgɪ sɔ-lɔŋɔ. ³⁷ Amɔ nan lagɪ a ta abam sɪ, kulɔ na pɔpɔni Wɛ tɔnɔ kɔm wɔni amɔ ŋwaani tɪn maŋɪ sɪ kɔ kɪ, dɪ kɔ na wɪ:

«Ba wəl-o dɪ nɔn-balwaarɔ mɔ».

Kuntv na puvvni We tonv kum wvni amv nvaanv tinv laan wv ki lele.»

³⁸ Zezi karabiə bam ma ta did-o ba wı: «Dı Yuutu, nii sv-lwaanv tile mv dı jıga.»

O ma ləri-ba o wı: «Yagı-na sı kv manı.»

*Zezi na tiini o loori o Ko We te tın
(Matiyu 26:36-46, Marıki 14:32-42)*

³⁹ Zezi dēen ma nuñi tvv kum wvni o vu Olivi piu kum seeni, ni o na yəni o ki te tın. O karabiə bam dı ma tvg-o ba vu. ⁴⁰ Ba na yi jəgə kalv ba na maa ve tın, Zezi ma ta dı ba o wı: «Á taá loori We, sı á yı tv manım dım maña nı.»

⁴¹ O laan ma fəvri ba tee ni o vu o zıgı daa ni, kv manı nəvni na wv dvlı kandwe yı dı yi me tın. O ma kuni doonə o loori We o wı: ⁴² «A Ko, nmv na se, sı n pa cam dılv na lagı dı ba amv baña ni tın ke. Nan ki kulv na tvgı nmv wvbvña tın, sı yı ki amv wvbvña na lagı kulv tın.» ⁴³ O na loori We kvntv tın, We maleka ma nuñi weyuu ka ba o te, yı ka wəl-o dı dam. ⁴⁴ O wv na tiini kv cvgı zanzan tın ma pa o tiini o loori We dı o wv maama. O luluju ma ji nıneenı jana te, yı kv luri tıga nı.

⁴⁵ O na loori We o ti tın, o ma zañı o joori o vu o karabiə bam te. O ma na sı ba tıgı ba dca wv-cvgv kum nvaanv. ⁴⁶ O ma ta dı ba o wı: «Bee mv yı á dca? Zañı-na sı á taá loori We, sı á yı tv manım dım maña nı.»

*Ba na jaanı Zezi te tın
(Matiyu 26:47-56, Marıki 14:43-50, Zan 18:3-11)*

⁴⁷ Zezi ta na wɔra o ŋɔɔni kuntu tun, non-kogo laan ma ba ku yi o te. Zudasɩ wɔɔ na yi o karabiə fugə-bale bam wɔ didba tun ma togi ba yigə. O ma fɔɔri o yi Zezi te si o kukwər-o. ⁴⁸ Zezi ma ta did-o o wɩ: «Zudasɩ, nmɩ tu si n pa ba ja amɩ Nabiin-bu wɔm, yi n ta lagi n kukwəri-nɩ mu na?»

⁴⁹ Zezi karabiə balɩ na wɔ o tee ni tun ma na ku na lagi ku ki-o te tun. Ba ma bwe-o ba wɩ: «Dí Yuutu, dí li dí sɔ-lwaanɩ tum dí zagi-ba na?» ⁵⁰ Ba wɔ didba ma li o sɔgɩ kɔm o ma zagi kaanɩm yuutu wɔm tintɔŋnɩ jazɩm zwe o go. ⁵¹ Zezi na ne kuntu tun, o ma ta di ba o wɩ: «Yagi-na». O ma vu o dwe nɔɔnɩ wɔm zwe dɩm, yi di je, di joori di yi di ya na yi te tun.

⁵² O ma daari o ta di kaanɩm yigə tiinə bam di Wɛ-di-kamunu kɔm yirina bam yigə tiinə di nakwa bam, ba na tu si ba ja-o tun, o wɩ: «Abam na kwe sɔ-lwaanɩ di da-lwaanɩ á ba si á ja amɩ tun, a yi ŋwɩnɩ mu na? ⁵³ De maama a yəni a wɔ abam tee ni Wɛ-di-kamunu kɔm wɔni, yi á wɔ jaanɩ amɩ. Ku nan na yi te tun, maŋa kam laan yiə si á ki á wɔbɔŋa na lagi kulɩ tun, beŋwaanɩ maŋa mu yiə si lim pe jɔŋi dam.»

Piyɛɛri na sɩni o vin Zezi te tin

(Matiyu 26:57-58,69-75, Mariki 14:53-54,66-72, Zan 18:12-18,25-27)

⁵⁴ Ba laan ma ja Zezi, yi ba ja-o ba ke. Piyɛɛri ma dalt o togi ba kwaga o da o vu. Ba ma vu ba yi kaanɩm yuutu wɔm sɔŋɔ. ⁵⁵ Ba ma dwe mini ba tiŋi sɔŋɔ kɔm titari ni. Nɔɔna bam ma vu ba je ba weeri mini dɩm. Piyɛɛri di ma togi o vu o

jəni ba wənu. ⁵⁶ O na tɔgɪ o je mini dɪm yigə nɪ kuntu tɪn, sɔŋɔ kɪm tɪntɔŋ-kana kadonj ma yɔɔri o nii o yibiyə nɪ, yɪ o wɪ: «Nɔɔnɔ wɔntɔ dɪ tɔgɪ o wɔ Zezi tee nɪ mɔ.»

⁵⁷ Pɪyɛɛri ma fɔ yɪ o wɪ: «Kaani, a yər-o.»

⁵⁸ Kɔ na kɪ fɪn tɪn, nɔɔnɔ wɔdonj dɪ daa ma na-o, yɪ o wɪ: «Nmɔ tɔgɪ n yɪ Zezi kɔgɔ kɪm nɔɔnɔ dɪdɔa mɔ.»

Pɪyɛɛri ma ləri nɔɔnɔ wɔm o wɪ: «A tɔgɪ a daɪ ba wɔ nɔɔnɔ.»

⁵⁹ Kɔ daa na kɪ fɪn nɪnɛɛnɪ luu dɪdɔa tɪn, nɔɔnɔ wɔdonj dɪ daa ma ta o wɪ: «Nɔɔnɔ wɔntɔ sɪnɪ o tɔgɪ dɪd-o mɔ. O dɪ yɪ Galile tu mɔ.»

⁶⁰ Pɪyɛɛri ma ləri o wɪ: «Baaru, a yəri n taani dɪm kuri.» O ta na wɔra o ŋɔɔnɪ kuntu tɪn, cɪbwɪɔ ma da kɔ keeri.

⁶¹ Dɪ Yuutu Zezi laan ma pipiri o yɔɔri Pɪyɛɛri o nii. Pɪyɛɛri ma guli Zezi ya na tagɪ kɔlɔ dɪd-o o wɪ: «Kɔ na wɔ loori sɪ cɪbwɪɔ keeri zɪm tɪ-brapɔra nɪ tɪn, nmɔ wɔ fɔ kuni bitɔ nɪ n yəri amɔ.»

⁶² O na guli kuntu tɪn, o laan ma nunjɪ, yɪ o tiini o keeri zanzan.

Ba na mwanɪ Zezi yɪ ba mag-o te tɪn

(Matiyu 26:67-68, Marɪkɪ 14:65)

⁶³ Nɔɔna balɔ dɛɛn na yɪri Zezi tɪn maa yáal-o ba mwan-o, yɪ ba kwəri ba mag-o. ⁶⁴ Ba ma kwe gɔrɔ ba ma kwəli o yɪə, yɪ ba daarɪ ba mag-o. Ba maa wɪ: «Lwarɪ n brɪ dɪbam wɔlɔ na magɪ-m tɪn.» ⁶⁵ Ba ta maa ŋɔɔnɪ wəənu dwi dwi ba ma cɔgɪ o yuu, yɪ ba twɪ-o zanzan.

Zwifə nakwa na di Zezi taani te tɪn

(Matiyu 26:59-66, Marɪkɪ 14:55-64, Zan 18:19-24)

⁶⁶ Tɔga na pɔɔri tɔn, Zwifə bam nakwa kɔgɔ kɔm maama ma la daanɔ, dɔ ba kaanɔm yigə tiinə bam dɔ ba cullu karanyɔna tiinə maama. Ba laan ma pa Zezi nuɔi o vu taanɔ dɔm dim jəgə o zɔgɔ ba yigə nɔ. ⁶⁷ Ba ma ta dɔd-o ba wɔ: «Nmɔ na sɔnɔ n yɔ Krisi wɔm Wɛ na manɔ sɔ Dɔ tɔnɔ Dɔ pa dɔbam tɔn, sɔ n ta.»

Zezi ma ləri-ba o wɔ: «A na tagɔ kuntɔ a bɔ abam, á ta bá sɛ a ni. ⁶⁸ A nan daa na bwe abam taanɔ dɔ, abam bá sɛ sɔ á ləri á pa-nɔ. ⁶⁹ Kɔ na puli lele kuntɔ, amɔ Nabiin-bu wɔm wó vu a jəni Dam-Panwa Tu Banja-Wɛ jazɔm nɔ a da a dɔ paarɔ.»

⁷⁰ Ba maama laan ma bwe-o ba wɔ: «Kuntɔ tɔn, nmɔ nan sɔnɔ n yɔ Wɛ Bu wɔm mɔ na?»

Zezi ma ləri-ba o wɔ: «Mɔ abam na wɔ te tɔn.»

⁷¹ Ba laan ma nɔɔnɔ daanɔ ba wɔ: «Dɔbam tɔtɔ laan mɔ ni o kwərə kam na bɔ o tɔtɔ cɔgɔm. Dɔ daa ba lagɔ maana tiinə sɔ ba nɔɔnɔ o taanɔ dɔm.»

23

Pilatɔ na bwe Zezi taanɔ te tɔn
(*Matiyu 27:1-2,11-26, Marikɔ 15:1-15, Zan 18:28—19:16*)

¹ Zwifə bam nakwa kɔgɔ kɔm maama dɛɛn ma zanɔ ba ja Zezi ba ja vu gɔvɔrma tu Pilatɔ te. ² Ba ma sɔnɔ sɔ ba fɔ vwan ba pa-o, yɔ ba wɔ: «Dɔbam nɛ nɔɔnɔ wɔntɔ mɔ o jɔgɔ dɔ tɔv kɔm nɔɔna bam o gana sɔ ba tɔsi. O tɛ-ba o wɔ, ba yɔ taa lau lampoo ba paɔ gɔvɔrma. O maa kwəri o bɔ o tɔtɔ nɔ wɔm mɔ yɔ Krisi, kɔ na lagɔ kɔ ta nɔ pɛ tɔn.»

³ Pilatı na ni kuntu tun, o ma bwe-o o wı: «Nmu mu yi Zwifə bam pe wum na?»

Zezi ma lər-o o wı: «Mı ka da n taga.»

⁴ Pilatı ma ta dı kaanım yigə tiinə bam dı nɔn-kɔgɔ kum maama o wı: «Amu wu ne nɔɔnu wuntu na kɪ kulɔ o cɔgɪ tun, sɪ dı dı o taanı.»

⁵ Ba ma tiini ba nɔɔni taanı dım, yi ba kwaana ba te ba wı: «O nan yəni o tulu Zude tıni dım maama, o bɪ nɔɔna bam sɪ ba yi taa se ba tıv kum dıdɛera ni. O dɛen puli o kɪ kuntu don Galile ni mu, yi o laan yi yo seeni.»

⁶ Pilatı na ni kuntu tun, o ma bwe-ba sɪ o nii, nɔɔnu wum yi Galile tu mu na? ⁷ O na tu o lwarı ni Zezi nunı tıv kulɔ Erɔdı na te tun, o ma pa ba ja-o ba vu wuntu te sɪ o di taanı dım, bɛnwaanı Erɔdı dı tɔgɪ o wu Zeruzalem ni maɲa kam kuntu ni.

⁸ Erɔdı na ne Zezi tun, o maa jıgɪ wupolo zanzan, bɛnwaanı o ya maɲı o ni o nwa, yi o tiini o lagɪ sɪ o na-o. O maa lagɪ sɪ o nii Zezi wu kɪ wo-kɪnkagɪ o bɪ-o na. ⁹ O ma kwaanı o bwe-o wəənu zanzan. Zezi ma wu se o lər-o kulɔkulɔ. ¹⁰ Kaanım yigə tiinə dı cullu karanyına tiinə bam maa tɔgɪ ba zıgɪ da, yi ba tiini ba nɔɔni taanı dım dı baarı sɪ ba ma dı-o. ¹¹ Erɔdı dı o pamaɲna bam laan ma gooni Zezi zanzan. Ba pa o zu paarı gɔɔ sɪ ba ma mwan-o, yi Erɔdı laan pa o joori o vu Pilatı te. ¹² Dıntu de dım ni Erɔdı dı Pilatı laan di cilonɔ mu daanı, yi ba dɛen ya culi daanı mu.

¹³ Pilatı ma pa kaanım yigə tiinə bam dı nakwa bam dı nɔɔna bam maama la daanı o tee ni. ¹⁴ O ma ta dı ba o wı: «Abam na saɲı nɔɔnu wuntu amu tee ni tun, yi á te á wı, o yi wulɔ na ganı á

tɔv kɔm nɔɔna bam o pa ba tɔsi tɔn, kɔntɔ mɔ a nan bwe-o abam yibiyɛ nɔ sɔ a nii, yɔ a wɔ nɛ kɔlɔ o na kɔ o cɔgɔ yɔ abam ja-o kɔ nɔwaanɔ tɔn. ¹⁵ Erɔdɔ dɔ wɔ nɛ kɔlɔ o na cɔgɔ tɔn. Mɔ kɔ kuri o pɛ o joori o ba dɔbam te. A taá ye sɔ kɔlɔkɔlɔ tɛrɛ kɔ na wɔ pa ba ja-o ba gɔ tɔn. ¹⁶ Kɔntɔ nɔwaanɔ aá pa ba mag-o dɔ balaarɔ mɔ, yɔ ba daar-o ba yagɔ.»

[¹⁷ Pakɔ candiɔ kam maɔa na yɛni ka ba yɔ, Pilatɔ maɔɔ sɔ o lɔ ba pɔnɔv dɔdɔva mɔ o yagɔ sɔ o viiri.] ¹⁸ Nɔn-kɔgɔ kɔm maama ma kɔ daanɔ ba kaasɔ dɔ kwɛr-dɛ ba wɔ: «Kɔ na yɔ nɔɔnɔ wɔntɔ, ja-o n gɔ, sɔ n daari n lɔ Barabasɔ n pa dɔbam.» ¹⁹ Barabasɔ yɔ wɔlɔ ba dɛɛn na kɔ pɔna digɛ nɔ, o na kɔ jara dɔ ba tɔv kɔm dɔdɛɛra yɔ o gɔ nɔɔna tɔn nɔwaanɔ mɔ.

²⁰ Pilatɔ na lagɔ sɔ o lɔ Zezi o yagɔ tɔn nɔwaanɔ, o daa ma ta dɔ nɔɔna bam sɔ ba sɛ sɔ o yagɔ Zezi. ²¹ Ba ma daa ta vɔn, yɔ ba tiini ba kaasɔ baɔa baɔa ba wɔ: «Pa-o tɔvɔn-dagara baɔa nɔ n gɔ. Pa-o tɔvɔn-dagara baɔa nɔ n gɔ.»

²² O daa ta ma ta dɔ ba o kɔ bitɔ o wɔ: «Bɛɛ wo-lɔɔɔ mɔ o kɔa? A wɔ nɛ kɔlɔ o na kɔ o cɔgɔ pa kɔ maɔɔ sɔ dɔ gɔ-o tɔn. Kɔntɔ tɔn, aá pa ba mag-o, yɔ a daari a yag-o.»

²³ Ba daa ta maa tiini ba kwaana ba kaasɔ dɔ kwɛr-dɛ, yɔ ba tɛ dɔ baari ba wɔ: «N maɔɔ sɔ n pa-o dagara baɔa nɔ mɔ n gɔ.» Ba na tiini ba nɔɔnɔ dɔ kwɛr-dɛ tɔn, ²⁴ kɔ ma pa Pilatɔ sɛ sɔ o kɔ kɔlɔ ba na lagɔ tɔn. ²⁵ O ma pa ni sɔ ba lɔ Barabasɔ wɔlɔ ba na lagɔ sɔ o yagɔ o pa-ba tɔn. Wɔntɔ mɔ yɔ wɔlɔ ba ya na jaanɔ ba kɔ pɔna digɛ nɔ, o na kɔ jara dɔ ba tɔv kɔm dɔdɛɛra yɔ o gɔ nɔɔnɔ tɔn

ɲwaani. Pilati ma daari o ki Zezi pamaɲna ɲɲa ni, si ba ki-o ni kɔgɔ kum wɔbɔɲa na lagɪ te tin.

Ba na jaani Zezi ba vu ba pa tɔvɔn-dagara baɲa ni te tin

(Matiyu 27:32-56, Mariki 15:21-41, Zan 19:17-30)

²⁶ Pamaɲna bam laan ma ja Zezi ba maa kea. Nɔɔna bam maama maa tɔga. Ba na maa ve tin, ba ma jeeri nɔɔnɔ wɔdon, o yiri mu Simɔn. O nuɲi Sireeni mu. O deen ya nuɲi gaa mu o ba o yi tu wɔni o maa kea. Pamaɲna bam ma ja-o, yi ba pa o zɲɲi dagara kam o bakali ni o tɔgi Zezi kwaga. ²⁷ Zeruzalem kɔ-fɔrɔ deen maa tɔgi Zezi kwaga. Kaana di maa tɔgi ba wɔra, yi ba keerɛ ba fri ba titi o ɲwaani. ²⁸ Zezi ma pipiri o nii-ba yi o wi: «Zeruzalem kaana-ba, yi taá keeri-na amɔ ɲwaani. Á za taá keeri á titi di á biɛ ɲwaani. ²⁹ Beɲwaani maɲa wó ba ka yi, yi baá ta wi: «Kaanɔ wɔlɔ maama na yi ka-dɔgɔ tin yi yu-yoɲo tu mu. Wɔlɔ na maɲi o wɔ lɔgi bu si o pa o ɲɔgi yili tin jigi yu-yoɲo zanzan.»

³⁰ Yaara yam kɔntɔ maɲa na yiɛ, nɔɔna wó loori pweeru si ti tu ba baɲa ni, yi ba loori pu-kum si ti kwɛli-ba. ³¹ Taá nii-na, da-lɛ na jigi mini ka di tintɔ tin, kɔ laan na yi da-kɔra, kaá ki ta?»

³² Ba deen ma ja nɔn-balwaarɔ tɛle ba vu si ba wɛli di Zezi ba gu. ³³ Ba ma vu ba yi jɛgɔ kalɔ yiri na yi Yukol-pɔa piu tin. Ba laan ma ja Zezi ba pa dagara kam baɲa ni. Ba ma ja nɔn-balwaarɔ tim di, ba pa dagari sidonnɛ baɲa ni. Ba ma cwi didɔba Zezi jazim ni. Wɔwɔm maa wɔ o jagwiɛ ni. ³⁴ Ba na pagɔ Zezi dagara kam baɲa

ni kuntu tun, o ma loori We o wi: «A Ko, yagi n ma n ce-ba, si ba yeri wonjo kulub ba na ki tun.»

Pamaɓna bam na lagi ba maɓi o gwaaru tum tun, ba tagi joro mu ba ma maɓi-ti.

³⁵ Non-kogɔ kum maa zigɔ da ba niə. Zwifə bam nakwa bam ma ki-o cavura, yi ba mwana ba wi: «O yəni o vri nɔɔna ɗwɔa. O na suni o yi Kriɓi wum We na kuri tun, si o vri o titi ɗwɔa si di nii.»

³⁶ Pamaɓna bam di maa mwan-o, yi ba jigɔ sanywana ba suni o yigə ni. ³⁷ Ba maa wi: «Nmu na suni n yi Zwifə bam pe, si n vri n titi ɗwɔa si di nii.» ³⁸ Ba deen ya pupuni tɔnɔ ba tani-ku daa kam yira ni o yuu baɓa ni, yi ku wi:

«Wuntu yi Zwifə bam pe mu.»

³⁹ Non-balwaaru tilu ba na pagɔ di Zezi tun diduɓa maa jigɔ Zezi o twɔa yi o wi: «Ku dai nmu mu yi Kriɓi wum We na tunɗi tun na? Nan vri n titi ɗwɔa, si n daari n vri dibam di n wəli da.»

⁴⁰ Non-balɔɔ kudoɗi kum ma kaani kukum kum ku wi: «Nmu ba kwarɔ We fɔɓni na? Ba lagi ba gu dibam maama mu. ⁴¹ Ku na yi dibam, dibam tɔɓni dim maɓi, beɗwaani kəmbalwaaru tilu di na ki tun, ku maɓi si di ti mu. Ku nan na yi nɔɔnu wuntu, o wu ki kulukulub o cogɔ.» ⁴² O ma daari o ta di Zezi o wi: «Nmu na tu n ba n joni n paari dim, si n guli a gulə.»

⁴³ Zezi ma lər-o o wi: «A lagi a ta ciga di nmu si, nmu wɔ jəni di amu We-sonɔ kum ni zim de dim ni.»

⁴⁴ Ku ma vu ku yi maɓa kam we na tu di yi yupari baɓa tun. Lugub kum maama ma ji lim taan, si ku vu ku yi luu batɔ. ⁴⁵ Wɔa kam daa ba

jigi pooni. Goro kulu ba na lögə ba ma ci Wε-di-laa kam tin ma kaari bile. ⁴⁶ Zezi laan ma kaasi di kwər-dia o wi: «Amu Ko, a kwe a joro a ki nmu juna ni.» O na tagi kuntu tin, o ma daari o ti.

⁴⁷ Pamaɲna bam yigə tu wum na ne kulu na ki tin, o ma tee Wε yi o wi: «Ku yi ciga pwεen. Nɔɔnu wontu siɲi o yi nɔn-ɲum mu.»

⁴⁸ Kogo kulu maama na tu si ku nii kəm dim tin ma siɲi ba na ku na ki te tin. Ba na ma joori soɲo tin, ba maa fri ba titi ba veə, ba wu na cogi tin ɲwaanɪ. ⁴⁹ Ku daari balu maama na maɲi ba ye-o tin di kaana balu ya na togɪ did-o ba nunɪ Galile ba ba tin maa zigi daa ni ba niə.

*Ba na ki Zezi booni woni te tin
(Matiyu 27:57-61, Mariki 15:42-47, Zan 19:38-42)*

⁵⁰⁻⁵¹ Nɔɔnu wudonɲ deen mu wura, o yiri mu Zuzefu. O nunɪ Zwifə tiu kudonɲ mu, ku yiri mu Arimatɪ. O maa yi Zwifə bam nakwa kogo kum nɔɔnu diduɔ mu. O ma kwəri o yi nɔn-ɲum, yi o togɪ Wε di ciga. Ba kogo kum ya na ki ni daani si ba ja Zezi tin, o wu se ba na buɲi si ba ki-o kulu tin. O maa jigi tina si Wε paari dim wu ba nɔɔna titari ni. ⁵² O ma zaɲi o vu Pilati te, o loori cwəɲə si o vu pari Zezi yira yam o ki. ⁵³ Pilati na se tin, Zuzefu ma vu o pari Zezi dagara kam yuu ni. Ba ma kwe gar-jali ba ma pipir-o, yi ba daari ba ja-o ba vu ba ki piu booni woni. Dintu yi booni dilu ba deen na lugi-di piu yira ni yi ba maɲi ba wu ki nɔɔnu da tin.

⁵⁴ De dim Zuzefu na ki kuntu tin maa yi de dilu Zwifə bam na maɲi si ba ti ba yigə ba siun

dɛ dɪm ŋwaanɪ tɪn. Tɪga na yi, ba siun dɛ dɪm puli mʊ.

⁵⁵ Kaana balʊ ya na tɔgɪ dɪ Zezi ba nunɪ Galile tɪn dɛɛn ma da Zʊzɛfʊ kwaga, ba vu ba na bɔɔnɪ dɪm dɪ ba na tɪɲi Zezi te tɪn. ⁵⁶ Ba na nɛ kʊntʊ tɪn, ba ma joori ba vu sɔŋɔ. Ba ma vu ba lagɪ tralɪa nwi dwi dwi, sɪ ba ma turi Zezi yɪra yam. Ba siun dɛ dɪm nɪ ba ma sin dɪ ba tɪtɔŋa yam nɪ Wɛ cullu na brɪ te tɪn.

24

Zezi na bi o yaɣɪ tʊvɪnɪ te tɪn

(Matiyu 28:1-10, Marɪkɪ 16:1-8, Zan 20:1-10)

¹ Dɛ dɪlʊ na saɲɪ siun dɛ dɪm tɪn, kaana bam ma zaɲɪ ba go tɪga ba vu yibeeli dɪm jɔgɔ kam. Ba ma jɪgɪ tralɪa nwi sɪlʊ ba na lagɪ ba ma turi Zezi yɪra yam tɪn. ² Ba na yi jɔgɔ kam tɪn, ba ma na kandwɛ dɪlʊ ya na pɪ bɔɔnɪ dɪm ni tɪn bibili dɪ tigi daa nɪ. ³ Ba ma vu ba zʊ bɔɔnɪ dɪm wʊ. Ba wʊ nɛ dɪ Yuutu Zezi da. ⁴ Ba wʊbɔŋa ma vugimi, yɪ ba yɔri ba na wʊ bɔŋɪ kulʊ. Ba na zɪgɪ da kʊntʊ tɪn, nɔɔna bale ma da ba nunɪ ba zɪgɪ ba tee nɪ, yɪ ba zʊ gwaaru tɪ nyɪnɪ pʊgʊ pʊgʊ. ⁵ Fʊvɪnɪ ma ja kaana bam. Ba ma cɔɔlɪ ba yum tɪga nɪ. Nɔɔna bam laan ma ta dɪ ba ba wɪ: «Bɛŋwaanɪ mʊ á karɪ á beeri wʊlʊ na ŋwɪ tɪn twa wʊnɪ? ⁶ O nan tɔri yo. O joori o bi. Guli-na kulʊ o dɛɛn na tagɪ dɪ abam maɲa kalʊ o ta na wʊ Galile nɪ tɪn, ⁷ yɪ o ta o wɪ, ba maɲɪ sɪ ba ja wʊm Nabiin-bu ba kɪ nɔn-balwaaru jɪɲa nɪ, sɪ ba pa-o tʊvɪn-dagara baɲa nɪ ba gʊ, sɪ o laan joori o bi da yatɔ dɛ nɪ.»

⁸ Nɔɔna bam na tagɪ kuntu tɪn, kaana bam laan ma guli Zezi ya na tagɪ kulɔ dɪ ba tɪn.

⁹ Ba ma zaɲɪ yibeeli dɪm jəgə kam nɪ, ba joori ba vu ba ta dɪ Zezi karabiə fugə-dɪdɔa kam dɪ balɔ maama na toɔɪ ba wɔra tɪn. ¹⁰ Kaana bam kuntu mu yɪ Mari wɔlɔ na nuɲi Magɪdala, dɪ Zanni, dɪ Mari wɔlɔ na yɪ Zaki nu tɪn, ku wəli dɪ kaana balɔ na toɔɪ dɪ ba tɪn. Bantu maama maa wɔra ba tɛ kulɔ na kɪ tɪn ba brɪ Zezi karabiə fugə-dɪdɔa kam.

¹¹ Nɔɔna bam na ni tɪn, ba ma wɔ pɛ kaana bam taanɪ dɪm ja kuri, yɪ ba wɔ sɛ ba ni. ¹² Ku daari Pɪyɛɛri ma zaɲɪ lɪla o duri o vu yibeeli dɪm jəgə kam sɪ o nii. O na yɪ da tɪn, o ma tiiri o nii bɔɔnɪ dɪm wɔnɪ, yɪ o na garyiə yam yɪranɪ na tigi da. O ma joori o viiri, yɪ ku kɪ-o yəəu dɪ kulɔ na kɪ tɪn.

*Zezi na brɪ o titɪ nɔɔna bale te tɪn
(Mariki 16:12-13)*

¹³ Dɪntu dɛ dɪm nɪ mu Zezi karabiə bam bale wɔ cwəŋə nɪ ba maa ve tɪv kudonɪ, ku yɪri mu Emayusi. Tɪv kum kuntu yɪ nɪnɛnɪ kilometra fugə-dɪdɔa mu dɪ Zeruzalem. ¹⁴ Ba na maa ve tɪn, ba maa nɔɔna kulɔ maama na kɪ tɪn ba veə. ¹⁵ Ba na nɔɔnɪ yɪ ba bwe daanɪ kuntu tɪn, Zezi titɪ ma tɔ ba wɔnɪ o toɔɪ dɪ ba o veə. ¹⁶ Ba na toɔɪ daanɪ kuntu tɪn, ba yiə ma pugimi yɪ ba wɔ lwar-o. ¹⁷ Zezi ma bwe-ba o wɪ: «Bɛɛ wɔŋo mu abam jɪgɪ á nɔɔnɪ á veə?»

Ba na ni kuntu tɪn, ba ma zɪgɪ yɪ ba yigə nywanɪ. ¹⁸ Ba dɪdɔa yɪri mu Klɪɔpasɪ. O ma ləri Zezi o wɪ: «Nɔɔna balɔ maama na zɔɔri Zeruzalem nɪ tɪn maɲɪ ba lwarɪ wo-kamunnu

tɩɩ na kɩ da lele kuntu tɩn. Bɛɛ nan mu kɩa, yɩ nmu yɩranɩ wɔ ni?» ¹⁹ O ma bwe-ba o wɩ: «Bɛɛ wænu mu tintu?»

Ba ma ləri ba wɩ: «Kɔ yɩ kulɩ na kɩ Nazareti tu Zezi tɩn mu. O yɩ Wɛ nijonnu mu, yɩ o kikiə dɩ o ni-taanɩ maama jɩgɩ dam. Wɛ titɩ brɩ sɩ ku yɩ cɩga mu, yɩ nɔɔna maama dɩ na kuntu. ²⁰ Dɩbam kaanɩm yigə tiinə bam dɩ dɩ tɩɩ kum nakwa bam ma ja-o, ba vu ba pa ba di o taanɩ sɩ ku ji tɔɔnɩ. Ba laan ma pa pamaɲna bam ja Zezi ba vu ba pa tɔɔn-dagara yuu nɩ ba gv. ²¹ Dɩbam nan ya jɩgɩ tɩna, sɩ wɔntɔ mu yɩ wɔɩ na lagɩ o vrɩ Yisɩrayeli dwi tiinə bam o yagɩ tɩn. Dɩ kuntu maama, zɩm mu jɩgɩ da yatɔ wɔɲo kuntu na kɩ tɩn. ²² Kulɩ na wəli da tɩn, dɩbam kɔgɔ kum kaana badonnə ve o yibeeli dɩm jəgə kam ba na kulɩ na sɔɔri dɩbam yɩra. Ba ya ve titɩtɩ mu, ²³ yɩ ba wɔ nɛ o yɩra yam da. Ba ma joori ba ba, ba ta dɩ dɩbam nɩ ba nɛ wo-kɩnkagɩli mu. Ba ma na Wɛ malesɩ, yɩ sɩ ta dɩ ba sɩ wɩ, Zezi daa ta ŋwɩ mu. ²⁴ Dɩbam nɔɔna bam badonnə dɩ ma zanɩ ba vu yibeeli dɩm nɩ. Ba ma na nɩ ku sɩnɩ ku yɩ nɩnɛnɩ kaana bam na tagɩ te tɩn mu, ku daari Zezi titɩ mu ba wɔ nɛ.»

²⁵ Zezi laan ma ta dɩ nɔɔna bam o wɩ: «Á ba jɩgɩ wɔɔɔɲa na? Bɛɛ mu yɩ á warɩ á sɛ Wɛ kwərə kalɩ Dɩ nijonnə bam dɛɛn na tɔɔli faɲa faɲa tɩn. ²⁶ Kɔ dai mu Krisi wum na maɲɩ sɩ o na yaara yalɩ sɩ o daari o di Wɛ-sɔɲɔ o jonɩ o paari tɩn na?» ²⁷ O laan ma maɲɩ kulɩ maama na pɔpɔnɩ o ŋwaanɩ ku tinɩ Wɛ tɔnɔ kum wɔnɩ tɩn o brɩ-ba. O ma puli o pa ba lwarɩ Moyisi zaasɩm dɩm kuri, yɩ o daari o brɩ-ba faɲa faɲa Wɛ nijonnə bam

maama zaasum dum kuri na yi te tin.

²⁸ Ba na maa ke tin, ba ma vu ba twe tuv kulb ba na maa ve tin. Zezi ma ki ni o maa ke yigə mu te. ²⁹ Nɔɔna bam ma wɔ se, yi ba loor-o ba wi: «Tiga lagi ka yi. Nan zu n pəni dibam tee ni.» O ma se yi o da o zu.

³⁰ O ma jəni si o di wɔdiu di ba. O ma kwe dɔpe yi o ki We le di ɲwaani. O laan ma fo fo dɔpe dum o manɔ o pa-ba. ³¹ O na ki kuntu tin, mu ba yiə puuri yi ba laan lwar-o. Ba na lwar-o tin, o ma da o je ba yigə ni, yi ba daa wɔ ne-o. ³² Ba laan ma ta daani ba wi: «Nmɔ wɔ ne na? Dɔ ya na togi daani cwəɲə ni yi o ɲɔɔni o bri dibam We tɔnɔ kum wəənu tum kuri na yi te tin, dɔ ya ba tiini dɔ jigi wɔpolo na?»

³³ Ba ma zanɔ lila ba joori ba vu Zeruzalem tuv kum wɔ. Ba na yi da tin, ba ma na Zezi karabiə fugə-didva kam di nɔɔna badonnə bam na lagi daani jəgə didva. ³⁴ Bantu ma te ba wi: «Ku yi ciga mu. Dɔ Yuutu Zezi suni o bi o yagi tɔvni. O tu o bri o titi di Simɔn mu.»

³⁵ Nɔɔna bale bam di ma manɔ kulb na ki cwəɲə ni tin ba bri-ba. Ba daari ba manɔ Zezi na fɔgi dɔpe dum yi ba laan lwar-o te tin.

*Zezi na bri o titi o karabiə bam te tin
(Matiyu 28:16-20, Mariki 16:14-18, Zan 20:19-23)*

³⁶ Zezi karabiə bam ta na wɔra ba ɲɔɔni kuntu tin, o ma da o ba o zigi ba titari ni. O ma jɔɔni-ba yi o wi: «Yazurə wɔ jəni di abam.» ³⁷ Ba bicara ma di yi fɔvni ja-ba zanzan. Ba ma buɲi ni ba ne ciru mu. ³⁸ O ma ta di ba o wi: «Beɲwaani

mu ku su abam kuntu? BEE mu yi á jigi bubwea di amu? ³⁹ Fogi-na á nii amu jia di a ne na yi te tin. Ku suni ku yi amu. Taani-na amu á nii. Ciru ba jigi ya-nwana di kwi, ni á na nai amu na yi te tin.»

⁴⁰ O na tagi kuntu tin, o ma bri-ba o jataala di o ne. ⁴¹ Ku na tiini ku jigi wupolo ku pa-ba tin, ba ta wari ba se ni ku yi ciga, yi ku su-ba zanzan. O ma bwe-ba o wi: «Á jigi wodiyo yo ni si di di na?» ⁴² Ba ma tweri kaləŋ-saŋa ba pa-o. ⁴³ O ma joni-ka o di ba yibiyə ni.

⁴⁴ O laan ma ta di ba o wi: «Wəənu tɪlɔ na ki amu tin manɪ di taani dɪlɔ a na manɪ a ta a bri abam, maŋa kalɔ a ta na wɔ abam wɔni tin. A deen tagi a wi, kulɔ maama na pɔpɔni amu ŋwaani We tɔnɔ kum wɔni tin manɪ si ku ki mu. Ku na yi kulɔ Moyisi di faŋa faŋa We nijonə bam na pɔpɔni tin, di kulɔ na pɔpɔni We ləŋ-ŋwi tɔnɔ kum wɔni tin maama.»

⁴⁵ O ma daari o pa ba wɔ pɔɔri, si ba wani ba lwarɪ We tɔnɔ kum na bri kulɔ tin kuri. ⁴⁶ O ma ta o bri-ba o wi: «Ba pɔpɔni We tɔnɔ kum wɔni ba wi: <Krisi wum lagi o na yaara zanzan mu si o ti, yi o laan wɔ joori o bi o yagi tɔɔni da yato de ni.> ⁴⁷ Ba daa ta pɔpɔni ba wi: <O karabiə wɔ vu lɔgɔ baŋa dwi tiinə maama te, yi wum yiri dim ŋwaani baá bri nɔɔna ni ba manɪ si ba ləni ba wɔɔɔ mu, si We laan yagi ba lwarɪm Di ma ce-ba.> Á nan manɪ si á puli Zeruzalem ni mu á taá tɔɔli We kwərə kam kuntu. ⁴⁸ Abam ne kulɔ maama na ki tin, á nan manɪ si á bri nɔɔna kuntu mu. ⁴⁹ A nan wɔ tɔŋi wɔlɔ wum a Ko na goni ni si o ba abam te tin, yi o na tuə, oó pa

abam na dam dɔɔ na nuɲi Wε te tɪn. Maɲɪ-na Zeruzalem ni, si á taá cəgə dam dɔɔ a na tɛ tɪn.»

Zezi na joori o vu Wε-sɔɲɔ te tɪn

(Mariki 16:19-20, Titɔɲa Tɔɲɔ 1:9-11)

⁵⁰ Zezi laan ma ja-ba o nuɲi tɪɔ kɔm wɔni, o ja vu o yi Betani seeni. O ma zəɲi o ja weyuu ni, yɪ o ta dɪ ba o wɪ: «Amɔ pɛ abam yu-yoɲo.»

⁵¹ O na kɪ-ba yu-yoɲo kɔntɔ tɪn, o ma yaɲi-ba yɪ Wε kwe-o Dɪ ja di Dɪ sɔɲɔ. ⁵² Ba ma kuni doonə ba zul-o, yɪ ba laan daari ba joori Zeruzalem dɪ wɔpolo zanzan. ⁵³ Ba na wura tɪn, ba wɔ fɔɲi ba kwe Wε-di-kamunu kɔm vəɲə, yɪ ba zuli Wε maɲa maama.

Wε Tɔno dɪ kasum

Kasem (Kassem): Wε Tɔno dɪ kasum New Testament

copyright © 1997 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Kasem)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022

993cfae5-b100-5981-87e7-5a648d773cb9